

7783

పా ప ౦!!!

**Donated In Memory of
Late Sri P N V. Rao**

“చలం”

యువ బుక్ డిపో
మద్రాసు & తెనాలి

అన్ని హక్కులూ లిఖిత రీతి

ప్రథమ ముద్రణ 1937

ద్వితీయ ముద్రణ 1942

తృతీయ ముద్రణ 1944

జి. ఎఫ్. కె. గ్రెగ్, భువనం

మోసం చేసిందా?

హనుమంతరావు జాడ్యం ప్రధానతత్వమూ, ప్రబంధ పాఠానుకూ, విరచన వరసలూ, ప్రేయసిస్మణిలలో ప్రారంభమై, చప్పన వారంతోజూల కింద చేదంతవరూ, విరక్తి ఉపన్యాసాలూ, సీతారామాంజనేయ పఠనమూ, శ్రీ ద్వైపములోకి దిగింది. భర్తృహరి శృంగారశతకం ఆఖరుపేజీతిప్పి, వెర్కాగ్రతరకిం ప్రారంభించి నడుచుంది. వాడి వాగుడంతా విన్నగతి పట్టిన నేను, పది పది హనుమంతలు శాంతంగాంభరించి, చికిత్సలు ప్రయత్నించాను కాని యీ జాడ్యపు అసలుకారణం కనిపెడినేగాని స్వస్థత కిలగదని, అతను ఆ జాడ్యంలోనూ, అంతకుముందూ చేస్తున్న ప్రదక్షిణావలల కారణం విషయం ప్రాకారసామాన్యంలో వుండాలనుకుని వెతికాను. అతనిని వొడిచి శృంగారజాడ్యం అక్కడ నన్నాటించింది.

ఈ కేరీరం అసహ్యపు మాంసమనినీ, దీన్ని జ్యోతిగా అలంకరించడమంటి పరిహాసాస్పదమేనని పనిలేదనీ, యెన్నడో కిలెలలో కార్తీకదేవనీ పాశుకున్న హనుమంతరావు ఉత్సాహవాక్యాలను వీతనంతకరకు పెడచెవిని తెట్టి హామీచేసుకుని, విషయంవేపు వెళ్ళాను. సంజయపక్షలో తెలుగు స్నేయ మొక్కలకిందికి లలిత వచ్చింది. నాలుగు రోజుల్లో యెవరితోనూ వాకింత స్నేహం కాలేదు. మొదటిరోజునే వాతో—

“నవోక్త సందేహం తాధిస్తోంది. మీరు మీ జ్ఞానవిశేషంవల్లా, విద్యాధిక్తికవల్లా తీర్పులరని నా ఆశ. మీ కీర్తి మీ పుస్తకాలవల్లా, శాంతదు స్నేహితులవల్లా, విన్నాను” అంది.

ఆ స్నేహితులలో ఒకడు హనుమంతరావు కాదుగదా! అని సందేహించిరి, “అతన్నెరుగుదువా” అని అడిగాను లలితను. చాలా వాకామగా రిలవంచుకొని, “నాకు దాగాకెలదు. నా అక్కయ్యయెరుగు నాయన,” అంది. నా గుండె నిప్పువడి, రాత్రీకి వాడిగొంతుక విసడదమా? కి తిత్తో నరకడదమా? యేది కులభవమనే అలోచనను ఆపుకున్నాను. ముసలిభర్తను వొడలిరావడమా? యేమిటిమె సత్యదేహమని ఆలోచించాను. కాని అమె నా దగ్గిరించి సందేహంతీర్చుకునేపద్ధతి చూచుకోవారంగా వుండడంవల్ల

దాన్ని తీర్చడానికి నే నేమీ తొందరపడ్డను. దేవాలయ పుణ్యక్షేత్రంలో, లక్ష్మీదేవస్థానాల్లో కలసి కలసి నాన నాన మనస్సు మిదలా వాదిన కులవీరాలు కలిసిపడి సుగంధాల తేలికాకరి చిన్న చీకటిలో దొరికిన ఈ కృంగారం నా కెంతో వుల్లాసాన్ని మాధుర్యాన్ని యిచ్చింది. ఈ స్నేహానికి పుణ్యతపానమేమిటి? ఈమె యవను? ఎందుకీటా వొసుందని దొంచి నే ఆ కల యొక్కడమాయ తూతుందో నని భయంతో ఆనందంతో కళ్ళు మూసుకుని మునిగిపోయినాను. హనుమంతరావు వేదాంత క్రవణం ప్రాశస్త్యంగానే గదిలోనించి పరిగెత్తాణి.

అరుకోజు లయిస్తే, లలితతో పరిచయం పెరివలదగ్గరే అగింది. ఎందుకు? ఆటంకమేమిటో తెలియదు.

“లలితా! నిన్ను వొడిచి వెళ్ళినా రోజులా నువ్వే తలపుకునస్తావు. నూల్లలోవున్నా తటాలున నీ రూపం జ్ఞాపక మొచ్చి వీచెక్కకుతుంది. నీ ముఖపోలిక పుష్పంలాగే గీసోవుంటే మా లెక్కరే చూశాడు. నా హృదయం లాగేనీ, యీ చెయ్యలలో దాచేసుకున్నావు, నీ హృదయానికి దగ్గరగా! నాకల నేర మేమిటో చెప్పు. ఎందు కటా కళ్ళు కిందికి వాల్చి, జవాబు చెప్పక హృదయంలో యేదో రహస్యమైన బాధవున్నట్లు తోచిస్తావు? నేను నీవాణే. నన్నిట్లా తోచేసా వెందుకు?”

నిదానంగా వాల్చువున్న ఆ ముఖంపై చూశాను. మున్నెదగ్గరనించీ చంపలమీద పొడుగా కణతలవరకు పరుచుకునివున్న కనువెంట్రుకలని చీల్చే తాళి చెంపమీద మెల్లిగా కొట్టాను.

“నా సందేహమే అది. మిమ్మల్ని ఆ రోజునే అడగా లనుకున్నాను. చూడండి. పాపంకదండీ! వెళ్ళి కానివాళ్ళతో సమావాసం? కానీ, యిట్లా కూచంటే తప్పేముంది కానీ... అసలు భార్యగా వుండడం పాపం కదూ! ఈకాసు కుఖానికి తెయ్యేళ్ళు నరకంలో అగ్నిగుండంలో కాండం!”

ఇంతేనా యీ సందేహం అనుకున్నాను. కాని లలిత మనసులో యీ పూచ బాధిమిన్నట్టూ, యీ ఆలోచన ఆమెని ఆటంకపరుస్తున్నట్టూ తెలిసింది కాని ఇంత గాఢంగా ఆలోచించడానికి కృతధాన మెక్కడిది? మనసులోవున్న పీల తన వాంఛనీ, భర్తాన్ని విడదీసి యోచించకలిగినంత

అనసరి మెట్లా కలిగిందని అశ్చర్యం వేసింది. నేనూ ఆలోచించ కలుచుకో లేదు. “లలితా! నన్ను దాడం మంచి దయింది. ఈ విషయమే నేను వీరంగా ఆలోచించాను. నాకంటే ఎక్కి ఎక్కువ తెలిదు. ఇంకెవరినన్నా అడిగితే నీకు కప్పు అభిప్రాయాలు చెప్పివుండును.”

నోరు సన్నగా చంద్రవంకలాగుచేసి చిరునవ్వుతో, నోరకంటితో నా వంకచూస్తో—“మీ పుస్తకాలు చదివాను. అంతమాత్రం మీ అపావనము, ఉత్తమమేధాశక్తి, కనిపెట్టగల పోయినా నంటారా? తరవాత మీయ్యై దాడునాడు చూసి, మీపుస్తకంలో మీ ‘ఫాటో’ నింది పోల్చుకున్నాను.”

నేను దేవేంద్ర పింఛాసనా స్పృధిసింది తెల్లలోకాధిపత్యం వెంటనే వహించాను. ఒక్కత్రీచూదయంతో ఇంటివన్నతల్లికినీ, ప్రేమనూ వెలిగించిన నా కవిత్వం, నా వంకం, నా జన్మం, నా పద్యాలు అచ్చు కెక్కియని ‘భారతి’ ని పరిమాలుకుంటో నేను రాశిన వుత్తరాలు, అన్నీ విప్పమెనాయి.

“నీ మెత్తని మనసులో ఇట్లాంటి దుర్మార్గపుటాచాలు యే రాక్షసులు కల్పించారు?”

“న్నప్పటింది మా యింటో పురాణాలు విన్నాను. అప్పటింది నా కీ భయం పట్టుకుంది. మీ పుస్తకాలు చదివి యెంత ప్రయత్నించినా మనసు మడటపట్టేదు.”

“త్రీ పురుషవాంఛ సహజం. మృగాలో పుణ్య పాపాలున్నాయో? మనుష్యులలో పాప మని యెవరన్నారు? దేవుడొచ్చి చెప్పాడా? పుస్తకాల్లో రాశారు. ఎవరు? సంఘక్షేపం కోసమని కొందరు మహానుభావు లిని యెన్నోచి, పాపాలని చేయవెటి మూఢుల్ని దడిపించారు. ప్రతివారూ లేచి పోయి సంఘం గోల యిపోతుండేమో నని, యిట్లాంటి నిబంధన తేర్చిరి, నరకమనే భయంతో మనుష్యుల స్వభావనీడమైన వాంఛల్ని కట్టిపెయ్యాలని ప్రయత్నించారు.”

“మరి యనుమా, చిత్రగుప్తమా వీళ్ళందరూనో?”

“నూచిందు. ఆ చిత్రగుప్తమే నోటుపుస్తకము పట్టుకుని, ఇన్నికోట ప్రజల గదుల్లోనూ దూరి ‘యెల్లకోటార్పి’ తెలిగించి, ప్రతి జాతి పెన్సి జింజోలేడో పాక్ష్యలు విచారించుకుంటో తిరుగుతాడా!”

“నిజం చెప్పుదురా!”

“నిజమే”

“అయితే యింక నీరీ, దేవుడూ యేమీలేవూ!”

“లేకం? నీ తండ్రి యేమిటి? అంతా మన మేర్పరచుకున్నాడే!”

దేవుడున్నాడు. కాని యీ నీకులన్నీ యేర్పరచింది దేవుడు కాదు...”

ఈ ప్రకారం అరగంట మాటలాడాను. ప్రతివాక్యం గురు బోధనలై భక్తితో విని వెళ్ళేటప్పుడు నా విద్వత్తును ఒక ముద్రతో సక్కిరించింది.

మర్నాడు నా పుస్తకాలమీద “నా హృదయోత్సాహం” అని రాసి, ఆమెకి సమర్పించాను. ఆ సాయంత్రమంతా హిందూ మతముమీదా, ముక్కోటిదేవతలమీదా, త్రిమూర్తులమీదా ఉపన్యాసమిచ్చి, దేవుడు వొక్కడే అనినీ, యీ ప్రపంచం చాలా వికలమయిందనినీ, తల్లిదండ్రుల మేన మన చిన్న కార్యాల నీరీ అవినీతులు కనిపెట్టడంతోనీ యీశ్వరుడికి చాలా పనులున్నాయనీ రూఢిపరిచాను. నీ తనగా మనసులో ప్రేమించిన వాడికి సర్వమూ అర్పించడమేనని బోధించాను. ఆ మాటలతోననే తనెదురు చూసుకున్నట్లు అత్తిశ్రద్ధతో విడిచి.

“పోనీ, యీ పనులకి అంతప్రాముఖ్యం లేనప్పుడు అనేక మందికి-యిద్దగుముగురికి-సంతోష మివ్వేసేమండి?”

నా హృదయం భగ్గుమంది.

“అట్లాకూడదు. ఏమిని ప్రేమించావో వానినికప్పు యితర్లని తాకిడం మహాపాపం.”

“పాపం లేదన్నారూ.”

“అదే, అనరకం పాపంకాదు-మన అంతరత్మాలకి...”

“అంటే అంతరత్మాలకై నా, పాపమూపుణ్యమూ వున్నాయన్నమాట.”

చర్చ చాలాయిబుడిగా దిగింది. చీకటయింది. ఇంకా యెన్నాళ్ళు?

ఈ సౌందర్యం నాపక్కన కూచుని నన్ను దూరాన్నుంచి యేడిపిస్తోంది. ఇంటికి వెళ్ళితే యింకా మూగూడి, అట్లాచేసి, లోపపుచుకోక మూకులయి కాల మంతా యెందుకు వ్యర్థం చేశానా అని బాధపడి, ఎంతో నిశ్చయపరుచుకుని యెంత ప్రయత్నించినా నన్ను చమత్కారంగా తప్పించుకుంటోంది.

“అదంతా రేపు ఆలోచిద్దామనే, నీమీద ప్రేమతో కాలిపోతో వుంటే, నన్నెందుకీరి నిద్రయ్యా.....”

“ఉండండి. మరి ముందు నే చేప్పేమాట వివరించి నా సనకులో మీమాటలే ఆలోచిస్తున్నాను. మీరు యెంతి బాగా విడదీసి చెప్పారండీ! వాకీ బాధ యెందుకు వచ్చిందంటే. రేపు తెలియజేసాను అంది. రేపే మీ సలహా ఆచరణలో పెడతాను. ఈ యింటో నాబతుకు చాలా కష్టంగా వుంది. నా మనసు యిప్పుడో ఒక అద్భుతవ్యక్తి సమర్పిరి ముయింది. (నా వంక అతి వాచాతుగా చూసింది.)

“ఎవరంటారా? మీకే తెలుసు? తెలిసిపోతే రేపు చెప్పతాను. ఈచేళ్ల పొద్దుపోయింది. మీకు అరిను బాగా తెలుసు—మీ అంతాగానూ.

(నా వొళ్లుపొంగింది. సమత్కారం వచ్చింది.)

“...ఉండండి. విడదలండి...యీ యింతోనుంచి వచ్చేస్తే నేగాని నా కేమీ తోచదు.”

నానుంచితప్పించుకునిమామూలుముదన్నా యివ్వకుండాచెప్పిపోయింది.

దోహలో ఒకటే ఆలోచన, నా స్వర్గలోళ్ళాన్ని గురించి. రేపు సాయంత్రం ఈ అమ్మయిది యెక్కిడికి లేవతీసుకుని చెళ్ళను! ఇన్ని పద్యాలలాగానీ, యింతిబోధించి పెక్కిళ్ళా నా? నా చదువేమేలేనో, అమ్మయిమేలేనో? ప్రేమయెదుట అన్నీ తోలగిపోవలసిందే, ఎట్టిదొట్టించి నాలుగువందల సంపాదించవచ్చు వారంతా—చెన్నపట్నం వెడితే?

మరన్నాడు సాయంత్రం ౧౨లో పోతుచేసుకుంటో నుంచున్నా. ఈ హనుమంతరావు కోడలా కనపడలేదు. ఏమెనాడో? వాడితో చెప్పనా? వాడి వేదాంతం గొల్లలో ఈ రకీకర్వం ఒకపక్షమందా? దరిద్రుడును యిరివెయ్యేక ఆ వేదాంత మేమిటి? పాపం యెంత కర్మంపట్టిందో! పెదక, వాడి గోరెందుకు? చెళ్ళారి. కిటికీకంద వు నిరముంది.

“నా వాతకం తిరిగింది, ఉ తనవేవోలతో నన్ను పొమ్మన్న గుండరి నన్ను కాతుగా నీ బోధచేక అంగీరించింది, ఈచేళ్ల. మా యిద్దరి వందనాలు. ఇహం చెప్పిపోతున్నాము. కాళ్ళహోటులు బాకీ పెళంలేదు. మవ్వచ్చెయ్యి.

—మానుమందిరావు”

వొంటరితనం

యెంత రాత్రినా యింటికి వెళ్ళడమంటే, దిగులు పుట్టించే, యెండాకా కాలపు సాయంత్రమది. దక్షిణపు గాలితో కేరం కలిపి నూళ్ళ వారాయని పాడతో వుంటే యింటికి రాడం అలిగ్నవయిందని చెండు గరిటలనీపు మాట్లాడకుండా, మొహం ముడుచుకునే భార్య, రాక్షసులవలె తగులూడే నలుగురుపిల్లలూ, నాటుకంలో పొరణ్ణుకళిపుడవలె కోయనంతా తన రంగులంబూగు చూసుకుని నాటుకూడే శరదారూ, లాంఠిలో వున్నారనే సంకేతనే మరచిపోయి, గాన ప్రపంచ పీఠుగో స్వేచ్ఛానర్తనం నల్పుతున్నాను. కానీ కడ పులో చురచూ, పెరుగుపచ్చడినీ, పప్పుపులుసునీ, దాని తోటి రాచిప్పనీ, వీపం తెమ్మనీ, వంటింటినీ, భార్యనీ, జ్ఞాపకానికి తెచ్చింది.

“లేదాం” అన్నాను, కవంమీద, దిగులతో.

“యేం అంత తొందా ?” అన్నాడు ఒకడు.

“కడ పులో ముడుకుంది” అన్నాను.

“కుడు యెప్పుడూ యిట్లానే తొందర పడతాడు. ఏదో యింటిదగ్గర అనుమానం యేడిపిస్తోంది”

“అనుమానమంటే మాత్రం, యెంచేసాడేం ?”

“కిక్కుక్కుని రూఢిచేసుకుంటాడు, తొరగాపోయి.”

“అట్లా అనుమానంగా వుందిలేనే మందిది. రూఢిచేసుకుంటే ఆడో తంట్లా.”

“తంట్లా యేముంది ? యిదగ్గి పక్కలు విరగ తంత్తాడు.”

“తంత్తాడు? తన్నడమే! యిట్లాంటివాళ్ళనీ చాలామందిని చూశాం.”

“లేకపోలే, పూయకుంటాడా ?”

“యెవరో చాలాగాని అడమండ పూరకోవాలి గాని, మనవాడు....”

“మొగ్గరాక్షసుడేనా యేమీ చెయ్యలేడు. భార్యనీ, పిల్లలనీ కనీవీరా స్వేచ్ఛాగా కంఠం చెక్కే కాలం దాటిపోయింది. యెంతకామనీ భార్యని తాళాలు పెయ్యగలడు ? అందులో పిల్లలతో సహా అడమండం అసాధ్యం.

దెటువడిలే పనువునను.....అదంతా యెందుకు? యిండాక నలుగురు చక్కని పిల్లల్ని వెంటదెటుకు యిట్లా వెళ్ళలా, ముఱాయన. ఆయన సంగతేమయింది చెప్తామా? మళ్ళీ యవ్వనంలో వున్నప్పుడు మనుషుల్ని కాల్పుకు తినేవాడిగా కనపడేవాడు! పోలీసు డిప్టీమాపరిండెంటుపని..... మొదటి నుంచి చెప్తున్నాను వినండి. యీసారి ఆయన కనపడప్పుడు ఆ పెదపిల్లల ముగురి మొహాలు చూడండి; ఆ చివరిదాని మొహంచూడండి. వాళ్ళ వాస్తవం మీకే తెలుగుంది.

ఆయన పేరు వెంకటబ్రహ్మం. ఆ పేరు చెప్పితే చాలు, దొంగలకే కాదు మంచివాళ్ళకీ, మేనేజ్మెంట్ కీ, కెక్కిన యివన్నెక రకే మాడలు. కాని యింటికీ వెళ్ళగానే అతని తీరే మనిషోయ్యేది. చచ్చిపిల్లవాడై తన పిల్లలతో ఆటలు, గంతులు, పిటితో కాలం గడిచేవాడు. పిల్లలే తనకి ప్రాణం. వాళ్ళకోసమే జీవించేవాడు. ఆ పిల్లలకు, దబ్బు, ఉద్యోగం, అన్నీ వాళ్ళకోసమే. ఆ పిల్లలకే యితనంటే అభ్యుక్తమే, సంతోషమూను. అతనినిగిన చెళ్ళం దర్శు అతను చాలా అద్భుతవంతుడనుకునే వాళ్ళు.

చదువుకోసం పిల్లల్ని రాజ్ కాలేజీ వోదలి, అక్కసుబోట్లలోనూ, భార్య, పదిత్రాడూ సక్రిటు వెళ్ళారు. ఒకరోజు రాత్రిపడ్డాక వస్తూ వస్తువాకు పనితోరగా ముగియడంచేత, వెంకటబ్రహ్మం మధ్యాహ్నం వారి గింటికీ వచ్చి తనలెటుకు, తనపడక గదిలోనించి, తోరతోరగా అక్కసుబి లోకి పోవడంచేశాడు. తరువాత లెండు రోజులా క్లాస్ గా కనిపెట్టేటప్పటికీ, అతని అనుమానం నిశ్చయమయింది. అతనివోళ్ళు పెల్లెత్తింది. మొదటి నుంచి తన భార్య ముగ్ధ ప్రవర్తన కలుచుకుంటే, అన్నీ అనుమానంగానే కనపడ్డాయి, యిప్పుడు అరెటుల్ని చూస్తే వెంట బ్రహ్మంకీ అసలే చాలా అనవ్వు. తన భార్య అట్లాంటివాణి యెంతోడం చాలా నీచంగా తోచి బాధపడ్డాడు. ముగ్ధని తిట్టినా, కొట్టినా, గాతగొన్ననా, యేమీ బాధలేదని అతని భూర్వానుభవంల తెలుసు. అదిగాక పెదపిల్ల, ముగురు పిల్లల తలి అయి యివ్వాళ్ళు అతనితో కలిసి కష్టమభాలు పంచుకున్న దాన్ని చెయ్యించుకోడం అతనికి నుకప్పురించలేదు. అలాచింది అలాగింది అట్లాంటిది పోగాడానికి నీలేదని కఠినంగా భార్యతో చెప్పాడు.

యిప్పుడు వెంకటబ్రహ్మంగారికి గుండెల్ని పక్కతినే పెద్దసంక్షేపం ఒకటి పడుతుంది. యీ ముగ్గు, పిల్లలూ తన పిల్లవునా, కాదా అని. వాళ్ళలో తనవాళ్ళందరూ కానివాళ్ళందరూ పూర్వపు సందర్భాలన్నీ జ్ఞాపకం తెచ్చుకున్నాడు. వాళ్ళు దగ్గరికి వచ్చినప్పుడలా తన మొహం వాళ్ళ మొహాలు పరకాయించి పోల్చుకుని, పరధ్యానంలో పడేవాడు. వాళ్ళమీది అపారమైన ప్రేమ, వాళ్ళు తనవాళ్ళూ కారేమో, యివ్వాళ్ళూ యెవళ్ళనో, తన విడ్డబని పిలుస్తూ, ప్రేమిస్తూ, వాళ్ళకోసం తన శక్తి సంతా యిచ్చేది, బాధలు పడడం—యివన్నీ ఆలోచనక బాధ పెడకున్నాయి. ఈ భార్యని నిజం చెప్పమని అడిగితే చెబుతుందా? అందులో యింతి పోట్లాటుగా వున్నప్పుడు!

వారం రోజుల్లో ఈ భార్య నడవడి యథాప్రకారంగానే వుండని ఆతనికి బాగా తెలిసింది. యీసారి చాలా కఠినంగా మాట్లాడేటప్పటికి “సరే, నేనే దైటికి వెళ్ళిపోతా” నంది గుభ్రది. ఆమాటతో పులివంటి వెంకటబ్రహ్మంగారి దూకుడంతా అణిగింది. యీ అసహ్యం పడలేక, పామ్య నాలని వాలికదాకా వచ్చింది. కాని వెంటనే, వేరే ఆలోచన వచ్చింది. తన కరువుసంగతి తెలుసుకున్నాడు. యీకొప్పికియూ, చివరికి పోలీసు జవానూ, తన వ్యవహారం గుంపులు గుంపులుగూడి మాట్లాడుకోడం, తన ముందు కాల్యాటుకెట్టి, వెనకాలే నవ్వడం, తన బంధువులు తనని వోదా ర్చడం, “వెళ్ళాన్ని అదుపులో పెట్టలేనివాడు వూళ్ళని అదుపులో పెడ తాట!” అనుకోడం అన్నీ కళ్ళకు కట్టాయి. తెలివిగా అప్పటికి వూరుకుని తిరువారే చెయ్యవలసిన సంగతిమీకుని ఆలోచించి, ముందు ఆ రెండుసమీప రిపోర్టు రాసి ఒదిలి చేయించాడు. అతిమ వూరంతా గొలపెట్టి కేలవు తీసు కొని అక్కడే వున్నాడు. ఆతన్ని తన్నించాలని చూశాడు. కాని అతను చాలామందికి యిప్పుడు కావడంచాతా, జాగ్రత్తగా వుండడంచాతా, అది చాతకాపోయింది. తన యింటిలోనే వాణి పడుతుంది తన్ను దానికి నిద్రమేలే, భార్య పిల్లలతో సహా రోడ్డుమీదపడియేడ్చే గొలచేసేటంత వరకే, నీసపడి వూరుకున్నాడు. యింట్లో నరకమేపోయింది, భార్య మొహం చూసినప్పుడలా కోరి చీల్చి, యెడ్డిపించాల్సినంత కోపమేపోయింది. కాని పక్కమాటుంటే

లేచిపోతుందని భయం. ఆ పిల్లల్ని చూడగానే, వాడు 'నాన్నా' అని యిప్పటి ప్రేమతో వచ్చి మిడని కానిలించుకోగానే, వొళ్ళంతా శైరలు పాకినట్లువుతుంది కాని వాళ్ళని వొడలేడు. వాళ్ళ ప్రేమలేకుండా ఉండలేడు. ఆ చెటరు కెలవెప్పుడేపోతుంగా అని ధ్యానం చేసుకుంటూ యీ బాధనంతా భరిస్తున్నాడు. పూరంతా యికనంటే నవ్వులాటే పోయినట్లుంది. అతనికి వీపు వెనకాల, 'కె.కె.' అని కేకిలు వేసున్నా రనుకున్నాడు. గోడలమీదా, రైలుకృల్లో, భార్యపేరు వెలుగుతోంది. కలక అయి పోగానే కెటరు పనికి రాకేనామాయించి చీరలకోటు పెట్టాడు. ఆటల్ని పంపెయ్యాలన్నంత కోపమొచ్చింది. ఒక్కొక్క రాత్రి నీజంగా యెకోపం లోనో యేవో వేసానని అతనికి భయం వలిగింది. ఎం చెయ్యాలి?

పోరీ తాను బదిలీ తెప్పించుకుంటే? బావుంది. వెకి వ్రాశాడు. వాడూవో నే ఆ తొలి రోజుకే కాని పూర్తివూళ్ళో వాణే నడం విరిగేట్టు తిన్నెంపడం పోగొప్పకాదు. ప్రయత్నించగా ప్రయత్నించగా మూలలోకి విశ్రాంతివచ్చింది మార్పాడు. ఆ బదిలీతో వెంటిగ్రహాన్ని తన చిట్కం లన్నీ తీసినట్లు, ప్రపంచంలా నుర్చీ అనందమూ, ఆరోగ్యమూ, కాంతి, వున్నట్లు తోచింది. ఇప్పుడేం చేసుంది? తన భార్య పొందగల దిగుజను చూసి అతనికి చాలా సంతోషం పొంది పొంగివచ్చింది. కానీ దీని పని ఆవూళ్ళో పటింపాలి.

తీరా ప్రయాణమయ్యేసరికి మధ్యద్ర ఆవూరినంది కిదిలిరానంది. ఆ మాటతో లతనికి గుండె ఆగిపోయింది. లతి సాహసం చేసుందని అతను కిలలోకూడా అనుకోలేదు. బహిరంగంగా తనని వొడలే వాడితో వుంటుందా?

“నువ్వై రానంటేమూత్రం నేను వెళ్ళక యెట్లా తప్పకుంది?”

“వెడితే వెళ్ళండి, వుంటే వుండండి. నీవీవూరు విడిదిరాను.”

తనలో ఎంతోపడుంది? అతనిలో యేం విశేషమంది? లేక ఆశ్చర్య స్వభావమే అలా? మళ్ళీ తను కోరినప్పుడల్లా మాటాగేసిండా లోబడు నుంది, తను దగ్గర చేరేపోతే అత్యంతయ్యదు. కులాసాగాతతో ఆనుభ విస్తుంది. వాడితోనూ అనుభవిస్తుంది. ఒకరాత్రిదయగా ఆడిగాడ ఆడినా

“ఎందుకు అతన్ని వదలలేవు? నన్ను చూస్తే అసహ్యమా?”

“లేదు.”

“ఎవరే?”

“మీకు తెలియదు. చెప్పడం నాకు తెలియదు.”

ఆమెని లోక్కల్లోని చూశాడు. అలరికింద దిగింది. రోడ్డుమీద రాగాలు పెట్టే విషయం కిందికి వచ్చింది. ఆఖరునాటి రాత్రి భార్య కాళ్ళ మీదపడి బతిమాలుకున్న మాటలు అంటారు. కాకిపోయి సహ్యాసం పుచ్చు కోడనిని నిశ్చయించుకుని సగందూరం బయలుదేరాడు. వీలయింది ప్రేమ ఆ నిశ్చయాన్ని చెడకొట్టింది. ఆ వీలల్ని తీసుకుని విశ్రాంతి పుచ్చుకున్నాడు. ఒక వంట ఆమెని, ఆయానీ యేర్పరచుకుని నిశ్చయించాడు. పదిహేను రోజులలో బతుకు దుర్భరమేమోయింది. కచ్చికి వీలయి కిట్టించి పాళ్ళు కాదు. పెళ్ళికి బయటదే ఆయా చేతులలో నిలగి యేడుస్తో రోడ్డు వెంట పడతారు. కచ్చింది రాగానే, ఆమెను యింకొకరిని కచ్చింపేమన, “అమ్మ, అమ్మ” అని ఒకటి గుండె కరిగేటట్లు యేడుస్తాడు. చంటివీల వాడు దిగులుతో కట్టబాటున్నాడు. ఆ నాకరు యీ వీలల్ని సరిగా చూడలేదని, నాకరు మార్చి నాకరుపెట్టివా, లాభం లేదని తెలిసింది. తన యెన్నడో మరిచిపోయిన బంధు అనందరినీ ముగ్ధం ముసలి విశేషపులుని, జాపకం తెచ్చుకుని, గవ్వించాలని చూస్తే, ఒక్కరూ దొంగలేదు; అసలు బంధువులు తక్కువ; ఫర్వాలేదు గానూ వాళ్ళతో యెన్నడూ సంబంధం పెట్టుకోలేదు. వాళ్ళందరికీ యాగ్లంతా తెలిసి, యింకొకరిని సొంతం తెలిపడం వాడేవరే చూసుకున్నాడు. రాజుచూపించినవరకే కళ్ళాటయానికీ వెళ్ళి, విశేషం వివాహం చేసుకుంటా నన్నాడు. యింకొకరి చచ్చిపోయి, ఆ భార్యవరకే చక్కగా చూసుకున్నావు, యింకొకరి భార్యని యెంత బాగా చూసుకుంటావో, తెళ్ళుకున్నాడు. సిగ్గేనీ యింటికొచ్చాడు. వీలలు అన్నం తినటంలేదు. అడుక్కోరు. రాత్రిలు వచ్చునా వ్రాసినా కంటా చూడకానిలించుకునిగాని విద్రాపిండు. యిట్లా యింకో పదిరోజులు యేడిమిచే పుట్టి, వాళ్ళమీది ప్రేమ అంతా యెగిరిపోయింది. వాళ్ళ మొహాలు కనపడే పుట్టి యెక్కడికి పోయిపోయా అనిపించేది. అట్టేమని యింటికీ వెళ్ళడ

మంటే నాడలుగా వుంది. ఆకలిలేని పిల్లల్ని తనుకూడా విసుక్కుడం, కొడుకూ పొగించాడు. అంతేగాక, వీటే తన విడదవునాకాదా, యీ క్రమంబా, బాధలూ, యెవరూ పిల్లలకోసమో పడకున్నానా, అనేనగతి ఆతని హృదయాన్ని ఒక్క క్షణమే బాధించడం మానేడు. రాత్రులు నరాలు లాగి, గుండె పటుకుని, నిద్రపటు, బాధపడతాడు. బాంకరు తీసుకొచ్చి భద్రంగా వాళ్ళ మొహాలు పెట్టుకుతాడు, యీ పిల్లల్ని వొడిచి తన భార్య యెట్లావుందా అని ఆశ్చర్యమూ, నిలవలేక వచ్చేమంటే మననే ఆకా, మళ్ళీ రానానా అనే కోపమూ, పిల్లలమీదవున్న ప్రేమనంతా చంపుకున్న ఆశ్చర్య వికృత స్వభావానికి అనుహ్యమూ, యిన్ని భావాలూ ఆతనిలో పుడుతో ఉంటాయి. ఆ ముగ్ధుని ఫాటో తీయించి ఫాటోగ్రాఫర్ని భార్యకి పంపమన్నాడు. యెందుకో బాగా తెలియదు. యేవరో కారణాలు చెప్పుకుని సమాధానం పెట్టుకున్నాడు. యెంత అక్కరలేపోయినా తిరిగిరా, పిల్లల్ని చూడాలని వుండదా, ఆమెకి హృదయం లేకపోతే తనకేదా అనుకున్నాడు. యెంతలో రెండోపిల్లవాడికి హతాశుగా పెద్ద జ్వరం వచ్చింది. సెలవ పుచ్చుకుని రాతింజుకు ఆతనికి పేదచేశాడు. ఒకరోజురాతి ఆ పిల్లవాడిపక్కన కూచుని వుండగా ఆ జబ్బూ, ఆ క్షుద్రవాడి అసహాయత్వం వాడి అమాంశ మెదత్రేమా, అన్నీ తలుపుకు వచ్చాయి. అమృతగిన్నించి, యెందుకు తీసుకొచ్చానని అడగరు, మమ్మల్ని వొంటరిగా వారమీద పోలేనీ, కమలు పెట్టడానికి నీకు చేతు లెట్లా వచ్చాయి అనరు, యెందుకు యిట్లా కొడతావు, తిడతాననరు. తనని నమ్మి యిట్లా జబ్బులు తెచ్చుకుని, ఆ చేదుకుందులు గొంతుకలో పోసుకుంటో, చావుకుకూడా సిద్ధమవుతారు. వెంటకట్టబ్రహ్మనికి యెంతో యోగ పోచ్చింది. ఆ అబ్బాయిని విసుకుతో తను కొట్టిన బెబ్బులూ, ఆ బాధ పడలేక వాడు పెట్టిన మొహమూ, అన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చి, యెద్దాడు. యెంత తన దగ్గర వీళ్ళని వుంచుకోవాడను ; తన పరువుపోయినా సరే, అనుకుని, ఆ జబ్బు నయం కాగానే, ముగ్ధుడు పిల్లల్ని, తీసుకుని ఆ రైతురూ, తన భార్య తన పూర్వంపున్న యింటోనే కాపరం చేసేవంటే, అక్కడికి వెళ్ళాడు. రైతుల్ని 'పర్వమన్' అడిగి, ఆమెతోమట్లాడి, సగం జీతం పంపేందుకు వొప్పుకుని, ఆ పిల్లల్ని ఆమె

దగ్గర దిగిపెట్టాడు. ఆ రోజు రాత్రి యితన్ని వాళ్ళు అక్కడే భోజనానికి వుండమన్నారు, కాని అతను వుండలేదు.

ఆ పిల్లని దిగిపెట్టి వచ్చినవాటినుంచి వాళ్ళమీద మళ్ళీ అమిత మైన ప్రేమ పెరిగిపోయింది. వాళ్ళమీద అలరి చెయ్యలేదనీ, తనే అన్యాయంగా వాళ్ళని బాధపెట్టాననీ అనుకున్నాడు. వాళ్ళని మళ్ళీ చూడాలనే కోర్కెని అణచుకోలేక ఆన సపదాడు. మెలిగా మరచిపోయినాడు. మూడేళ్ళు యెట్లాగ లేనేం తోసుకుంటిరిగాను. తరువాత వాళ్ళని వొక్క సారన్నా చూడకుండా వుండడం అసాధ్యమై పోయింది. వాళ్లు ఒకరి వున్నారో లేదోకూడా తెలీదు.

యెవరన్నా ఆ పూరి స్నేహితుల్ని మన పిల్లలెలా వున్నారో చూసి, రాయమంటే యెలా వుంటుంది? తన ఆపూరు వెడితే అందరూ తెలిసినవ్యుకోరా? ఒకరోజు తన పెదబ్బాయి బోలెడు క్షుద్రాచితో పోయాడి, దెబ్బలుతిని యింటికి వెళ్ళినట్లా, యింటివాళ్ళకూడా చీవాటు వెడితే, తనని కలుసుకుని యేడుకున్నట్లా, కలవొచ్చింది. కలలోంచి మెళుకువ రాగానే, పిల్లలకోసం, మేదన ప్రారంభమయింది. ఆ రెటరు తనభార్య, తన పిల్లల్ని యెంత బాధపెడుతున్నారో, అని భయంపడుతుంది. ఆ పిల్లలు తనకోసం యేడుకున్నట్లే వుంది మర్రాడు రాత్రోలు రాత్రికి చేరుకునేట్లు ప్రయత్నమేవాడు. దొంగతనంగా వాళ్ళయింటి కిటికీదగ్గర చీకటోనుంచుని, లోపలికి చూశాడు. రెటరు చుట్టూ కాలుస్తో వరండాలో కుర్చీలో వడుకున్నాడు. తన పెద క్షుద్రాడు గదిలో పాతం చదువుకుంటో అప్పుడప్పుడు ఆ రెటర్ని 'బాబాయ్' అని పిలిచి సందేహం లడుగుతున్నాడు. కుభద్ర ఆ గదిలోనే మంచమీద కూచుని చిన్నపిల్లకి పాట నేర్పుతోంది. రెండో క్షుద్రాడు ఆ రెటరు పెళ్ళి గోడవానింది వుంటే యెక్కాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. యిదంతా వెంటపూర్వంగానే చూశాడు. ఆ యిల్లు యెంతో శంభరములోగా సుఖంగా వున్నట్లు కనపడ్డది. ఆ సంపారం, ఆ అనందం, ఆ మూడేళ్ళు వందలకుని యేకాకినీవాసు కదా అని దిగులేసింది. కుభద్రమృతకూడా యిదివరకెట్టి అందంకా కనబడుతోంది. యెంత పెద లోకంలో తన వొంటరికేనం చూరంగా కట్టింది మనసుకీ. కాంతిలో స్వర్గం

లో వాళ్లుంటే, చచ్చిపోయినవాడి వెయ్యంలాగు తనికేడో లోనించి నిలిచిపోచ్చి వాళ్లని, తనవాళ్లని, చూస్తుంటుంది. గుండెలు పీక్కుపోయి వాయి. ఒక్కసారి ఆ పిల్లన్న కావలించుకోవాలనిపించింది. తెలుపు తెచ్చిన తిఫారాలు యేమిటో ఆ పెదకుర్రాడికి విప్పిచెప్పి, ఆచిన్నకొడుకుని వోలో కూవోపెట్టుకొని, ఆ రెండోవాణ్ణి పెట్టుకుని పడకండా నిలపెట్టాలని కోర్కె యేడిపించింది. చిరగతి ఆ యింటో కాలుపెట్టడానికి తనకేగ త లేదనుకొని పెట్టిపోయి, ఆ రాత్రి రేలెక్కాడు.

వాళ్లనిచూసిన తరువాతి అరిని తీసిరిం దున్నమై పోయింది. ప్రతి నిమిషమూ ఒకరుకు వొంటరిగా వున్న దిగివీసోంది. సంతోషించడం యెందుకు? యాకాకెందుకు? చూడడా యెందుకు? చూపుకోలో భోజనం, యెక్కిడోదిలో నిద్ర! సంతోషానికి యిక్కన్నరానిరు. యెవరూ కుభకార్యాల కాట్టే పిలువరు. పిలిచినా బంధువుల్ని చూడాలికి సిగ్గు. నా వాళ్ళనుకునే వాళ్ళులేరు. 'ప్రహేషన్' వోస్తే, సంతోషం చెప్పకునేందు కిన్నా యెవరూలేరు. మంచిదీర చూస్తే నగలు చూస్తే, బొమ్మలుచూస్తే, యెవరిన్నా కొనిపెట్టాలనిపించేది. జుట్టుచేసే యెట్లావుందని పలకరించే నాకు లేదు. ఆ పిల్లలు కావాలి కావాలని రాత్రింబవళ్ళు అరిచేది మృదయం, వాళ్లలో ఒక్కరన్నా తన సంతోషాలై వుంటారని నిశ్చ యించుకున్నాడు. సంగతులన్నీ జాపతిం తెచ్చుకుని వాళ్ల ఫోటోలు, తినడాటో దగ్గరగా పెట్టుకొని పోలికలు చూసుకుంటాడు. కాని యేం చేసాడు? అట్లానే కుళ్ళతో కాలం గడుపుతున్నాడు.

తరువాతి నాలుగేళ్లకి పాపం ఆ రెటరు చచ్చిపోయినాడు. తరువాత రెండునెలల్లో వెంకటబ్రహ్మం, మధ్ద్రా, వెంకటబ్రహ్మం ముగ్గురు కొడు కులూ, ఆ రెటరుకి పుట్టిన చండీబిల్లా అందరూ ముఖంగా కావరంచేరు న్నారు. వెంకటబ్రహ్మం పెన్స్ ఫుచ్చుకుని, ఆ పాత యింటోనే నీర పడ్డాడు. యిప్పుడెవరూ వాళ్ళవోలో ఆ రెటరుది పెద్ద ఫోటోవుంది. వెంకటబ్రహ్మంగారి ముగ్గురుపిల్లలూ ఆ రెటరున్న బాబాయి అంటారు. ఆ రెటరు కూతురుమూరం యాయన్ని 'వాన్నగా' రింటుంది.

నేనూ, మా ఆవిడా మిగిలాం

నేను అందమైనవాణిగాని, నా మామం యింకాకర్ని ఆకర్షితుడనిగాని, నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు. అనుకోడం అసంభవం. కాకిపిల్ల కాకికి ముద్దుంటారుగాని, మా అమ్మకూడా నామొఖం ఒకటిన్నర నిమిషంకంటే యెక్కువసేపు చూడటం భరించలేకపోయేది. ముందుకి దగ్గరచేరానంటే, అలాంటి సేపు వెళ్ళి ఆడుకోవాలివా! అనేది. యింకే బంధువులు సరేనని. దొర్నాగూర్నాల్ని ఒక పిల్లని చిన్నప్పుడే నాకు కట్టారుగాని యెదిగింతరవాత నన్ను చూసి యెంతా పెళ్ళిచేసుకుని వుండదని నా భృథనిశ్చయం. కాని నా భార్యకి తక్కినవాళ్ళకి లేని ఒక అద్భుతం కలిగింది. తన భర్త యెంకి లవుతాడనిగాని, తనని మరచిపోయి యింతరులవలలో పడతాడనికాని, భయమూ, యిర్వార్లు యేమీ వుండనక్కర్లేదు. పెద్ద పుత్రునంటానెనా నేను మారిపోతాననిగాని, నన్నెక్కువపోతాననిగాని, మా అమ్మకే వుండేది కాదు బెంగ. నా మొహం కనపడకపోలేనే చాలునని, నే నడగానే, ఆ ప్రాశస్త్యం నే బడి పంకులుపని యిచ్చేకాదు, పైసి డెంటుగాను. నేను చదువుకునేప్పుడూ అంటే, చప్పన నన్ను ప్యాసుచేసి పైకాకుకి పంపేవారు నా టీదరు.

నామీద నిజమైన యిష్టంలవారు మా పెద్ద మామగారు కాకేరూ. ఆయన యింటికి మా యింటికి తొటాకుల దడిమూత్రమే అడ్డం. ఆయన భార్యకి దగ్గరదగ్గరగా నలభైయేళ్లుంటాయి. ఆమెని చూడగానే పక్కలబోయే పచ్చని పెద్ద గుమ్మడిపళ్ళూ, విగడా దూదికూచిన మెత్తనిదికూ, నిండు పొడిగేడెలూ, జాఫక మొసాయి.

ఆమెలు మొదలు ఒక వుదయం. నేను దొడ్లోంచి వ్రాసేవుంటే, యెంతో నానకి నిదానంగా చూసున్నట్టు, అనుమానం తగిలి, పెన్సిల్ తిరిగి చూసే, పెద్దాన్నయగారి భార్య రి తమ్మగారు కనపడారు. నేనేం తప్పు పని చేశానా, సాసంచేసినవీకు మళ్ళీ వాళ్ళదొడ్డికి వెళ్ళాయా, పొద్దున్నే నేను భార్యమీద నేసిన కేలు వినపడాయా, నా మొహం అందానీ యింకా యామన్నా కొత్తభివృద్ధి కలిగిందా అనుకుని తలొంచుకుని యింట్లోకి వెళ్ళి, నా భార్యతో ఆలోచించాను.

“యీవాశేమిటి? మీవంక అట్లా చాలాలోపాల్సింది చూస్తోంది.”

“ఛా!”

“నిజమే.”

“యెందుకు?”

“ఏమో! అడగండి. చెప్పతీసుకు కొలేవాడులే!”

హాడిలిపోయినాను. వాళ్ళువంటి దీని ఆరుపులు!

“ఛీ! నోరుముయ్యి.”

ఇదేమిటి? నా భార్యకి కూడా యీ రేగేవా! అనుకున్నాను. కాని, నా ప్రతాపానికి గర్వం కిలకిలపోలేదు. చివరికి నేనుకూడా ఘనత కెక్కాను. కాని నమ్మకం కుదరలేదు. నిజమా? పుత్ర దీని అనుమానాలా?

మర్నాటినించి పక్కదొడ్డికేసి ప్రయత్నంగా నాకీళ్ళు తిరుగు కున్నాయి. నాకేమీ దురుదృష్టమూ లేదు, ఆకా లేదు. పూరికేనే, హ్యూరి గూసిటీ! ఆపుకోలేక చూశాను.

నేను దొడ్డికి వెళ్ళినప్పుడల్లా అక్కడే వుండేది, బాబదగ్గరి. ఆ చూపులా! నావంక చూసే చూపులు, నన్ను లాగేయ్యాలనీ, నన్ను దర్శం చెయ్యాలనీ చూకున్నట్టుండేవి. నే నేనునుకోను? నమ్మడం ఎంత యిష్టం లేకపోయినా, యెటానమ్మక తప్పించుకోను? ఆచూపులూ, చినాలూ— పనాలు పదిపానెళ్ళ పిల్లలోనూ నలభైయేళ్ళ స్త్రీలోనూ వొకటే. మొదట నమ్మలేదు నేను, తరువాత నిజమాయీ ఆలోచించాను. నిశ్చయమైన కొద్దీ, నేను కొంచెం నీజలు మొదలుపెట్టాను. నేను యేం చేస్తున్నానో, యేలాగేలా వున్నానో తెలియ. నన్ను స్త్రీకోరింది. అందులో దబ్బురండు వంటి అందమైనది, అంతగొప్పది, హెడ్ మాస్టరుగారి భార్య! నన్ను! నన్ను! మెల్లిగా మాటలదగ్గరికి, వెకిలినవ్వలదగ్గరికి, దిగులుతో కంటు తడి దగ్గరికి వచ్చింది మాన్నేహం! చినా షాకింకా అట్లాంటి తలపులేదు. భృతంగా కలగలేదు.

అదేం చప్పుడు? మెగుతువ వచ్చింది. నాభార్య చప్పుడు వంటింటిలో నంటుంది. చప్పుడూలేదు, యేమీలేదు వెళ్ళనంటాను, భయంతో. నా కైత్యాన్ని, మగతనాన్ని గలిచేసి కర్రచేతికిచ్చి వెళ్ళమంది. కాని తాను

కదలను. చివరకి పోరుపడలేక వంటింటి కలుపులుతినీ, బాంతుతో నెరికాను. యేమిలేదని దానికి కేళికాను. “దొడ్డికలుపుకూడా తినిచూడండి? అంటిగల కోసికకూరమా?” భయంతో వొణుకుకున్న వేళ్ళతో కలుపుతినీ మానే తుప్పటికి ముందు తెల్లని ఆకారం కనపడెది. అరవడానికికూడా కేళిలేక నిర్భాంజ పోయి నుంచున్నాను. ఆమె కిదిలి నన్ను రమ్మని భజిచేసిందాకా, రక్తమ్మ గారనుకోలేదు. లాభకర వంటింటిలోనే వొదిలి, దొడ్డికే వెళ్ళాను. వెంటనే నన్ను గట్టిగా కాపలించుకుని, మెత్తని తన కరీరంమీద నన్ను యిటూ అటూ తిప్పుకుని, వెళ్ళిపోయి అంటో, అటాంటి వుపకారము చెయ్యకుండా సరి పుచ్చింది, చూపించింది. ఎన్నినిమిషాలయిందో “యానుండీ! యేం చేసు వ్నారు” అన్న అరుపుని వొదిలేసింది. వెళ్ళి పక్కిమీద పడుకున్నాను.

నిజంగా, చెప్పుకున్నా. నా కామితో యీ సంబంధం మొదట యేమీ యివ్వలేదు. భయం వేసింది, అనవ్వుమేసింది. కాని నానందివాని ఆమె కోరిందనే సంతోషమూ, నాకూ ప్రేమరాజ్యంలో స్థానమిచ్చినందుకు కృతజ్ఞతా, ఆమెమీద పోలేదు. పగలంతా యెంత యివ్వలేకపోయినా, రాత్రి పన్నెండుగంటలకి ఆప్రయత్నంగా మెళుకువ వొచ్చి, ఆప్రయత్నంగా దొడ్డికి వెళ్ళివాణి. ఆమె, అంత గొప్పామె నాకోసం కాదుకోనివుంటే నాకోసం! అగ్గలవా? ఇంక వెళ్ళింతరువాత ఆమె నన్ను పెరిగా భయం కరంగా మోహంచూపి వుపయోగించుకునేది. ఆమె అనుభవానికి ఆరాలే గడువున్నట్టు ఇంక చీవితమే లేటూ నన్ను నలిపేలేది. నాకు మాటాడానికి గాని, వూపిరి పీల్చడానికిగాని, కాలుచేతులు కదపటానికిగాని వ్యవధాన మివ్వదు. ఇట్లా అయిదారుకోజాలు జరిగింతరువాత ఒకరోజురాత్రి నేను తిరిగి పడుకోటానికి వచ్చేటప్పటికి నా భార్య మేలుకునివుండి “యెక్కడి కళ్ళూరు?” అంది.

“చప్పుడవుతో వుంటే వెళకదానికి వెళ్ళాను.”

“ఆ రక్తమ్మగారేనా చప్పుడుచేసింది?”

చచ్చాను.

“యిందుకో! నేనుయికోను. నేనూ కనిపెడతొనేవున్నా. ఈవాళ రాత్రి వచ్చాను. నెనోకేళి గొళ్ళం తేలుకున్నారు. చిల్లల్లానింది కనపళ్ళే

దనుకున్నారా పెన్నెట్లో? రేపుపొద్దున్నే అడుగ్గూ ఆముందని, యిదేంటి అని? తెలఁచుకొని ఆ మొగు రేమంటాడో?"

యింకేమంది నాగతి! నామీద ఒక్కామెకి లోకములో ప్రేమవుంటే అదికానా చెడకొట్టుకుందా? అందులో ఆమె యామనుకుంటుంది? విన్న వాళ్లు నమ్ముతారా? నవ్వరా? దానికాళ్లు పట్టుకుని తెల్లవాడూ బతిమాలి వోప్పించాను. యింకెప్పుడూ ఆమెకోసం వెళ్ళిన నా పిల్చిదేవతలపేర్లు వర సగాచెప్పి, కాళ్ళమీద ప్రమాణాలుచేసే అప్పుడు వూరుకుంది.

కాని మర్రాటిరాత్రి మళ్ళీ నా మనసు రతమృగానికి సంబంధించడం మొదలుపెట్టింది. నేను కావాలని శ్రీ కోరడం, ఆ ప్రేమ చూడడం, మళ్ళీ నా కి జన్మలో దొరుకుకుందా? కాని యిది! దీపైట్లా వొదుల్చుకోడం?

రాత్రులు దొడ్డిదగ్గర వోకేటే చప్పుడు. కిటికీలు, తలుపులు కొట్టడం, గోకడం. నా భార్య నన్ను గట్టిగా కాగలించుకుని వొదలకుండా పడుకుని, చప్పుడు విని వోకేటే నవ్వడం. నన్ను రతమృగాయ కోరిం తరవాత నా భార్యకి నామీద మోజు కలిగివట్టు తోచింది. దీన్నీ, దీనిమోజునీ, వొదుల్చుకోడమేటా! నా మెడచుట్టావున్న చేతులు నాగేసి పిత్త నొక్కాలన్నంత కోపమొచ్చేది. అసలు దాన్నిచూస్తే నాకు భయం. ముఖం యెక్కిడ పిల్చి కంటుందో, ఆ పిల్చి మొహం చూసినప్పుడల్లా, నా ముఖం జూపి మొగుంటేమోనని! దాని పుణ్యమా అంతవరకు. నాకే పిల్చుంటే భరించలేక, సస్యసింది వుండును. నేను దోడ్కొంది వెళ్ళినప్పుడల్లా రతమృగాయ జాలిగా నావేపు చూస్తోంది. యేం చెయ్యను యీ భార్యని! వాళ్ళ అతకి నెప్పులు ప్రారంభమైనాయని, అబద్ధం చెప్పి, సహాయం వెళ్ళి మన్నాను. మూడేళ్ళకిందకు ఆ అతకి నా రూపాన్ని పెక్కిరించిందనీ, అందమల తాను తన తలిమొహం చూడ కలుచుకోలేదనీ అంది. వాళ్ళ పిళ్ళోడ్డి పెంపుడుమాతునికి వెళ్ళి అనీ, తనకి మంచి చీరలు చెడతారనీ, వెళ్ళి మన్నాను దొంగకుభలేని చూచి. పెళ్ళికి వెళ్ళడానికి తనకి చీరలూ, నగలూలేనంది. అప్పుచేసి బనారసుచీర కొన్నాను. రతమృగానిని నగలెరు వడగమన్నాను. తనకి జ్వరంగా వుందనీ, రైతువుండే తోజాలనీ, వెళ్ళనంది.

చివరకి నిజంగానే బ్రతుకుంది. ఆర్థిక కేసులకి కలుపు తీసుకుని దొడ్లోకి వెళ్ళాను కాని రత్నమ్మగారు లేరు. మేటుమీద కూచున్నాను. నామీద, నాపీరికితనమీద అసహ్యంపుట్టి వెళ్ళిపోయింది. ఇంక రాను-యెంత బాధపడ్డో పాపం! యెంత గొప్ప అనుభవాన్ని, నా పీరికితనం తోపాటు పొందుచేసుకున్నాను. ఆమెదగిర వున్నంతవేళూ వోణుకుతో భయంతో ఆమె మొహమన్నా సరిగాచూసి సంతోషించలేదు. ఈ నా పొడు ఇన్సుకి మళ్ళీ ఆగంటి అదృష్టం పడుతుందా? ఆ నిండు వెన్నెల వొడిలి వెళ్ళి పడుకోటానికి బుద్ధివెయ్యలేదు. అనాడే నాకు కొంచెం ధైర్యం కలిగింది. భార్య అరిస్తే బాగా తన్ను వొచ్చునిపించింది. చంచెయ్యనా, అన్నయ్య కొద్దయిరిగింది. మేలిగా దడిచాటి, పక్కదొడ్లోకి వెళ్ళి కిటికీదగ్గ గోకాను, ఆమెచేసినట్లే. రెండు నిమిషాల మేలిగా వచ్చింది, తలుపుతీసుకుని. పల్కునిచీర కిందకనపడే ఆమె మేతని పచ్చని నక్కూ, కాటికెట్లని పెద్దకక్కూ, చిక్కుగా వేళ్ళదేబాట్టూ నా కిళ్ళు తిప్పకాయి.

ఆమెని అధికి మెన కాపీనంతో కాదిలించుకుని, మామూలు ప్రకారం చెటుకింకి వెళ్ళి ఆలోచనన్నారేక, అరుగుమీదనే నా బరువుతో కూల తోకాను. ఆమె కళ్ళలో ఆకృష్టం కనపడుతోంది. ఇదివరకిటి మోహము కళ్ళలో వైరిని చూపించటం లేదేమోఅనే సందేహం కలుగడానికి వ్యర్థం లేదు. ఆమెను, ఆమె గుండ్రతనాన్ని, నాదిగా చేసుకోవాలని ప్రయత్నించాను. ఆ కళ్ళలోకి క్రమంగా అసహ్యము తోచింది. నా కింద చలించటమీది ఈ మేతనిదేహం తీసుకుతుంది. నన్నొక్క తోపుతోనే లేచి నుంచుని, బాధతో, అసహ్యంతో—నావంటి రెండుమూడుసార్లు చూసి—“నిన్నా! నిన్నా! నిన్ను! పో, వెళ్ళిపో, ముందు, పో..” యింకా లిగిరిగా అరుకుందనుకున్నాను. అంత ఆకృష్టంలోనూ బాధలోనూ, నీచత్వంలోకూడా, కళ్ళి తిమ్మకుని మా యింటికలుపు దగ్గరికి వెళ్ళి ఆగిపోయే అంతో వెనక్కి తిరిగిచూశాను. వెన్నెల కెదురుగా, బాధామూర్తి వలె నుంచుని.

“అయ్యో! అయ్యో—మళ్ళీ ఎట్లా ఆయన మోహం చూడను! యేం

చెయ్యను! అని మెలిగా అంటూంది. ఆమె మొహం చూసి యింట్లోకి పరిగెత్తాను భరించలేక!

ఎంత నీవు నిద్రపోయావానో! యేడుపులునివీ లేచాను. పక్కయింట్లోకి పరిగెత్తాను. హెడ్మాస్టరుగారి భార్య కాలిపోయింది. హెడ్మాస్టరుగారు నన్నోగడిలోకి పీలిచారు.

“నాతో చెప్పింది అంతా. నీ పొందర్యం చూసి మోహించినదనుకోకు. ఆమెని లోబరచుకున్న వొక గ్రహం బాధ అట్లాచేసింది. ఆ గ్రహం వొదలగానే ఆమె తెలుసుకున్నది. అటువంటి పత్రికా, నిర్మల పత్రికా, యీ యుగంలో లేదు. తెలిసిందా!” అని యెవరికి యీ సంగతి చెప్పనని కొప్ప వార్తలకు చేయించుకున్నాడు.

మర్నాటినించి నాభార్య అందరితోనూ నన్ను రైమ్మగారు కోరిందనీ, తనమీది ప్రేమకాత నేను ఆమెను నిరాకరించాననీ, ఆ వ్యధతో కాల్పుకు చచ్చిపోయిందనీ పుకారు పుట్టింది. మమ్మల్నిద్దరినీ రాక్షసులు అనుమానంతో చూసిన యిరుగు పొరుగువాళ్ళు నిజమే నన్నారు. ఇంకే పూరంతా పోకిపోయింది. గోడలమీద ‘హెడ్మాస్టరుగారి భార్య యెందుకు పోయింది?’ అని రాశారు. నేను నా పనికి రాజీనామా యివ్వడం, నేనూ హెడ్మాస్టరుగారూ ముట్లాడకపోవడం రూఢిపరిచాయి, ఆ వార్తని.

హెడ్మాస్టరు విమంఘింగి చచ్చిపోయావాడ.

పత్రికాతాలికం నా భార్య, జగన్మోహనా కారుణి నేనూ, మిగిలాం.

అవ్వగారి అవసరం

మూడురోజులు యెడతెరిపి లేక కారుమబ్బలు వేసి, ఏకధారంగా వర్షం కురిసి, ఆ సాయంత్రమే చీకటిపడేముందు తెలిసింది. భోజనంచేసి డ్రీస్ నూపురంటు సరసింగరావు బంగారావరండాలో నుంచుంటే జలప్రళయం మధ్య మాచిన్న తోటా మేడా తేలుకున్నట్లుగా వుంది. ఆ చలిలో కప్పలు బూజుబురిపాటులు పొడకున్నాయి. మా సిగరెటుపాగ చలిలో చీకటో దెట్టి పోతదానికి తెలిచి మాచుట్టుప్రక్కనే వేళ్ళొకతోంది నాకట్రాంటి కెఫెల్లో సరదా పోలేదని తెలిసిన సరసింగరావు, ఆవుల్లో గొప్ప వరకుడి భార్య ఒకనాడు చప్పున వాళ్ళ వకీలింటికి లేచిపోయి మర్నీ రానన్న సంగతి, ఆ వకీలు తన తప్పులేదని ఆ వరకుడికాళ్ళు పటుకోడమూ చెప్తుకున్నాడు. ఇంతలో జవానోకడు పచ్చి కాల్చులో చేసి నుంచున్నాడు. "యేం, భవానీసింగ్, యివాళంతా మర్నీ యెగ్గెళ్ళకదూ?" అన్నాడు సరసింగరావు.

"పనివుండి రాలేదు." అన్నాడు జవాను నిరక్షుంగా.

"ఇగే ఆఖరుసారి నీకు చెప్పడం, యీసారి."

"నాకు బదిలీ చేయించండి."

"బదిలీ కాదు, డిస్మిస్ చేయించండి, అను."

"డిస్మిస్ ! చేయించండి, తెలుసుంది".

"సరేలే, వెళ్ళు వెళ్ళవలెదనింతులు."

"సంగతులు దెట్టికి రావా?"

"ముందు నడు" అని సరసింగరావు లేచి వాణి తన్ను బోయినాడు. ఆ జవాను కళ్ళు చూస్తే, సరసింగరావుమీది ద్వేషంతో నీండి. మొగు న్నాయి. వెంటనే బాడలోంచి క తిరిగి, పొడవడు కదా అని నాకు భయ మేసింది. నే నడ్డపడి, వాణ్ని పొహ్మన్నాను. నాడు పోయింది తరువాత సగం సిగరెటుకాల్చి చప్పున సరసింగరావుకి అన్నాడు.

"చూశావా, నాముందులేదూ గోపాలశర్మ వాడు వీణిగా నుడ

గొట్టాడు, పెద్దద, బావానుగాణ్ణి! అదో చిత్రమేన, కథ, ఈ లోకంలో యెన్ని కమామలనీ! బయటికి చెప్పామా అన్నీ అబద్ధాలంటారు ప్రతిబ్బకోసం! నీ కథలెందుకు, వా సవం ముందు!

ఆర్మిల్ల క్రేందకు గావును, విజయనగరం నించి యీ వూరు పాక్ష్య నికివచ్చి యిరిగి యింటో—అంటే యీ బంగాళాలోనే, గోపాలయ్యర్ గెనుగా దిగాను, సరిగా యిట్లాంటిరాతి భోజనంచేసి ఆ పక్కగా కూర్చు న్నాం, డిపార్టుమెంటు కబురు చెప్పకుంటో. చక్కని యెండాకాలపు గారి నా కళ్ళకు నిద్రని తెచ్చింది. పడుకుంటావా, అని నన్నడిగి, యీ భవానిసింగుని యింటికి పొయ్యన్నాడు. కాని మూడుసార్లు చెప్పినా నీకు కదలకపోవడం నా కాళ్ళగ్యం చేసింది. ఏదో వంటరిగా గోపాలయ్యర్ తో వాడు మాట్లాడాని గావునుకుని లేచాను. అయ్యర్ వాతో లాంటిరు తీసు కొచ్చి దక్షిణవేపు గది లేచా మేడమీద ఈ రాత్రి నవ్వుదాంటోనే పడు కుంటావు—దాంటోవిడిచి కిందికి వచ్చాడు. నేను సిగరెటు అవతల పారేసి, సంచీలో నించి నవల తీశాను. కాని కిటికీలోంచి బయటికిచూస్తే చుట్టూ అందమైన చీకటి, చీకటికంటే నలగా తుమ్మచెటు వూగుతున్నాయి. చీకటి కాంతి నీళ్ళమీద కొంచెంగా స్త్రీప్రతిఫలించడంవల నీళ్ళు మెరుగున్నాయి. అంతవానికికూడా ఆరని నీలపుకీపాల్ని మోసుకుంటో మిణుగురు పురుగులు ఆమల్లో వుత్సవం చేసుకుంటున్నాయి. చుట్టులు దెయ్యాలవలె ఎగిరిపో తున్నాయి ఆ కాళంమీద. అలానే కిటికీదగ్గర ఆగిపోయి, చూస్తోకూచు న్నాను నువ్వీ సిగరెట్ వెలిగించి పక్కరెలుపులోంచి జాబితపువల పరిమళం తిగిలింది. తలకిప్పి చూశాను. పద్దెనిమిదేళ్ళ అమ్మాయి సిగరెట్ తో నడిచి వచ్చి వాచంకేనా చూడక తలవొంచుకుని, నాముందు నుంచుండి యేం చెప్పను? ఈ వాటికికూడా అక్షణాల అనుభవం నన్ను విడచలేదు. ఏనాటి రాత్రి అలా మళ్ళీ మోగుతున్న వేళ్ళతో నడిచివచ్చి కిసంగా నాముందు నుంచుంటుండో అనుకుంటాను. ఆమె యీ మేడను ఆక్రమించిన యే స్త్రీనా దేవతో అనిపించింది. గదంతా ఆమె తల్లిని జాబితపువల వాసంతో నింపింది. ఆమె వొంటికి రానుతున్న జవ్వంద గంధం వన్నెలుముకుంది. అట్లా పరిమళాల్ని తిచయోగించే తెలుగువాళ్ళని చూసేందు కిక్క పరిమళ కేమిటి

అచేతుల గట్టితనమూ, నడుమువొంతు, ఆ పొడుగులోని నవనవా, ఆ చెక్కిళ్ళ కోరికనమూ, కిళ్ళలోభేదరూ, పువ్వుల్లోని వాసనలూగు కివపడి దాక్కునే సిగూ అన్నీ అరవజాతి లావణ్యాలే. నామనసు పూతులూరింది.

“ఎవరు?”

తలెత్తింది. గోపాలయ్యరు భార్య! చప్పున లేచాను.

“ఎందుకు వచ్చావుమ్మ!”

మెలిగా కాటికెరప్పన్ని యెత్తి మళ్ళా వార్చింది. పశువుకి, నపుంస కుడికి పసిపిల్లవాడికి అర్థ హాతుంది, ఆ చూపు, నాకా! నా వొళ్ళంతా ఆ వొక్కిచూపు నా సరాల తంతులమీద గాఢమైన సంగీతం పూడింది. గోపాలయ్యరూ స్నేహమూ యేమీ జ్ఞాపకం లేదు. ఈ అద్భుతం, నిజమేనా, కలకాదు గద! యేం చెయ్యను? ఎందుకు వస్తుంది? అంత సాహసమూ? కనుక్కోరా?

“ఎందుకు? అన్నాను.

మళ్ళా చూచింది, యీసారి కిళ్ళ పక్కిలనించి, నన్ను చూసింది. ఆ హృదయం సంతోషిస్తోందనీ, ఆకిస్తోందనీ, ఎంతో గర్వం వచ్చింది. కాని అయ్యో! కనుక్కుంటే! తలుపు గడియన్నా లేదు. మళ్ళా తలుపు తెరుసు న్నారు. ఎవరో! “నే నేమెరగను తీసు కెళ్ళ” మని అనాలనుకున్నాను. కాని నమ్మకాదా? అని భయమేసింది. ఇదో అలరా యిక్కడ! నన్ను నమివచ్చిన పిల్ల నన్యాయం చేసున్నాననే ఆలోచనే లేదు. కాని ఆమె ముఖం నిశ్చలంగానే వుంది. వాళ్ళో ముసలమ్మ లోపలికివచ్చి వెండిచెంబూ, పళ్ళెంలో మిటాయా, చక్కెర పెట్టిపోయింది. అన్యాయ అట్లానే నుంచుని వుంది. ఈ ముసలమ్మ యీ పిల్లా కలిసిచేసిన ఆలోచనా?

“గోపాలయ్యరికి తెలుసువా?”

తల వూయిందింది. ఇదేదో కొత్తమర్యాదగా వుండే!

“రా, యిట్లాకూవో!”

“మీరుకూడా కూవోండి!”

యిద్దరమూ పక్కగా కూచున్నాము. ఆ మెచేతిని నాచేతితో పట్టు కున్నాను. తృప్తితోకూడిన చిన్న నవ్వు నవ్వింది, ఆ తాండూలం వెదిచుట

చివరనంది. నా ద్రినివీల్పు నీకు తెలుసు కదా? ఎంత క్షేచ్ఛగా వివరించినా, న్నీ పాఠకుల యిత్యల్లో క్షేచ్ఛ రిడం నాకు మనస్సురింపదు. అరగంట ముందువరకూ ఆకురతతో కబురుచెప్పి, యిప్పుడు మిత్రుడు గోపాలయ్యర్ సంసారాన్ని యిటా పాడుచెయ్యడం, నాకు మనస్సురింపలేదు. కాని అతనికి తెలియదా? రాడం అసంభవం కాదా? నా అనుమానం గ్రహించిందో యేమో లిక్కిపోయి నాముఖం వెలికే, ఆ చిన్న కోలముఖమూ, ఆ పల్లని చిన్న పెదిమలూ చూసేటప్పటికి నా సందేహాలు మాయమైనాయి. “మో కోసం” అంది, ఎంత అతిలిగావుంటే, ఆ మాటలు ఆ ముగ్ధ స్వరంతో వారిపాద్యో పెదవుల్లోంచి అనకిలిగింక అనుకుని... మధ్య రాత్రి మెళుకువ వచ్చింది. ఎవరో ఓ పెనకి తలుపుపైకి యెగబాటుకున్నట్లు వప్పుడయింది. నా చేతిమీదా, మెడమీదా, వున్న మెత్తటిజాటుని మెలిగా తప్పించుకుని చూశాను. పెన వంటిలేటగులానించి రావాలని ప్రయత్నం కాదు! వప్పున లేచాను. దుక్కిలే లేచింది. తిలుపు తెరవబోతోవుంటే వప్పున చెయ్యిపట్టుకుని వెళ్ళవదంటుంది. ఎంత భయం లేదన్నా వివదు, గట్టిగా నన్ను పెనవేసుకుని, కిక్కి పోరగాపెట్టి, ముద్దుగా, “నన్ను విడిచి కెళ్ళ వొద్దండీ” వుంటే యేంచెయ్యను? వూడిపోయేదీర వూడకండా, నాకు నశిమునానింది, రెండు చేతులతో నా కంఠాన్ని కాగలించుకుని కె క తిన మొహాన్ని ముద్దుపెటుకోకి, బెటికి పరిగెతనా! దొంగలెరే, వాళ్ళనని తర వాత! “నన్ను చూడనీ కిక్కి నిమిషం”.

“వోదు. ఎవరూలేరు?” అని లిగిరిగా “ఎవరది? పో, బుద్ధిలేదు?” అంది. ఆ వప్పుడాగిరి. పళ్ళు పటపట కొరుకుతున్నాడా ఆ బెట్ మనిషి పించింది. గోపాలయ్యరికి అగ్గియెందుకు? వెళ్ళాన్ని చూసే భయమా? దుక్కిలే మొహం చూశాను, ఛా, నెమ్మకద్రోహం చేసేముఖమా అది, అనుకుంటోనే పక్కిని నున్నని తొమ్మిదిరాద బాటిపుళ్ళల, జవ్వాటివాసనల్లో, రెండు చేతులమధ్య నిద్రపోయినాను.

తెలారి కిక్కు తెరిచేటప్పటికి దుక్కిలే తల సదుకుని, చీర ఎరిగా కట్టుకుని, నావంకినవుతో చూసోంకూచునివుంది. ముఖం అనందంతో సంతోషిస్తో కలిలలాడుతుంది. నెప్రజ్జకి వాళ్ళు గర్వంగావుంది. వింత కాంతితో

Donated In Memory of

కను మెరుగున్నాయి. కొత్త కోర్కెతో చేతులుకాచి ఈను మీదకి లాక్కొన్నాను.

“వోడు, మళ్ళీ, రాత్రి.” అన్నది. “నేను వెళుతున్నాగాయివాళ్” అన్నాను దిగులుగా. “వోడు” అన్నది.

“వెళ్ళాలి”

“వోడు”

వోడు అన్నప్పటి నన్ను కట్టిన చూపు, ఆ చిన్నరలచూపు, కళ్ళు తెరుచు, అన్నీ చూచి యామనను! కానియెట్లా వుండడం?

“యామని చెప్పి వుండను? నాపని విపోతుంది”

“నాతోనే మీపని, నేను చెప్తున్నాగా! సరేనా!” అని చప్పున వెళ్ళి పోయింది. మళ్ళీ చప్పునే వచ్చి “పరుగు చేయి”

అని, నాకేములు రడిమి, పరుగుతీసి, “యీ విరుహపాయలుచాలుగా యీవారి భుక్తి? సరే అని ఒకనోటు నాకిచ్చి పరుగు తీసుకుని వెళ్ళి పోయింది.

అలాగే పడుకుని ఆలోచించుకున్నాను. ఈ గోపాలయ్యర్కి నాతో డిపార్టుమెంటు పనిలేదు. లేక డబ్బుసంపాదించే వ్యాపారమా? నాపరుగు తీసుకోడం అదే వుద్దేశ్యమేమో, కాని రుక్మిణి చేసుందా అలాంటిపని! చెయ్యదు. లేచాను, కిందికివెళ్ళి గోపాలయ్యర్ని చూడడమంటే సిగ్గేసింది. కానీ కాఫీదగ్గర అతను యేమీ జరుగనట్టే మామూలుగానే మాట్లాడాడు. రుక్మిణి నన్ను చూసి యెప్పటిమల్లేనే, సహజంగా సిగ్గుపడి మాయమై తోంది.

ఆనాడు కోర్టులో యిన్నెస్పెక్టరు కంట్ రావు కనపడాడు. వాడూ నేనూ చిన్నప్పటి స్నేహితులం. “బస్కెట్?” అన్నాడు.

“గోపాలయ్యర్ తో?”

“సరే, యింకేం? అన్నీ సలక్షణంగా జరుగుతున్నా యన్నమాట! ఆసాధ్యమిది!” అని నవ్వుతో భుజంమీద కట్టాడు. “నేను కోపం మొదలం చేసి “అంటే?” అన్నాను.

“మూకలించకు, తెలియి రుమీలేదు.” అని వెళ్ళి పోయినాడు.

నాకు మరి ఆశ్చర్యమేసింది. ఇది తప్పకుండా డబ్బులాగే వ్యవహారమే!! ఇది యీ రాత్రి వస్తుందా! డబ్బుంతా లాగిం తరవారే! కాని రుక్మిణి చూపు, వెళ్ళవద్దని బతిమాలుకోడం! నేను నమ్మలేకపోయినాను. కాని రుక్మిణివూడ అనుమానమూ ఆనవ్యమూ పొడచూపుకున్నాయి నా మనసులో.

ఆ రాత్రి నేను తోటనుండు నుంచని వుండగా యీభవనిసింగు వచ్చి, కల్యాటంచేసి, “శోర్లులో మధ్యాన్నం పని అయిపోయింది కదా?” అన్నాడు. “ఏమిటి?” అన్నాను.

“మీరు వచ్చినపని.”

“ఐతే?”

“యింకా వెళ్ళలేదే?”

వీడేమన్నా మూఢుడా! విచ్చివాడా? — “నీ కందుకు?”

“వెళ్ళండి” అన్నాడు, బెదిరింపు కంఠంతో. “గట్ ఎవే” అని తన్నుపోయినాను. వాడు వెళితో “నామాట విని వెళ్ళండి” అన్నాడు.

మధ్య వీడికందుకు? వీడికేం తెలుగు? అని అలోచించాను. బాలనచేసి అడగవలసింది అనుకున్నాను. రాత్రి మళ్ళీ గోపాలయ్యర్ నన్ను గదిలో వదిలెడు. రుక్మిణి కొర్రాటిచీర సింగారించి వచ్చింది. నేనా రాత్రి యేమనుభవించానో మాటలతో చెప్పకరంకాదు. ఇదిమూత్రం నిశ్చయంగా చెప్పగలను, గ్రేవోలో పడకగదుల్లో, తెలుగుశ్రీలు అరవ శ్రీలతో, యేమాత్రమూ యీడు రాలేదు. ఆ అభిప్రాయమీదే అరవమ్మాయిని పెళ్ళిచేసుకుందామని చెలికాను, కాని నాల్గోసారా? యిట్లా లభించవలసినదే గాని! మతం తగలపడదా? తెలువారికిట్లు లేదినప్పుడు, నేనావాళ్ళ వూరుకి వెడతానని ఆపెనొప్పించాను, కిప్పంపొడ. రుక్మిణిపేమిలో నా అనుమానాలన్నీ కరిగిపోయినాయి; వాటి సంగతి తలపెట్టలేదు. తీక్షణమైన వూరీరమధ్య సమస్య ఆలోచించడానికి వ్యవధి వుందా! సౌందర్యం గురించి అనుభవించడం చేతగాని జోర్యాగుర్లు కదంతా! నీకు, నాకునా!

కాని రుక్మిణి వెళ్ళగో? నా సుందరాలన్నీ వచ్చాయి. డబ్బు కాశేసిందికద! ఈరెండు రాత్రులకు వో వందా యిరవై మూడు రూపా

యో! కాని యెన్ని లక్షలున్నా నిరక్షయంగా యివ్వనా కేను! కాని ఆ ప్రేమ చూపడం అంతా దబ్బకొసం అనేనా? అయి మోసపోయి సంకుట నామీద నాకే లగ్నం చేసింది. యింటికి వెళ్ళడమెట్లా గోపాలచక్రన్న ఆపపు అడగాలా!

మధ్యాన్నిం కొరకు వెళతో కేమిలో చెయ్యివెడిలే పన్న ఎక్కిడిది? దొంగ రాత్రి యెప్పుడో వెటింది తెలిచాను! దాంటోంచి యిన్ని జాతి పువ్వులు రాలాయి రూపాయలకి ఒకరు! జాతిపువ్వులు నూటుయగవె మూడు రూపాయల శిరీషా? లోపల యింక యేమో వున్నాయి! రూపాయలన్నీ వున్నాయి పెగా ఒక వుయరం! అ శక్తినిమీద పడ అనుమానానికి నన్ను నేను తన్నుకొవా లనిపించింది ఇంతకీ సమస్య యేమో అంతం కాలేదు ఈ సంగి కేడో తెలుసుకున్నదాకా వుండలేను శక్తినిని రాత్రి ప్రవృత్తామంటే నోరు కాలేదు కొంచెంగా మొగులుకెటికప్పుడేలా వెదిమలతో, తాంటూలం వాసలతో అడ్డంకెటింది శంకిరావుని పట్టుకుని అడిగాను. జరిగివదంతా ముందు నాదగిర్నించి లాగాడ అతరూ పోలీసువా డయ్యెను

“తెలిటయో! గోపాలయ్యరు ముసలివాడు ఎవరన్నా కెగ్గ మనుషులా నీ భార్యని సంప్రతాడు చాళ్ళే గదిలో?”

“ఎందుకు?”

“ఎం చేసాడు?”

“మరెందుకు పెళ్ళిచకుకున్నాడు?”

“ఎమో యే తల్లిబాధో పడలేకపోయి వుంటాడు.”

“కెడద?”

“లేదు నా కిరన్నిచూసే చాలా గొరవంగా వుంది”

“అవును భార్య అవై నగం గురించే భర్తని వేరెత్తిచూపు”

“సరేలే ఆ భవానీసింగ్”

“యింకేముందీ! యింకెవరూ దొక్కిపోలే, పదిగంటలప్పుడు ‘భవానీసింగ్ అమ్మగారి అవసరంచూడు’ అంటాడు. అందుకే నీ ఎవరు వచ్చినా కిరుస్తావు, ఆ జవాబుగాడు.”

అవసరంలేని అపరేషన్

ప్ర బాణంగా అడవిడి యేమిటి ?

“టేపారీ.”

“యే నరికి ?”

“యీ వూరు అడవిడి రికి ఒకటి అయిందా ?”

“యిది అడవిగా ?”

“యీ వూరప్రక్క అపరిచిత క్షేత్ర త భిమానం.”

“యెందుకో ?”

“ఒకే శత్రువు వాళ్ళవి పని చేల రూపాయలు బ్యాంకులో వేసుకున్నా, అందుకో ?”

“అది తెలియ లేదా ?”

“అవును! మొదటి ఎవరినైనా అపరిచితం చూచి వాడు లేక, కాక అలాంటి గావును ఒక పరిచితమైన కేసు కున్నప్పుడు, దాంతో అపరిచిత స్థితియంగా వెలిగింది, యీ వాళ్ళకు.”

“యేం కే కేమిటి ?”

“అదే తమాషా, అందులో యీమె ప్రయోజనిత్వ మేమీ లేదు, కీ రీతు త్రిం యీమెకి దక్కంది, వాళ్ళి ముఖం ఒండువులే, చెప్పనా ? అమెకి ముచ్చటయేళ్ళు.”

“దాని రుకా ?”

“కాదు, మా ఒండువురా లాకామెకి, అమెకి పిల్లలు లేరు, పిల్లలు లేకపోతే అతిథి మందుకనే మనోవ్యాధి పట్టుకుందామెకి, యింత విడ్డబ కోసం వాళ్ళపద్ధతీమా, చేసిన ప్రయత్నాలూ ఇప్పున్నీ కాదు, యెన్ని మందులూ, యెన్ని యాత్రలూ, యెన్ని విధాలైన ప్రదక్షిణలూ, యెంత మంది తెరాసులకీ, కన్యాకులకీ ఒహమకులూ! యేమీ లాభంలేక, కను తిరిగిపోతూ ప్రతివారితో తన విధిచెప్పుకుని యేదో పడివుంది, చిన్నదాని వింకా నీకింత తొందరమిటి, నిర్భయం యేమిటంటే వివదు, చివరకి ఒక పిల్లాణ్ణి తెచ్చి పెంచుకుంటే, వాడు యీమెముదులు భరించలేక పారిపోయి

నాడు. తరవాత చెన్నపట్నముంచి పెద్ద బొమ్మ నొకదాన్ని తెచ్చుకుంది. ఆ బొమ్మకి పాలిచ్చి, ముద్దాడి, నీళ్ళుపోసి చొక్కాలు తొడిగి, అది బేకులూ కాళ్ళొడించాలనీ, యెడవాలనీ, మాట్లాడాలనీ, ఆమెచేసే ప్రయత్నం, చూస్తే అందరికీ అమితమైన జాలి కలిగేది. మా బంధువులో పిల్లలులేని దర్శిద్రు తెలుసా? కనుక యామె సిగ్గుపడి, పిల్లలులేనిపాపం చేసినట్లు యే కార్యాలకీ యెక్కడకీ వెళ్ళడం మానేసింది యెవరు తన యింటికి వచ్చినా, వాళ్ళు తనని పోతనచేసున్నారే అనుకుంది. పిల్లలకోసం యామె చెయ్యడానికి నిరాశించి పనివుందా అనిపించేది. యింతలో ఆ వూరికి స్వాములొగ్గూరి గొప్పస్వాములవారు వచ్చారు. గొడ్రాళ్ళకి పిల్లలు పుట్టించడంలో ఆయన బహుశేర్వరి. గుంపులు గుంపులుగా అడ వాళ్ళొయ్యి దర్శించి కృతార్థులౌతున్నారట. ఒక్క వికంఠువులు మాత్రం, ఆయన గాలి తగిలితే, తమకే వున్నద్రవం కలుగుతుందో అని దూరాన తప్పకొంటున్నారు. సరే, యామె ఆయన దర్శనానికి వెళ్ళింది. పదిపాను రోజులలో గర్భిణి చిన్నాలు కనపడాయి, కేవలపు మొదలైన సంగతులన్నీ సక్రమంగా జరిగాయి. యింకా వుత్తనవాలేమిటి? నూడిదలూ, వొచ్చే బంధువులూ, పోయే బంధువులూ, పది నెలలూ ఒకటే గొడవగా గడిచింది. పది నెలలూ చాలాయి; కనలేదు. సువర్ణవసుంధి కడుపు అట్లానేవుంది. వాళ్ళకి భయమేమి యీ చాకాయగిరికి తీసుకొచ్చి చూపారు. ఆమె పరీక్షచేసి అది కడుపుకాదని రూఢిగాచెప్పింది. ఆమాట వినగానే పాపం యాపిల్ల మూర్ఛపోయింది. బంధువులంతా గొలుమని యేడ్చారు. వారంతా మందిచ్చేటప్పటికలా పొట్ట కాస్త కిరిగిపోయింది. ఇట్లా పది నెల గర్భిణి, వారంతా మూయించెయ్య క కిగిరిగిన చాకాయ, తిరిగి దాన్ని నిజంగా రప్పించలేదా అనే గట్టి విశ్వాసం వాళ్ళకు కుదిరింది. ఆమె తనకి చాకాయ, బొమ్మన్నా వాళ్ళు కిదలలేదు. ఒకరోజురాత్రి యామె పోయి చాకాయ కాళ్ళమీదపడి బలియాలకుని తన సంతానం కలగిస్తే పది పానువందల కాకులపేరు యిచ్చేస్తానని.

ఈ చాకాయ భరణి యే. పాస్తా ఎండాకాలపు కలకలకి యామె యింటో వున్నాడు. ఒకరోజు భార్య ఆస్పత్రికి వెళ్ళినప్పుడు యీ

అమ్మాయివోస్తే నవ్వి చెయ్యి పట్టుకుని దగ్గిరికి లాక్కున్నాడు. ఈ అమ్మాయి చాలా పూర్వచార పరాయణురాలు. దేవభక్తిలో, భరతీవలో, పెరిగిన మనిషి, పరపురుషుల ధ్యానం యంతవరం ఉండు. అట్లాంటిది బలవంతంగా తటస్థించా చాలా ఘోరపాపమని జంతుకుంది. అతనిపైని గౌరవంచాతా, భయంచాతా, యేమిటనిపోయినా లెక్కించి తప్పించుకుని, ఒక్కమాట మాత్రం దాండావల్లిపోయింది. మళ్ళీ వంటరిగా అయిందా? వెళ్ళలేదు. ఇది అతనికిమూలం ఈమెమీది మమకారం యేమాత్రమూ వదలలేదు.

మర్రాదు అపరేషన్ నిశ్చయమయింది. ఆ సాయంత్రం ఆ అమ్మాయి భయంతో దాకిరింటో యేడుస్తో కూచుంది. తన భార్య ఒక్కడిలోకి వెళ్ళిపప్పుడు, ఈమెతో "మూలకే యేడవకు-ఈ దాకి" కేం తెలుసు - ఈ అపరేషన్ తేకుండా అమే మంసులన్నాయి - మళ్ళీయారంలో కాక్కి గంలో అనేక క్రియలన్నాయి-వి నాకు తెలుసు-దాకి రాస్తరికి వెళ్ళిం తరనాక రా వెపుతాను" అన్నాడతన-ముందు చేళాకోళ మనుకుంది. తాని అలోచించగా, ఒకచేళ అతని కేదన్నా మంత్రం తెలిసివుండకూడదా అని తటింది, అపరేషన్ కంటే ఆమెకున్న మహాభయమూ, విడమిది ఆపేషా ఆమె విశ్వాసాన్ని మరింత బలపరిచాయి. ఇంట్లోకి వెళ్ళి భార్యతో చెప్పితే, తప్పుకుండా వెళ్ళి కనుక్కుమన్నాడు-ఆమె రాగానే, దాక్కురుభక్త కూడో పెట్టి ఈ సంగతులు మాట్లాడాడు.

"ఈ పిల్లలు పుట్టిపోవడము, నీ లోపమూ కాదు, నీ పూర్వజన్మ లోపమూ కాదు. దేవుడికి నీమీద అప్రహమా కాదు-లోకంలో గడ్డిపరక లి! వెయ్యిగింజలూ, ఈగలకి లక్షగుడ్డూ ప్రసాదించే ఈశ్వరుడు నిన్ను గొడ్రాలి చెయ్యాలని వుదేశ్యపడతాడా? లోకమంతా జననీమేమతో మోగిపోతూవుంటే "బిడ్డో!" అని యేదో నీకు విడ్డలు లేపోవడ మేమిటి? పోనీ, నీ దేహంలో దుష్కలవుందా? యేమాలా లేదు. కోపం తెచ్చుకోకు, లోపమంతా నీ భర్తది. ఆయన వంశంలో పిల్ల లెక్కువమంది వుండరు-అవునా?"

"మరి ఆయనకి అపరేషన్ చెయ్యాలా?"

"లాభం లేదు."

“ఐతే యెట్లా ?”

“యెట్లానూ లేదు.”

“ఏదో చెప్తుతామన్నాడు, మరి !”

“మరి చెవితే కోపం తెచ్చుకోవుకద !”

“చెప్పండి”

“నీకు ఆవు వుందనుకో, దానికి దూడకావాలి. ఒక యెద్దు దగ్గర యెడకాకపోతే ఏం చెప్పారు ?” సిగ్గుతో మాట్లాడలేదు

“చెప్పుమరి ! యెంతో యెదుదగ్గరికి పోలారు అంతే.”

మాట్లాడకండా కూర్చుండి పంభించిపోయి.

“నేను చెప్పేమాట విన. నీకు పిల్లలంటే చెర్రి. పిల్లలు లేకుండా బతకలేవు. గంపెడు పిల్లల్ని కిడుపారా కనేందుకు నిన్ను నీ శరీరాన్నీ, నీ మోళ్ళప్పదయాన్నీ పుష్టి ఏర్పరిచింది. అందుకే యీ బాధ. నీకు పిల్లలూ, వారిమీద ప్రేమూ, స్త్రీకి జన్మహక్కు, గహణం. అనే స్త్రీ లేవి తానికి మకుటాలు. ఆవిలేకి లేవిరక శుష్కం, అగఃప్రీతం. అందుకునే యెంత అణచుకుందామని ప్రయత్నించినా అణచి ఆ బాధ నీకు. యింకి ముందు యింత బాధపడతావు. ఈ యాత్రిలూ, మంత్రాలూ, ఆపలేవన్నా యెంలాధం ? ఆయన్ని మాగ్గువుకిదా ?”

“ఆయనకేమీ జబ్బులేదే ?”

“లేదు. కాని యిదే జబ్బు.”

“యేది ?”

“నీకు ఆయనకీ జర తుదరలేదు.”

“ఐతే.”

“జర తుదుర్మతోవాలి.”

“అంటే ?”

“నేరే పెళ్ళిచేసుకోవాలి—”

“ఆయన చేసుకునేం లాభం ?”

“ఆయనకాదు నువ్వు—”

“నేనా ? ప్లేజా ?”

“ఇళ్లంటే పల్లీలో పూర్వం కాదు. యింకో భర్తని విడ్డబళోసం మూత్రం...” మధ్యనే “హండి” అని లేచింది.

“ఆ కోపమే వొడ్డవ్వాను. విడ్డల్ని యెతుకోకొండా, ఆడించకొండా వాళ్ళ ముద్దులు చూడకొండా వుండాలవా? వెళ్ళేకు. ఒక్కమాట విను. మా అబ్బాయిని చూశావుగా! అట్లాంటివాడు పుడిలే! మేము సంతానానికి ప్రసిద్ధి. మాగారి తాళేచాలు. మేము పన్నెండగురం మా తల్లికి. మాలో ఒక్కొక్కరికి నలుగురు పిల్లలకిన్నె తక్కువలేరు.”

వెళ్ళిపోయి, చాక్రంతా ఆలోచించుకుంది. మర్నాడు సాయంత్రం డాక్టరు భర్త కెన్ని సుకి వెళ్ళతోవుండగా, ఆమెగుమ్మంలో సిగ్గుతో యెదురయ్యింది. ఆ సాయంత్రానికి ఆమెతో ఇంట్లోనే వుండిపోయినాడు.....

ఆమె ఆపరేషన్ మానేసి తన పూరువెళ్ళింది, మూడుకోజుల తరువాతి. యేడాదైన తరువాతి ఎక్కిని పాపాయి వెతుక్కుని వచ్చింది, డాక్టరు దగ్గరికి ఆ అమ్మాయి భర్త చాలా సంతోషంతో, యర్వంగా— “ఆపరేషన్ వచ్చారు. ఒక వంద వందలేవి! యేమి లేకొండానే యెట్లాంటి పిల్లవాడు కలిగాడో? ఈక్యయడి దయవుంటే యానువ్వా జరుగుతుంది” అన్నాడు.

డాక్టరు, భర్తని పిలిచింది. “చిన్నప్పుడు మన పెద్దఅబ్బాయి అమ్మ యిట్లానే వుండే వాడేకదా?” అంది.

డాక్టరుకి ఆ అమ్మాయి భర్త ఒక చీర యిచ్చాడు. డాక్టరు భర్తకి బంగారపువాచీ గొలుసు యిచ్చింది, ఆ అమ్మాయి, అప్పణించి ఈమె కిరీ దివ్యంగా వెలిగింది.

అవతారమా

పంచాన తీరులు మురద్రూపి, మంత్రబలయా, పరమార్జునయా, కాశ్రు
పాండిత్యయా, పున్నమనిషివలె కనపడతాడు. తాటిపరికి యొక్క
జ్ఞించి వచ్చాడో తెలియదు. ఆపూరి సుహృదాత, సీతిపరుడు, రామచంద్ర
రావుగారు యాయన్ని రైల్వో కలుగుకొని, ఆయన సంభాషణకీ ప్రజ్ఞకీ
సంతోషించి తన యింటికి ఆహ్వానించాడు. తీరులుగారి కక్షిల రామ
చంద్రరావుగారికి లేక లేక చక్కని కొడుకు పుట్టాడు. ఆయన వదినగారు
విదో మంత్రోపదేశమయింది. ఆయన మేనల్లుడి క్షయ కురిసింది. ఆయన
అన్నకొడుకు బ్రహ్మసమాజం వొదిలాడు. ఇదిగాక పూర్వో అనేకమంది
ఆయనవల్ల అనేక పుష్కరాన్ని పొందారు. దెయ్యాలు పట్టినవాళ్ళకీ నయం
చేశాడు. కొందరికి కని, దారిద్ర్యం వొదిలించాడు. దేవీ పుష్కాన, అరి
రాక్షసులు కుంకుమపూజ, బ్రాహ్మణ సంతకృణ, నిరంతర వేదాధ్యయనం,
జరుగుతూవుంటాయి ఆ ఇంట్లో. మొత్తానికి యాయన మూలన పూరు
మేలుకుంది. మధ్యాహ్నం పురాణంచెప్పడం, భగవదీతలు ఉపన్యసించడం,
మూగ్యనమస్కారాలు చేయించడంవల అందరికీ పాదుపోతోంది. ఆ
పూర్వోనే, ఆ ఇంట్లోనే నిరపడాడు. ఏ వ్యాధివచ్చినా, అమృతాశించినా,
వానలు లేకపోయినా జపాలుచేసి నయంచేసేవాడు. అందరిమీదాయం.
ఒక్క దురభ్యాసం, దురుణం లేదు ఆయనలో.

అందరికీ, ఆయనమీద అమితమైన భక్తి, ప్రేమ. ముఖ్యంగా శ్రీలకు,
అందులో విలంకువులకీ. మొగవాళ్ళకీ అయన్ని చూసే అతిభయం.
ముఖ్యంగా వ రకులకీ, ఆయన్నే దించడమన్నా, అయన్ని గురించి రహస్యంగా
నన్నానలె తిరస్కారంగా మాట్లాడుమన్నా అందరికీ భయం. రామచంద్ర
రావుగారిని కాకీ అడగవచ్చిన లెంగుకూరి వ రకులు కండ్లకొడ కూకూడా,
ఎవరికీ అరంకాని జబ్బుతో, పదిహేనురోజుల్లో ఒకరి తరువాత ఒకరు
వచ్చాయ్. ఆయన పూజలకీ నూనె 'సప్త' చేసే ముఖ్యయ్య దర్శిమృని అడి
గినవారంటో, కాశిమీద పుండులేచి వడవలేక పోయినాడు. పదిరోజుల్లో

వెళ్ళాం కురకాడితో లేచిపోయింది. ఆ దెబ్బతో తీరులు ఆవూరికి చక్రవర్తి
వినాడు. అడక్కండానే అన్నీ తయార్యగా యిస్తాయి. ధాన్యం, పాలు,
బట్టలు, అన్నీ !

తీరులు కాబట్టి సరిపోయిందిగాని, యింజాకరే విశే, యీ అడవాళు
మధ్యాహ్నం మొదలు, రాత్రిదాకా ఆ యింటోనూ, గుళ్ళోనూ వుండడ
మూ, వొచ్చేవాళ్ళూ పొయ్యేవాళ్ళూ, పూజలకీ, భజనలకీ, సహాయంచేసే
వాళ్ళూ ఆయనకి పువచారం చేసేవాళ్ళూ యిదంతా పెద్ద 'స్కూండల్' వి
వుండును. అనుమానా లేకుండువును. కాని నోరెత్తడానికి, మనసులో
నన్నా అనుమాన పడడానికి హడల్. ఇంటిదగిర తిండి సరిగా దొరక్క
అన సుపడే మొగాళు నోరెత్తి ఏమీ అనలేరు భార్యల్ని. ఆ పూల్లో ప్రతి
అడవే, రోజూ కొకసారన్నా తీరులుగారిదర్శనం చేసుకుతీరుతుంది. ఎవ
రన్నా రాతిపోయినారా, ఏం దుర్గమృగాయ రాలేదు, అంటాడు. అంతే,
అరగంటలో దుర్గమృగాయ వచ్చి పాదాలకు సామంతుడి, కారణం చెప్తు
కుంటుంది. అట్టా వెలిగింది ఆయనప్రభ. ఆయన 'తల్లి' అంటే, 'దేవు
డు' అంటుందని పుతారు. ఆయన దేవినితప్ప తక్కిన స్త్రీలందరినీ 'ఏమే'
అంటాడు. ఎవరూ ఆగ్రహించరు.

తీరులుగారి కివ్వకోటిలో ప్రముఖురాలు పున్నమ్మ. ఆమె సాత్విక
రాలు. బాలవికంతువు. పదహారేళ్ళది. కలరాతో అవకానదశయందున్న
ఆమెకి గతియైన అన్నక్క ప్రాణదానం చేశాడు తీరులు. పదోయేట వికంతు
వైస్పష్టించి, ఆమె యవ్వన సౌందర్యం యెటువంటి చిక్కులోకి ఆమె
నీడుసుండో అని భయపడి యోచించి, శ్రమపడి, ఆమెను పురాణాల్లోనూ,
గౌరీభక్తిలోనూ, పూజల్లో, సంస్కృత వేదాంతాల్లో పెంచారు. పున్న
మ్మకి జీవితంమీద యింకా విరళికలగాలిని తీరులదగిరికి బోధనకై ప్రవేశ
పెట్టారు. తీరుల రూపవిలాసాల్లా, ధీరత్వమూ, శక్తిజ్ఞానాలు, వైష్ణవత్వ
మూ, పున్నమ్మ లేక నృపయాన్ని దిగ్భ్రమి నె తించాయి. ఆమెది చిన్న
కరీరం. ఆమెరంగూ, నలని పెదజుట్టు, చెవికి లేని పములలోంచి కనపడే
విగువు బుజాలు ఆమెకి చాలా అందాన్నిచ్చాయి. తాను చిన్నప్పటినుంచి
ఆరాధించే దైవం తీరులో ఆవిర్భవించాడు పున్నమ్మకి. ఆయనకోసం ప్రాణ

మివ్వడం ఒక గొప్పకాదు అమెకు. ప్రాదున్నే వెళ్ళి దినమలా ఆయన సేవలో గడిపి, రాత్రి ఆయన పడుకుంటేగాని యింటికి రాదు. తీరులగానే చెప్పానని అడగడానికిగాని, ఆయన అనుగ్రహాన్ని సంపాదించడానికిగాని ముందు పున్నమ్యగాని సమీపించాలి. ఎవరికి వుపదేశించని రహస్య మంత్రాన్ని వేదాంత రహస్యాన్ని అమెకి వుపదేశించాడని చెప్పుకుంటున్నారు ప్రజలు. పున్నమ్య యిప్పుడు ఒక్కనిమిషం తావళం తిప్పడం మావదు. ఎప్పుడూ కళ్ళు ధ్యానంలో రెప్పలు వార్చివుంటాయి. వృధాగా ఒక్కమాట మాటాడదు. ప్రతినిమిషమూ ఈశ్వరనామమచ్చునిపోవుంటుంది. అంత చిన్నపిల్ల ముఖంలో ఆ దివ్యతేజం చూపి అందరికీ అద్భుతంగా వుంది. అమె మీద పూజ్యభావం హెచ్చయింది.

ఒకరోజు యెండాకాలపు రాత్రి పున్నమ్య తీరులకి కాళ్ళు పిసుకుతోంది. అరరాత్రయింది. ఎవరూ లేరు. గురువు కిళ్ళు మూకాడు. ఇంకి యింటికి వెళ్ళవొచ్చుకుంటోంది పున్నమ్య. తీరులు చప్పున వొణకడం ప్రారంభించాడు. ఎన్నడూ జచ్చెగగని ఆయనికి యీజన్మేమని పున్నమ్య చాలా భయపడ్డది. ఈ జాడ్యాలకు, బాధలకు అతడు దనుకుంది అయ్యి.

“చలి, చలి, కాలుమిప్పు.”

కాలవలేదు అక్కడ.

“ఏదో వొకటి కప్పు, తొరగా!”

తీసుకురావడానికి వెళ్ళబోతోంది.

“వెళ్ళకు. ఒక్కనిమిషం ఆగలేవు కప్పు ఏదోఒకటి.”

“ఏంటేదు.”

“తొరగా.”

“ఎవరన్నా నీలంసా.”

“వాడు తొగగా.”

“ఏంటేదు”

“నీజుటు కిప్పు.”

దగ్గరకు వెళ్ళింది. ముడిపూడదీసి ఆ కెడ్డ జాటును విడిచింది కిప్పు వస్తాడు.

“హాయి! హాయి! అమ్మా బావుంది...బావుంది...యింకా చలి... అబ్బా దగ్గరికి...యింకా దగ్గరికి, నీ జుట్టులో నీవొంటో యెంత వేడుందో! ఎంతచలి, ఎంతచలి, యింకా దగ్గరిగా!”

పున్నమ్యకి ఆశ్చర్యంగావుంది.

దగ్గరికి లాక్కుంటున్నాడు. మెల్లిగా ఆమె నంతా ఆక్రమించు కుంటున్నాడు. పూరికే వొణుకుతాడు. పున్నమ్య ఏ పురుషుణ్ణి అంత వరకు తాకలేదు. ఆమెకు స్వప్నంగా తెలీదు పురుష సంబంధమంటే ఏమిటో. ఆమె కిసలు ఆ వాంఛ యెన్నడూ ప్రారంభించలేదు. శాంతసేపు చూసింది. తీరుల చెయ్యి ఆ వొణుకులో యిటు అటు ఆమెకీరంలో కదులుతోంది. పున్నమ్యకి అది సహజంగా తోచలేదు. ఏరోగానికీ అది చివరంగా కన పడదు. లేచి వెలిపోవాలనివుంది. అసహ్యం సహజంగా కలుగుతోంది. కాని అమితమైన భయం. కోపమెవ్వరి అయినా తానేచూతుంది? ఏదేదోదో తనమీదికి పంపితే? కనుక? కొంచెంసేపుండి—

“వెడతాను, యింకా పచ్చడం తెసాను!” అంది.

“ఊ, మాట్లాడకు నేను దేవిని. ఊగ్రస్వరూపిణిని. నీవు నాధకు రాలివి. నీన్నా బహిష్కరిస్తాను. నేనే నవ్వు నవ్వే నేను. బిడ్డా, ఏమేమిదు, నీభక్తికి మెచ్చాను. నీలో ప్రవేశిస్తున్నాను. నాకేకీ సీలోపలు ప్రవేశిస్తోంది. నాదివ్యశక్తి - నీవొళ్లంతా వొణుకుతుంది, గగుర్పొడు గుంది. చెప్పలేని ఆనందం కలుగుతుంది. నాదివ్యస్వరూపం నవ్వు చూడ లేవు. కరుపోతాయి. మూడుకో. కరు మూడుకో—”

అబ్బా యిదేమిటి? యిట్లా చేస్తున్నాడు? వొళ్ళంతా నీచమై పోతోంది. తనని ఊపిరాడకుండా అదుముకున్నాడు.

“పుండండి—స్వామి—నన్నొదలండి.”

“స్వామి ఎవరు? మాట్లాడకు. చచ్చిపోతావు. పాపం! భస్మమై పోతావు. కిదలకు అయిపోయింది. పుండ—నేను యాశ్వుణి. నాకొళ్ళితి నీలో ప్రవేశించింది. భయ్యరాలివైనావు.”

కరుమూసుకుంది. అతని పూవీరి అతిశీర్షంగా ఆమె ముహూనికీ తగులుతోంది. “ఏం జరిగినా, ఏమైనాసరే కదలకు. కిదిగావా, రలు

సహస్ర..... నేను మర్త్యస్వరూపిణిని. మహామర్త్యంలో వున్నాను." అమె కదలలేదు.

తెల్లవారికి మూడింటిదాకా చలి అగ్గలేదు, తీరులకి.

రెండు నెలయింది.

ఒకనాడు మధ్యాహ్నం పున్నమ్య శిరసువంది భక్తితో "నాకు మందుకావాలి" అంది నవ్రతగా.

"ఎందుకు?"

"ప్రేమన్నే వాంతులుగా వున్నాయి"

"ఒవ్వా! సరే నయంచేసాను"

అలాటినింది ప్రతిదినమూ తీరులు ఏవో గొప్పగొప్ప మందులు తయారు చేసి యిచ్చాడు—కాని డోకులు మూత్రం కట్టలేదు. ఈ మందుతో యిలాంటి డోకులు ఎన్నో కట్టించాను. కాని నీడేమం చాలా విచిత్రంగా వుంది. ఇంక లాభం లేదు. ఇవి కట్టే డోకులు కావు. మర్త్యమో రియల్ మో ప్రయోగించాలి" అన్నాడు.

మూడు నెలయింది. పున్నమ్యకళ్ళు యింకా అంతర్యక్షమై నాయి. అమె చంపలు యింకా పాలిపోయినాయి. అమె మాటలు యింకా తక్కువైనాయి. అమె నేవలు యింకా పొదు పోతున్నాయి.

తీరులు అవరాళాలం యజ్ఞం మొదలుపెట్టాడు. అగ్నిగుండము మందు ఆయన కూర్చోని వున్నాడు. వందమంది బ్రాహ్మణులు మర్త్యాలు చదువుతున్నారు. పున్నమ్య పామగ్రులు అందిపోంది. ఉదంతా ఆహ్వానింపబడారు. తీరులులేది యిట్లా మట్లాడాడు "ఒక గొప్పవిశేషం. యాదేశానికి, యాదేశానికే కాదు, లోకానికంతా మృత్యుకరమైన వార నేనుమీకు చెప్పబోతున్నాను. ఈ తాటిపై ఈశ్వరడిచేత అనుగ్రహింపబడ్డది. ఈ ప్రజలందరూ ధన్యులు. ఇంక పుణ్యక్షేత్రం కావడంచేతనే యాశ్వరుడు సన్నిక్కడికి పంపివట్టన్నాడు. ఈపురి నామం యింకా లోకమంతా మృగబోతోంది, నిన్నరాత్రి రెండు గంటలప్పుడు ఒక పెద్ద తెలుగు బంగారులేఖము బంగారు మెరదినము కలది ఆకాశంమీదనింది తెలుచేరి మెలిగే ప్రయంగా భూమి మీదికి దిగింది. నేను చూస్తోనే

వున్నాను. అంతివరకు నాకు నిద్ర పటించనేలేదు. నా హృదయంలో అద్భుతమైన భక్తి వుద్భవించింది. దేవతలు నిస్వనము బాదారు. పున్న పరం తురిసింది. ముసులు కీరనలు పాడారు. అవన్నీ మీకు విసపడవు. ఆ లేజును భూగోళముపై ఒక్క నిమిషమునిలిచి వెలికి, మనదేశంవేపు తిరిగి, మనపూర్వో ప్రవేశించింది. ఎదో అవతార ప్రారంభమని నాకు తెలియనే లేదు. ఈ కాటిపరలో యోగ్యంలోనో యాశ్వరలేజును అవతారమై తిందని స్పష్టమయింది. కాని యీ అవతారం అవసరమేమని యోచిస్తూ నిద్రపోయినాను. కన్నులు మాయగానే నాముందు శ్వేతాంబర భుజు, రక్తశేతుడు, దయాప్రపూరుడైన దేవదూత దివ్యలేజునుతో వెలుగులో, నిలబడి యిట్లా అన్నాడు. 'వేత్తా! యిందాకిటి వెలుగును నువ్వు చూసేవుంటావు. దాన్ని రహస్యాన్ని నీకు తెలపడానికి నేను పంపబడ్డాను. ఆ దివ్యలేజునకి మనుష్య గర్భాన ప్రవేశించబోతోంది. దానిని కాపాడవలసిన విధినే నీ నిర్ణయింపబడేది. నీ తరువాత పుణ్యాత్ములైన యీ పవిత్రక్షేత్రపు ప్రజలవేనవుంది. ఈ అవతారానికి కారణము విను. పురుషధర్మం చెడదా, లోకానికి ఆపదలేదు. కాని గృహిణి, మాత, యెవ శ్రీ కీలం చెడిందా ప్రపంచం మొదలంటు నాకనమే. కిలిపురుషుడు పురుషుని ఆక్రమించాడు, ధన్యం చేశాడు, పరికిమించాడు. ఇప్పుడు శ్రీలని కడిల్పాడు. ఈనాడు శ్రీల ధర్మాన్ని ఆచారాన్ని నాశనానికి బద్ధింకబడినాడు. ఆతని అధికారం పోగిందా, యింక ప్రపంచ వినాశమే! ఆ ఆపదనించి లోకాన్ని దరించడానికే యీ అవతార మవసరమయింది. ఎంతో బలవంతమీద తన ఆరాంగిని, పార్వతిని, కొంత కాలము యెడలాపి వుండడానికి మంగళమూర్తి పరమేశ్వరు డంగీకరించాడు. సమస్త దేశాలలో పవిత్రదేశమూ, కర్మభూమియైన యీ భారత శ్రీధర్మ పునఃదారణకై, వివిధగా వ్యాపిస్తున్న యీ పునర్వివాహ, విద్యాది మహాపాతక విధ్వంసనానికి అంబ అవతారమేకుండు. మహిషాసుర మరని సంపూర్ణవియ మరని కావోవుతున్నది. ప్రాయశ్చింగా శ్రీ పాతిరత్తానికి మూలవిరాటగు నితంతువుల నుదరింపబూనన పార్వత వితంతుగర్భాన్నే జన్మమె తి పురుషుడి నిమిత్తం లేకుండానే తాను ప్రవేశించి, అవతారమై తలచుకున్నది.

రేపు రాత్రి గర్భప్రవేశము, నవమాసములు కాలాతీతముగనుక, మన్వాపాల లోనే ఆమె భూపతనము కాదలుచుకున్నది. ఈపుణ్యక్షేత్రంలోని విశంతు వర్గంలో ఒకరిని దీక్షాపరురాలిని ప్రత్యేకించి నీవు చూచినట్లుయితే, ఆమెలో ప్రవేశించ ఆ తోర్ణితి పూనుకున్నది" అని చెప్పి అంతరాసమేనాడు.

"ఎవరు ఆ అనుగ్రహానికి పాత్రలో, మీలో ఎవరో, నిరయించండి. కాని ఒకటి మరచిపోకూడదు. ఆమె విశంతు వి వుండాలి. ఇంతవరకు ఏ శ్రుతుమస్మర్మను యెరిగివుండకూడదు. ఈ విషయమే ఏమాత్రము దోష మున్నా ఆ తోర్ణితి భగ్గున నిలుపునా మనిషిని కాలగుండి. "ఎవరు యోగ్యులో వారే అగ్నిగుండని కడురుగా నిలబడండి" అన్నాడు. సభంతా నిశ్చయం. ఎవరూ ముందుకురాలేదు. "ఎవరూ! ఒక్కరూ, లేరా?" అన్నాడు.

ఎవరూ లేరా, యీ పుణ్యక్షేత్రంలో?

కూల విశంతువులను వెతుకుతున్నాయి, సభికుల కళ్లు.

"ఎవరూ రాకపోతే, —"

అంటూ క్రిందికివచ్చిన కళ్లతో, వొణుకుతున్న పెదవులతో మెల్లిగా వచ్చి నుంచుంది పున్నమ్య.

పున్నమ్యనిచూచి అందరూ ఆనందపరవకులై నారు. "ఈవాటినించి అర్చిలవరకు నీ వీశ్వరపత్నిది, సుమంగలిది, ధన్యురాలవు." అని తానే కుంకుమను ఆమె వొసకు పెట్టాడు. పూలదండలు వేశాడు.

ఆ తోజానించి పున్నమ్య పూరిగా ము కండువేవం ధరించింది. ఆ పుణ్యవేవం ఆమెకి తాళ అందాన్నిచ్చింది. ఆ అర్చిలు ఆమెని మధ్య కూర్చోబెట్టి భజనలు, పూజలు, నమస్కారాలు, నైవేద్యాలు, ఎగిరిపో కున్నాయి. ఈ వార వ్యాపింది అనేక ప్రదేశాలనించి ప్రజలువచ్చి చూచి పోతున్నారు. విచిత్రంగా ఆమెకి గర్భచిహ్నాలన్నీ కలిగాయి. తీరలు కూడా ఆమెకి నమస్కారాలు, పూజలు పొగించాడు. తనకి చాకిరి చెయ్య నీడు. తన శిశువానికి రాకుండు వుండనీడు. తోజా అందర్నీ కూర్చోబెట్టి, ఆ అవతారకన్య చెయ్యల కునకార్యాలనూ, పునరుద్ధరణనూ గురించి పెద వుపన్యాసాలిస్తున్నాడు. త్రోవకాలు సంతోషిస్తున్నా మనీ, దేవతలు

మంశకపక్షికులతో వొచ్చిపోతున్నారనీ, పూలవరాలు తురుగున్నాయనీ; కాని అవిక్యాసకులు ప్రబలం కావడంచేతా, మేడ్చల్ ప్రభుత్వం కావడంచేతా, ఆ వుత్సవాలన్నీ ప్రజల కంటబడేటట్లు చెయ్యటం లేదన్నాడు.

ఆఖరికి తీరులు చెప్పినట్లు ఆరోనెలకూడా నిండకుండానే సోపాలు వచ్చాయి. ఈ వార్త వ్యాపించగానే చుట్టుప్రక్కల ప్రజలందరూ వేల కొలది పోగన్నారు. ఒకటి భజనలు, ప్రారసలు, వీలెనంతమంది స్త్రీలు గదిలోపల చేరారు. నాలుగు గంటలు క్రమపడకరవాత “ఉదయించింది ఉదయించింది”న్నారు ఉత్సాహాలు జరుగుతాయో, యేలోక కుభకూచాలు కలుగుతాయో, కమ కళ భరించగలవో లేదో అని అందరూ కళ్ళు మూకుతున్నారు. ఎంతకాలం కళ్ళుమూకుతున్నా యేమీ జరిగలేదు. కళ్ళు తెరిచారు. గదిలో వాళ్ళు విడ్డనిచూపరు, మాట్లాడరు.

చివరికి తీరులువచ్చి—

“నాకు తెలీకండా దేనికి ఏదో అపచారం జరిగింది. కనక అవతారం వుపసంహరించుకుంది. జపంచేసి కనుక్కుని చెప్తాను” అని మళ్ళీ కనక పళ్ళేదు. ఆ వ్రాళ్ళో చివరికి పుట్టినట్లుని చూసే కదలడంలేదు. దానికీ మొహమంతా గుంటులు, ఎవరో డాక్టర్లొకడుండీ—యిది సిఫీలిస్ పిల్లరా” అన్నాడు.

ఎదగనేలేదు

గోదావరి యినికిలంకల మేకి మామయ్యకు అ సమీపమైనాడు. నలని నీడ మీద, తెలని తెరచాప తేలిపోతోంది. వ్రాళ్ళోంచి బిందెపట్టుకొని ఒక అమ్మాయి మార్గపువేపు వచ్చింది. మమ్మన్న చూసి కళ్ళుదియి మీతో నాకేమీ సంబంధంలే దన్నట్టుదూరంగా వొంపుతిరిగి కేపులాకి దిగింది. ఆమె వొళ్ళు సన్నం. ఏళ్ళు పడెనిమిది వుండవు. కళ్ళల్లో బండికి కట్టి ఎదుకి వుండే యింక యీచాకిరీ, బాధా తప్పవనే నిరాశతోకూడిన దీనమైన చూపు వొళ్ళంతా కావవలె కిందికి వేళాడిపోయింది. అంత సన్నని వొళ్ళు అట్లా జారిపోతే, చాలాఅసహ్యం వేసుంది, ఎంత అన్యాయం జరిగిందో అనీ, విచారం కలుగుతుంది. బిందెలో నీళ్ళు ముంచి, యె రోజోయి ఆయాసపడి, కిళ్ళు కిందికివాల్చి నుంచుంది. ఎవరన్నా అడవాళ్ళు వొస్తున్నారేమోనని చూసింది. ఎవరని అలలు బిందెని ప్రశ్నిస్తున్నాయి. రామ్మూర్తి మెల్లిగా లేచి బిందెపట్టుకుని ఆమెబుజానికె రోజోయినాడు. కాని ఆమె చప్పున పక్కకు తిరిగింది, బిందె నక్కడేవట్టే వెనక్కివచ్చి కూచున్నాడు. ఆమె అభిమానం యెక్కువై ముందు అనీళ్ళన్నీ పారపోసింది. మాకు కులంలేదని తెలుగునా అనుకున్నాను. మనీ ముంచుకుని, కవపడి మోకాలమీద మోపుకుని, ప్రయత్నించి బుజాని కెక్కుకుంది. ఆబిందె బయట కింద ఏ నిమిషం ముద్దగా కూలుకుండ్లో అనిపించింది నాకు.

మామయ్యకు బ్రిడ్జీ వెనకాల ఇనికిదిన్నెలలో అ సమీపమైనాడు. నీటి కాలులు మానె తిమిడిగా యెగిరిపోతున్నాయి. నిరాశలో గోదావరినీళ్ళు వొడుగు తప్పుకుమని కొట్టుకుంటున్నాయి. మా మామయ్యలో చెప్పలేని భీతితో కూడిన దిగులు కలిగింది. జీవితంలోని నిరాశలూ, నిష్పయ్యలూ నమా, కప్పమూ, అంధకారమూ, అన్నీ మనకుల నావరించాయి.

వుండుండి రామమూర్తి,

“వాణ్ణె చెయ్యాలంటావు?” అన్నాడు. ప్రేమించి ప్రేమించి ఒక రవ్వ పాపల్యము పెరగక అట్లానే చచ్చిపోయినవాళ్ళ గంభీరమైన బాధని గురించి యోచిస్తున్న నామనకుని తిప్పి, నేను

“యెవ్వు?” అన్నాడు.

“ఆ ఆమెయిని యీ విధంగా చీకటికొట్టిన రాక్షసుణి.”

“పెనిమిటేనేనా?”

“మూడేళ్ళలో చూడు, ఆ అంగాన్నంతా...ఆ...అం...దా...
న్నం...తా...అలావ...తాన్ని...కోమ...లతా...న్ని...”

“ఎరుగుదువా యేమిటి?”

రామ్మూర్తి నామాట వినిపించుకోలేదు. అతని దృష్టి యొక్కడో
జ్ఞాపకంలో వుంది.

“బడినింది నవ్వుతో పరిగెత్తుతో వెడుతోండేది, లేడి పిల్లలా—
ఇంకలేస్తో, నవ్వుతో, యిటూ అటూ సంతోషంగా చూస్తో,.....
వేగిరిగిన చిన్న ముక్కు అమాయకపు చిన్న నోరు—”

“ఆ పిల్లేనా, యామె!”

“ఎదిగింది చక్కగా కోమలంగా యెదిగింది. మామిడిగున్న లాగు
వెద జుట్టునున్న గుండ్రగా మెడ—జుట్టు అరబోసుకుంటే కిసవడిది.
ఆ చేతులో! పాపం, పాపం అంత అందంగానూ పెరుగుతుందనుకున్నాను.
అట్లానే కలకల నవ్వుతోనే ఎండలో నువ్వోడమే వీధినంత చూడమే
అనందమెనట్టు, చూసేది. ఇంకేం అందుకున్నాడు వాడు! బరకగలదా
ఆమెని నలిపెయ్యకుండా? దేహాన్నే కాదు—ఆమె అందాన్ని, అనందాన్ని,
మెదడుని, నేర్వచ్చని, జీవాన్ని కొరుక్కురిన్నాడు. పీల్చాడు. పిప్పీచేశాడు.
అయ్యో! ఆ నవ్వుయాన్ని, కత్తితో పెల్లగింది తినేశాడు. ఆ కళ్ళలో
ఆ కూనవృద్ధిని, నిరాశని, భీతిని చూశావా? ఎం చెయ్యనువాణి?”

“లేవడిసుకుపోదాం” అని వాకు తెలిసిన ఒక్కమూత్రాన్ని అనేకాను.

“ఎవ్వు?”

“ఈమెని”

“ఎందుకు?”

“వాడు యెచ్చి చచ్చేందుకు.”

“చాలా సంతోషిస్తాడే. ఇక యీమెయెందుకు వాడికి! ఇంకెన్ని
పట్టి చీల్చుకు తింటున్నాడో! రాక్షసుడు! ఈ కనమెందుకువాడికి?”

రామ్మూరి కోపంతో లేచాడు.

“వాడి కేమధికారంవుంది, అందాన్ని యిట్లా నాకేసం చెయ్యడానికి! ఒక మంచిపట్నాన్ని చింకితే తంతారే. బతికివుండి, హృదయ ముండి, కోజుకోజు కొరగామారే ఆమె సొందర్యాన్ని - యే చట్టప్రకారమా ఏమీ చెయ్యరూ? హృదయము చీల్చుకు తింటే ఏమీ చెయ్యరూ! గొంతుక పిసికితే తురితీసారే?... కలవకాడ నీళ్ళల్లాంచి కాంతినేపు వొంపుతిరిగినట్టు వుండేది ఆమె మెడ, ఆయవ్వనం మొదలు పెట్టినప్పుడు మెలిపెట్టాడు, కుంపాడు. దర్శిస్తున్నాడు—”

నూతనము అప్రమించినచోట యెర్రగావుంది. గోదావరినీటిమీద నలుపు కిమ్మింది. నల్లని కాళినాళకలవలె నీళ్లు వోడ్చుని కోపంతో నాకుకున్నాయి.

నాలుగుకోణాలు తరవాత గోదావరి వోడ్చున ఆ చోటనే కపంచుట్టూ మనుషులు కూడారు సాయంత్రం. గుంపులాకూడి దూర, చూసివచ్చాడు రామ్మూరి. మొనాం అంతా తెలపడేది. కళ్ళుమూత్రం మెరుక్కున్నాయి చేతులూ పెదవిలూ వొణుకుకున్నాయి.

“అనే ఆపిలే, చంపారు. చంపాడు”

అంతానే ఆగుంపుని వెతికి ఒగడిమీద దృష్టినిలిపాడు. రాక్షసుణ్ణి, ఘోరమణ్ణి చూసినట్టు చూస్తూ, చిన్నకిల్లు పెద్దవిచేసి, నా చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని,

“వాడే, వాడే” అన్నాడు.

“ఎవరు ?”

“దాని మొగుడు.”

ఇంక అలస్యమేలే యింకోహత్య జరుగుతుందని భయపడి, బలవం తంగా అతన్ని లాక్కుపోయి దూరంగా యిసికిమీద కూచోపెట్టాను.

దాహమే వచ్చిన గర్జిలం సామ్యసిలి నీళ్ళమీదపడి తన్నుకుంటోంది. నెతిమీద యెగిరిపోయ్యే నీళ్ళకాకి జాలిగా అరిచింది. నలుపు రెండో వోడ్చుని మింగేసింది.

ఒక్కమాట, మాటాడంకూడా సహించని దిగులలో యిద్దరూ కూచుని వున్నాయి.

శనంచుటూ వున్న గుంపు చెదిరిపోయింది. మనకలో ఒక మనిషి అట్లా నడుస్తూ మావేపు వచ్చి, మాకు కొంచెం దూరంలో కూచున్నాడు. రామ్మూరి చప్పున తలెత్తి అరిచి చూసి—

“ఎందుకు చంపావు ?” అని అడిగాడు.

“నేనే చంపానా ?” అన్నాడు అతను, మాతోకాక, తనని తనే ప్రశ్నించుకున్నట్లు.

“నువ్వే! ముమ్మాటికీ నువ్వే! ఈ లోకంలో నీకు శిక్షపడక పోవచ్చు...”

“నేనేనా! నేనే విలే శిక్షపడతాను. పదనుమరి! ఇంకా సంతే హిస్తావే ?”

రామ్మూరి లేచాడు.

“ఏంచేకావు? చెప్పు ముందు. ఏంచేకావు? నీ చేతులతో నువ్వేతో కావా? ఆమె అంతట ఆమె పడ్డదా, హింసించావా? దుర్మార్గుడా, పశువా?”

“వెద పోట్లాట జరుగుతుందని భయపడ్డాను. కాని తిట్లనీ, చివాట్లనీ లక్ష్యవెట్టి పిలిచాల్సివచ్చింది. అతను ఆశ్చర్యంతో ప్రకృతికి సావంక చూశాడు. నేను రామ్మూరిని కూచోపెట్టాను. ఆ భర్త వాలకిం చూసి భయంకన్న విచారం ఎక్కువలాగు కనపడుతోంది. అతను నిశ్చయించి అనుకున్నాను, అతనిమీద జాలికలిగింది. పానుభూతి కోసం వెతుకుతున్న వాడి వలె కనపడాడు.

“ఇక్కడ వుండవద్దు ఛీ, పోదాం, రా” అంటున్న రామ్మూరిని లక్ష్యం చెయ్యక, ఆ భర్త పక్కన కూచుని—

“ఎందుకు చచ్చిపోయిందో తెలుసువా ?” అని అడిగాను.

“తెలుసుకో, తెలీదో, తెలీకుంలేదు.”

“తెలీదూ! ఎందుకు తెలుసుకుంటి నీకు.” అని యింకా యేదో దూషించ బోతున్నాడు రామ్మూరి.

“దన్నెరుగుదురా! ఎందుకింత ఆగ్రహం!”

“ఎరుగుదువా! ఎరగా! ఆమెని పాపం, చిన్నపిల్లని, నలిపి, చీల్చి, పీల్చి, పీనిగనిచేసి, ఇంక వేరేచంపాలా ? నిజంగా చంపలేనేం

చంపకపోలేనేం ? నీ మొహంచూస్తేనే పంచ మహాపాతకాలూ చుట్టుకుంటాయి.”

ఎవరమూ మాట్లాడకండా కూచున్నాము. నేను దయగా-

“ఎందుకు గోదావరిలో పడ్డది ?” అన్నాను మళ్ళీ.

“పొదుకించి అందరూ నన్ను వోదార్చినవారే. కాని అందరికీ మన మల్ల నేనే చంపానని వున్నట్లుంది. నేనే కారణమని నమ్మకం. ఈయన టిరువకో పెకి అన్నాడు, అంతేభేదం. కాని నేనే కారణమ అని ఆలోచిస్తున్నాను...”

“ఇంకా ఆలోచించాలా ! నవ్వుకాకపోతే ఇంకెవరు, ఆమె కళ్ళలోకి ఆ హృదయభేద మైన చూపు తెప్పించింది?”

రాయ్మూరి మాటల్ని లక్ష్యంచెయ్యక అతను చెపుతున్నాడు.

“మొదటిదాని మీము చాలా ప్రేమించుకున్నాము. అదేవాళ్ళ వొంటిఅందమంటే నాకుచాలాత్పవ్వు. ఇది చాలా అందమైనది. కాని వికార రూపాన్ని నేను భరించలేను. అందాన్ని చూపే, అందాన్ని చేతోతాకేతే, ఇంక నావొళ్ళునాకు తెలిదు. దానికి నామీద చాలా మోహంవుండేది. యవ్వన వున్నారినవల, ఇంక నేను వొకర్ని వొకరం నలిపి, పీర్చి, రాక్రాలు, షగలు యెంతో అనుభవించాము. అందుకోసమే ఒకరికోసం ఒకరం బలి కాము. భోజనమూ, అనుభవమూ, క కిని పోగొట్టుకోవడమూ, మళ్ళీ సంపాదించడమూ, ఇట్లా రెండు మూడు సంవత్సరాలు బలికాము. కాని అది రెండునిమిషాలాగుంది నామనసులో. ఎండా కాలపు రాక్రాలు, జోరుమనే వానలో గదిలో మేము వెచ్చగా క్రీడించిన ఆనందాలు, ఒకరిని ఒకరం గాఢంగా ప్రేమించి గాయపరచడం—అట్లాంటి ఆనందం జీవితానికలా ఒక్కసారే కలుగుతుంది. కాని క్రమేపీ అది నాచేతుల్లో నలిగి, వేళ్ళొడి పోవడం, నా కళ్ళు గురుపట్టాయి. నేను గట్టిగా వాడుకునే సులము ప్రతిది కృపించింది. వాడిపోయి ముడతలుపడ్డది. నేనుమాత్రం అట్లానే వున్నాను. నాకోరం ఇంకా అనంగం తయారయింది. దాని ముద్దులలో కాగిరిం కలలో...”

“పకువా?”

“నేనేం చేశాను? దాని కోరికా నాకోరికా ఏకమేనాయ్. కాని స్పష్ట ప్రత్యయెడల కూర్చుంటుంది. పుత్రుల! అందం ఒక్కనిమించలో నశిస్తుంది, రాయమెరుపు అట్టానే వుంటుంది. మనమేం చేస్తాం?”

“పెద్దవాడివి, అడదాని సౌందర్యాన్ని ధ్వంసం చెయ్యకూడదని తెలిదా?”

“ఎట్లా తెలుసు! మీరుచెప్పారా? ఎవరైనా వొదలన్నారా? మా మోహాన్ని చూసి, చాలామంది అనూయపడ్డారు. ఇంతలో దానికి గర్భం కలిగింది. అదివరకు దానిచేతులు సన్నపడ్డా, లోముక్త్యకృణించినా, అదమువంటి దానిపొట్టనీ విలువంటి దాని నడుము వొంపునీ చూసి కృపిపడేవాణి. కాని ఆ నడుము సాగి, పొట్ట పెద్దదై, ఆ మెహంకూడా వాడేటప్పటికీ, దాని నకి చూడమే కష్టమయింది. పూర్వపు ప్రేమతో నాదగ్గిరికి వచ్చేది. కాని చూడలేక కళ్ళు తిప్పకునేవాణి. అది తాకితే జ్వరము పొడిచుకుంటే, దానితో పడుకోవలసి వస్తుందని, నేనీహికుల ఇళ్ళల్లో వుండేవాణి. తన మీద ప్రేమ పోయిందని యెడిస్తే యేమనను? పోయింది ఇంకరాయ్. తన తప్పిదమేమని అడిగేది. ఏమంది?”

“అంతా నీ తప్పిదమే.” అన్నాడు రామమూర్తి. “నాదా? నా కెంతో దిగులేనేది. నాకు ఏమపొచ్చేది దాన్ని అట్లా కష్టపెట్టడం. కాని ఏమీ చాతకయ్యేదికాదు. దాన్ని లాలించడమన్నా చివరికి సాధ్యంకాలేదు. చీదరించుకున్నాను, తిట్టాను, దాన్ని మోహాన్ని భరించలేక, ఏమీలేనిదే ఎవరో నాకు ముండబున్నారన్నాను. రెండుకోణాలు కోపంతో, మూతి ముడుచుకుంది, నేను బరిమాలుకుంటూనని అది అనుకుంటే, నన్ను వొదిలింది కదా అని నేను సంతోషించాను. కాని “పోనీ, క్షమించానా” అని వచ్చింది, ఇంక భరించలేక తన్నాన-పోయింది-దాన్ని యెంతో హింసించాను. కాని యెంత ప్రయత్నించినా నాకు ఆ అనమ్యాం అగలేదు. ఆ గర్భిణి ప్రీతి కోట్లకుంటం ఎంత పేగులు తరుక్కుపోయినా, పశ్చాత్తాపం చూపానా, నన్ను పట్టుకుంటుందని భయం. అంత దుఃఖమూ లోపల అణచుకుని, కాలిని చంపుకుని, కోపంగా కనపడేవాణి. ఒకనాటి రాత్రి, అది యెంత ప్రేమతో లేచినా, మాట్లాడకండా పడుకుంటే, పొంపం, విలుకెత్తి,

“పోనీ, కొంటి. అదే బావుంటుంది” అంది. ఎంత యేడ్చానా రాత్రి! పూర్వపు పేరేమ జ్ఞాపకం తెచ్చి వీడిపించేది! ఒహో! మేము గడిపిన రాత్రులు, మా పరపాలు, మా పువ్వులు! యా మేనాయో! దాని పాదాల దగ్గర కూచుని “నువ్వు నారాణివి. నాచూదయేళ్ళవి. ఈ బతుకునంతా వెలిగించావు. నువ్వు లేనిది ఒక్కనిమిషం బతికలే” ననడం జ్ఞాపకమొచ్చేది. ఏం చెయ్యనూ, “అన్నీ దొంగమాటలేనా,” అని అది అడిగితే పేగులు తరుక్కు పోయ్యేవి. చివరికి ఒక విధంగా దాన్ని వోదార్చాను. పురుషుకాగానే మళ్ళీ అందంగా వుంటుందనీ, ఆ గర్భిణి నెలలలో మోహం ఆరోగ్యంకాదనీ చెప్పాను. నమ్మింది కొత్త సంతోషంవచ్చింది. కలకలనవ్వింది. ఎంతో ప్రయత్నించి నా దగ్గరికి రాలేదు, అటుతరవాత.”

“ఒకవారీ రాత్రి దానికి నరాలు పట్టుకున్నాయి. మా ఆతా, దాని చెల్లెలు, వచ్చి పడుకున్నారు. రాత్రి అవసరమొస్తుండేమోనని, అదీ, దాని చెల్లెలు పట్టేమంచంమీద పడుకున్నారు. దానిపక్కన కింద చాపేసుకుని మా ఆత పడుకుంది. కొంచెం దూరంగా కిటికీ దగ్గర నులిమంచంమీద నేను పడుకున్నాను. ఇదంతా యెందుకు చెపుతున్నానంటే అంతా కిర్మి తోనుకొనుంది. మనం బుద్ధిపూర్వకంగా చేసేది తక్కువ. మా గదికి ఒకటి కిటికీ. అది రోడ్డుమీదికి తెరుచుకుంటుంది. చూసుకుంటే గాలిరాదు. అందుకని దీపంలేకుండా చీకటి పడుకోడం మాయాలునాకు. రాత్రి పాపా మే మెళ్ళు కువ్వొచ్చింది. చెంబుకోసం వెతుకుదామంటే మా ఆత మధ్య యెక్కడో పడుకున్నప్పుడు, పడుకున్నాను, కాని నిద్రరాదు. ఆ తనివీలి నే అది లేచి మళ్ళీ మాయగుతుందని భయం. నిద్రపోకోపోతే మర్నాడు ఆఫీసులో నిద్ర, పోవు మామన కోప్పడం, జ్ఞాపకమొచ్చి, లేచి కూర్చున్నాను. మంచం మెల్లిగా దిగి, నేలమీద జరుగుతూ, చెంబుకోసం వెతికాను. ఇట్లా అట్లా తడిమాను. నా పూవీరి లిగిరిగా నాకే వినబడతోంది. మా ఆతని కాకి యెక్కడ తడుముతానో అని భయం. ఆమె యేమనుకుంటుందో ఇట్లా అనుకుంటూ వుండగానే, నా చెయ్యిపరగా గుండ్రని వెచ్చని ఆమె రొమ్ముమీదపడేది. భయంతో వాణికాను. అరుగుండో తిడుతుందో, కావలసే చేకానంటుందో! చెయ్యి చచ్చిన తియ్యతోయినాను. ఆమె నా చెయ్యివక్కడే పట్టుకుని

అపింది. నిజంగా చెప్తున్నా, ఆమెమీదయెప్పుడూ అట్లాంటివులేకం వాకు లేదు. ఆ నిమిషానా ఏమీ కోర్కె కలగలేదు. కాని ఆ అవస్థలో ఆమె చెయ్యిపట్టుకుంటే నేనేంచెయ్యను? నావులేళ్ళమరికాదని యెట్లాచెప్పను? ఆమెమీద నాకు చాలా గౌరవం. అనిగాక విమర్శల మూట్టాడినా, వాళ్ళిద్దరూ వింటారు. అమర్నాడూ అర్థ ఆ 1దిలోనే పడకుంది. ఈసారి నన్ను లేపి తన పక్కిమీదికి తీసుకు వెళ్ళింది.

“ఎవరితోనన్నా యీ వ్యవహారమంతా, ఈ నాబాధనంతా చెప్పుకోవాలని యీ వార్త విన్నప్పుణ్ణించి అనుకుంటూ. ఎవరితో చెప్పినా, చెప్పు తీసుకు కొడతానని భయం. మీగేమనుకుంటున్నారో? యామన్నా అనుకోండి తీరానెప్పేకాను.

“మా అత్తతో గాలా సౌగ్యపడాను. నాచేతులో నిండిపోయేట్టి. నాభాగ్య అందమే గాని, యెక్కిడ గట్టిగా నొక్కితే మిరుగుకుంట్లో అనిపించేది. అప్పుణ్ణించి అది యెడగవేలేదండీ”

“ఎవరికప్పు?” అన్నాడు రామ్మూర్తి పెంకగా.

“ఇది కన్నది. కన్నాకి మళ్ళీ నాకోసం వస్తే నాకేమి మనస్కరించలేదు. రోజు అనిపించేది. మా అత్త ‘అమ్మాయి బుల్లెమ్మ!’ అంటే, నాకు అమ్మాయిలాగే కనిపించింది. ఎంతో ప్రయత్నించాను చాకతాలేను ‘ఇవ్వకు మనుషటిమలేనే వున్నాగా!’ అంది. బాంతో నా చేతులు తరుక్కుపోయి, ఏడ్చాను. అది ప్రేమ అనుకుని, ప్రేమతో నన్ను సమీపించింది. ఆరాకంతా అతడగిరికి వెళ్ళం, అని చూశున్నాను. భార్యకి దడికివారం రోజులనుంచి ఆమెని చూడలేను. ఎటువేపుభరించాను. ఇంక ఊపిరాడం దుర్భరమే దాన్ని ఒక్కోతోపుతోసి, రెండు తిలుతిటి లెటికివెళ్ళాను. నాగిరిరసంతా మలినపెట్టటం, ఏడో వికారమైన పాపం చేసిపెట్టటం, తోచి, నన్నాగిరికి యాడ్చినదానిమీది కోపం పట్టలేక, వెక్కిరిచెళ్ళి,

“ఈసారి నన్ను తాకావా నిన్ను చంకేసాను కుళ్ళుమందా! నిన్ను చూసేనే దోకు, అని వెళ్ళిపోయినాను. వెళ్లాలోపుటికి చచ్చిపోయింది యీ నదిలోపడి.”

భాష న్నా తెలిదు

నేను కొత్తయలో పెదబోగిలో యెక్కాను. నిండా ప్రజలున్నారు. కూజోదానికి చోటులేక కలుపు దగిరగా కూచున్న ఉత్తర హిందూ పానం వాళ్ళని మాంటలు తీసి జాగా చెయ్యమని పోజు చేశాను. తియ్యడానికి వీలేదని అపాకు భాషలో గోలచేశారు. నాకు కొప మొచ్చి మాంటు లె తి కిటికీలోంచి పూలేసానని దడిపించాను. ప్రాణం పోతున్నట్లు అరుస్తో చేతు లడ్డంపెట్టి లేచా డోముసలివాడు. వాడిపక్కన వున్న పిల్ల కళ్ళు వాడిగోలని చూసి నవ్వుకున్నాయి. నోరుమూత్రం కళ్ళతో సంబంధం లేకుండా యేదో అనుసోంది. సరదా వుట్టి ఆ మాంటు మోకడే పడేసి ఆ స్థానంలో కూలపడ్డాను. తరవాతకూడా నామొనం చూస్తో ఆ కళ్ళ నవ్వు తోనే వున్నాయి. కాని ఆనోరు కొపంగా గొణుగుతోంది. నలుగారేగి కళమీదా చెంపలమీదా, జీరాడేబట్టా, ఆర్ధదేశములో ఎక్కడా కన పడేని పొడుగు చురుకూ వినముక్కు మూర్ఖులో మూతలు పడుతున్న కళ్ళూ, ఆమె మొనోగ్ని చాలా ఆకర కంగా చేశాయి. గట్టిగా లిగించిన రొమ్ము, గుండ్రని గట్టితోడలూ, మన్నని బుజాలూ, దుమ్ముకొట్టిన బట్టలు కూడా దాచలేకపోయినాయి. మరీ తేలిపారీ చూస్తే పోకిరిగా వుంటుందని తన నె తిమీదనించి యెంచూకున్నా నా అనీ ముసలాడు అనుమాన పడతా డేమోననీ “క్రానింగ్” తేరిచి నాచునముని బంధించాలని ప్రయత్నిస్తున్నాను. కాని ఆ నవ్వుతో మాయద్దరికీ వీర్పడ్డ రహస్యస్నేహం నా మనముని తొండర పెడుతోనే వుంది. మరొకరింద నాలుబం చక్కలిగిత ిట్లీయింది. ముసలాడు నాడబ్బులకోసం వెతుకుతున్నాడా అని చప్పన పక్కకి కళువార్చి చూశాను. బలుల లాగు రెండు పల్చనిచేళ్ళు నా బుజానికీ ఆనుకునేబల్ల! మధ్య నున్నాయి. మెరిసే రెండుకళ్ళు ముఖాలె తి నన్ను చూపి నవ్వాయి. ఆ నేళికి చెందిన చెయ్యి ముసలివాడి మెకనినించి నావేపు చాచుకుని వుంది. ఇటునించి ఆమెనంకి చూశాను. గోదావరి నీలజలాన్ని కళ్ళలో ప్రతిఫలింపచేస్తో, స్వదేశీయత్య గంభీరత్యమూర్ఖురణలో మమ్మల్ని

రెంటి మరచి ఏమెరుగనటు కూచుంది. మెలిగా వేళ నామెదనీ, నా వీపునీ ప్రేమతో తాకి, నాచేతుల్ని పట్టుకొనిపోయింది. తిరిగితిరిగి ఒక్క చిరునవ్వుకై ఆమెముఖాన్ని వెతికాను. వెళ్లి తిరిగిన ఆమె మెదనిలో ఒక్క మాయ లేదు. ఆమె వేళ్ళని వీపుతో నొక్కాను. మెలిగా చేతిని జాచాను, తాని ఆవోడుపూ ఆ నేర్పు మొగాడికి నాకు చాతనవుతుందా? ముసలివాడు చప్పున తిరిగి చూకి ఆమెతో కోపంతో ఏదో ఒక్కమాట అని పూయకున్నాడు. గోదావరిలో రెల్లాగానే మూటలు పట్టుకుని కిందికి దిగి ఆమెని దిగమన్నాడు. ఆమె దిగ నంది. కోపంతో క్షేరేశాడు. తన సలంబించి కిదలక ఏదో వాదిస్తుంది. ఇట్లా రెండునిమిషాలు గోలపడి మూటలు కిందపాకే, లోపలి కొచ్చి దాన్ని జాటు పట్టుకుని బరబర యాదాపుడు. ఇద్దరుముగిరుల సగంసగం అడవడపోయి తమ కెందుకుని పూయకున్నాడు. పడుచు దానికోసం పోట్లాడడం అందరికీ యిప్పమే తాని భయమే, సిగ్గే. కిందికి దిగి గుండెలో గుడ్డి, మూటలు దానిమీద పడేసి నడిపిగువ్వాడు. ఒక్క నిమిషంలో మేమూ సలంబురెదుగురం కిందికి దిగాము. తక్కిన వాళ్ళకి తమాషాగా వుండిగావును. తాని నాకాముసలానికి తన్ను, ఆమెని వొడి లించా లని, అణచుకున్న కొద్ది కుపాను లేసేంది. నాచంక నవ్వునచిరునవ్వు, నాలుకాల్ని తాకిందిన మధుర్యం, నాకోసం నాచు ఆమె పడుకున్న బాధ-తాని నేను పోట్లాడితే వీళ్ళందరూ ఏమనుకుంటారు? మధ్య నీ కందుకంటే ఏం చెప్పను? అదిగాక ఈపిల్లకి మాత్రం ధైర్య ముంటుందా? వాడిచేపే పలకదా? ఈమె చూపులు చూస్తే మాత్రం వాడి అక్షణాన కార్చేట్టో, కత్తితో నరికేట్టో వున్నాయి. రాజమండ్రి ప్రిన్సిపాల్ దిగి, పెళ్ళిచూకాను యింజనుపక్క పెట్టెలో వున్నారై యిద్దరూను. నన్ను చూసి, అదర్థంగా జాలిగా, ముఖం పెట్టింది, ఏం చెయ్యను? వెనక్కి వచ్చాను. తాని యిట్లాంటివాడితో ఆమె యెంతబాధ పడుతోవుందాలి దివనమా? చెప్పుకునేందుకు, అర్థం చేసుకునేందుకు, తనభాషేనా తెలిసినవాళ్ళు లేక యీ పరదేశంలో వాడు చంపుతూ వుంటే—ఇంతా ఏంచేసాడో? యెక్కడికి వెళుకున్నారో? నామీద ఎంత ఆళపెట్టుకుందో? యెంత విశ్వసించిందో? కనుక్కుంటే? తల్లి వాళ్ళ పెట్టెలో యెక్కి యెదురుగా నుంచున్నాను.

చప్పున నురుగులుకక్కుతో లేచి మూట లాకి చేతో, ఆ పిల్ల శిష్టు శొక చేతో పట్టుకొని దిగాడు. పక్కనున్న అడవాళ్ళ పేల్లెలోకి ఆమెని తోసి, తను యింకోపేల్లెలో యెక్కాడు కడియందాకా నామనకు మనసులో లేదు. ఆ సేమకలో వెళ్ళి ఆమె కెదురుగా పూట్ ఫారంమీద నుంచు న్నాడు. లోపలిదీపాల వెలుతురింకా బెటికిపడటంలేదు చాలాలమీద చలని గారి వింతగా రెల్లె యిదేమివొగువాఅని అనుమానంతో వాకి చూసోంది. కిక్కిలోంచి జార్చినచప్పుని పట్టుకున్నాను. ఆమెవేరు నావేళ్ళపైన బిగుకు కున్నాయి. గంట కొట్టారు. ఆవేళు వొడలలేను. నాకిళ్ళు ఆమె మొహం నించి పొడుగాటిరోడువెళ్ళు తిరిగాయి. దయల ఆవేడివేళ్ళని పట్టుకుని లాకిమంతా యెంత దీప్ ప్రయాణం చేసేనేం? రెలు కడలుతోంది. కొంచెం నడిచాను అగి ఆ చెయ్యిని పట్టుకునేల్తున్నాను. రెలు ఆమెని లాగింది. ఆపేల్లెలో ఆమెకాకి యింకో ముసలమ్మ మూరేమే వుంది. నేనూ యెక్కితేనేం? అని చెయ్యిని అట్లానే పట్టుకుని రెండోచేతో తలుపు తెరిచాను. అగి చూసి ఆమె చప్పున లేచి తలుపుకి అడ్డంగా నుంచుంది, రాకీడు. నాప్రాణం చివుక్కుమంది, నేనింకా రెలువెంట నడుగున్నాను మొక యెవరో కేక వేకున్నారు. చప్పున నాలుజంమీద చెయ్యిని ఆమె నావెళ్ళకి దూకింది. అమ్మ, భావ. రాకపోడంతల యెంత ప్రమాదం జరిగింది! నేను తనని దిగమని తలుపు తీకాననుకుంది. ముసలాయనా, మూటలూ, నాట్రంకూ జాంట్ నాభ్యాయ నావొకటూ, నాయో. టీ. సుధీకేటూ, నా కాకివాడే ప్రియూరాలి వుర్రరాలూ, అగ్ని దూరంగా, యెర్రదీపం ముందు, నన్ను చూచి భయపడటం సరికొత్తున్నాయి. నిర్లబ్ధులుండ ఆమె మొహంవంక చూసో నుంచున్నాను. ముట్టాడక తెల్ల బోయి, చిచ్చిపిలనలె నేవేమంటానో అని నావంక చూసో నుంచుంది. 'కానరీనే దిగావా?' అనీ, యింకేమో అడగబోయి, నల్లవచ్చి పూకు కున్నాను. ఆమె ఉద్దేశమేమో! తెలిడ మెట్లా? ఎవరికెనా పిండునూనీ తెలుసుకేమో? కాని యీ కృతహాసం యెవరికి చెప్పకోను? కేవలం మనుషులందరూ వెళ్ళిపోయివారు. మాలోచనా సంఘంలూ చేతతలిచి నల్లు ఒక కంటికుక్కువొచ్చి తోకాడించి మామొహంల చూస్తో నుంచుంది.

టిక్కెట్టువాడొచ్చాడు. కాకివాడకి కొన్నిటిక్కెట్టులేని చేతులోపెట్టాను. ఈమెనడిగాడు, ఏం చెప్పును? ఆమెమాట్లాడకనుచుండి. తెనుగులో, హిందూ సానీలో అడిగాడు. మాట్లాడలేదు. నాకుంకి తిరిగాడు. గోలయెందుకిని రూపాయ జేబులోనిండితీసి చేతులోపెట్టాను. రెండునిమిషాలు మాయిదిగంగా చూసి వెలిపోయి, నేనును దగ్గరగా నుంచుని చూస్తున్నాడు. ఆమె ముఖమే చెపుతోంది మాయిదటికి సజ్జాచేసిన సంబంధం లేదని. మాటన్నా రిలులేని ఆమెని వెంటేగుతున్నదీ నీ ప్రజలందరూ యాచుంటారు? ఎక్కడికిపోయా? ఏం చెయ్యను? ఎంతకాలమని? తలెత్తి ఎదుమెహం చూడాలి? సిగరగా వుంది. కాని ఆమె నాపక్కన ఆ ఆహ్వానితంగా విశ్వాసం వూడిపడే కళ్ళతో, గుండ్రని చేతులతో, నలని జుట్టుతో, ముందు నే ననుభవిస్తాను తునే సాఖ్యాల ఆకలతో నాపక్కని నుంచున్నదనే సంతోషంతో, అన్నీ మనివివాయివాను. నాబట్టులూ భార్యసామ్యులూ, పుస్తకాలూ పోలేనేం? చేతులో యాభైరుపాయలూ పక్కిని యాపిట్లా వుంది. ఇంకేం కావాలి? యీనాకు అట్లా అనుకోనేమో కాని ఆనాడు అట్లా అనుకోనివాణ్ణి విడిచి, యెంతనిర్భాగ్యుణ్ణి వివ్రుండాలి? నాపెట్టెకోసం చామరకోట తెల్లగా మియ్యా లనుకున్నాను. కాని నేనెక్కడవున్నానో ముసలాడు కనుక్కుంటే. ఏమో యోచనలేకుండా నేనుకదాటి యెర్రడుమ్ముతో నిండిన రోడ్దంబడి ఆమె వెనకా నేను ముందుగాడిచాము. వూళ్ళోకి వెళ్ళడమంటే భయంగావుంది. ఎవో నా విదోవొకటి అడుగుతారు. ఏం చెప్పును? చిన్న తోటవుంది రోడ్డుపక్కన. ఇద్దరిమూ అరటిచెట్టు క్రింద కూచున్నాము. చీకటి పడితోంది. గోరువంకలు యెదురుగా ఆనువదంజెటుమీద మాట్లాడుకుంటున్నాయి. మాకాళ్ళముందు నీళ్ళ మడుగులో బాతులు రెండు యీకున్నాయి. మానె తిమిద బృహస్పతి వుదయించాడు. నేనామె భుజంమీద చెయ్యెసి ముఖమెత్తి తడి పెదవుల్ని ముందుకెట్టుకున్నాను. లేచాము. బాగా చీకటయింది. దూరంగా కనపడు తున్న దీచాలవేపు నడిచాము. దోనలో మళ్ళా ఆమెను దగ్గరగా లాక్కుని పక్కగా వొక్కుకున్నాను. జీర్ణమెంతో అనందంగా కనపడది. తిండిలేక పోలేనేం, యిల్లులేపోలేనేం, ఆ యెండాకాలపు పెద్ద గాలిలో నవ్వుతాల

క్రింద ఏ గదిలో పడుకుంటే? ఆమె జాటు నాచేతులమీద జీరాడుతో, ఆమె మె కని చలవికరీరం నా కానుకుని పడుకుంటే నాకేం కావాలి? దీపాలదగ్గరగా వచ్చాము అది బోటురేవు. యీ బోటులో యెక్కి వెడితే, యెక్కడికెళ్తే? అయిదునిమిషాలో గది మాట్లాడి ఆమెని లోపలకెక్కించాను. మిటాయీ, షూస్, కొనితీస్తాము. చీట్లో గదిలో ఆమెపక్కన కూచున్నాను. మాట్లాడకండా కూచుంది. ఆమె నన్ను చుకరించాలని యెదురుచూశాను ఆమె కిదలలేదు. నాకోసం రైలులో అంత అగులాపడ్డమనిషి యిట్లా కూచుండే? దిగులుగా వుందా? అక లేకుండా? ఏవూరు? ఆ ముసలా దెవరు? అని అడగాలని వుంది. కాని యెట్లా? ఆమెకి నిజంగా నామీద నునకుందనీ, పోనీ, నాపైనే తను యిప్పుడు ఆధారపడి వున్నదనీ, ఆమెకి తెలియజేసేటటు చెయ్యాలని వుండేక్కర్లే పడ్డాను. కిందికి దిగుతున్నట్టుగా జరిగాను, మాట్లాడలేదు. దిగి యిటూ అటూ వెతుకున్నట్టు తిరిగాను. చప్పుడులేదు. లోపలికి చప్పున వెళ్ళి విప్పికోటు వేసుకుని బెలుడేరి, ఆమె వంటి చూశాను. వేలన్నా కదిలించ లేదు. నా కంఠో కోపం వచ్చింది, అరగంటనే వెళ్ళడో కూచున్నాను. పడవలాగా వూదారు. లోపల వచ్చి కూచున్నాను. ఆమె తలన్నా యెత్తలేదు. రైలోపోయిన నాగోతులకి, షూ ఫు సకాలకీ దిగులు దయించింది. మొహం నీళ్ళు కేసి తిప్పేసి, ఆమెతో నాకేం సంబంధం లేనట్టు కీచిగా షిగరెట్ కాలుస్తో, కూచున్నాను. పడవ కదిలింది. ఇంకి కాళ్ళోకి, నేనా అమ్మాయికేసి జరిగి చెంపకింద చెయ్యేసి మొహం తిప్పుకున్నాను. వేడిగా నీళ్ళు నావేళ్ళకి తగిలాయి. పాపం ముక్కు మొహామూ యెదురుగాని నాతో పాపాపంచేసి వచ్చేసిన యాముగ, యెంత భయపడుతోందో? భయన్నా నాకు అరం కాదు గద! నేనెంచేసినా పడవలిందే కద! ఇంకి నాకంటే దిక్కులేక, నన్నే సమ్మించ యీ అబల పై నామీద మోహం చూపలేదని నిష్కారణ ద్వేషాన్ని ప్రాని, యిట్లా భయపెట్టే భాధించామకిదా, అని చాలా విచారం కలిగింది. ఆమె తలను గట్టిగా నాకడుముకుని “యెందుకు దుక్కం నా పిచ్చిపిల్లా! నిన్ను వొడిలా వదులున్నావా? నిన్ను వొడిలేస్తావా? నేనున్నానుగా? యీ కింతంలా

ప్రాణమున్న వాళ్ళు నిన్ను వోడులుకావా? ఎందుకు విచారం యిట్లారా? అన్నాను.

యాదుకుతుందో ఆ మాటలకి అర్థం; మొదట నాకు వోడిలేనీ, ప్రతిమ లాగు కూచుంది. ఏమేమో మాట్లాడించాను. నాకు తెలిసిన రెండు హిందూస్తానీముక్తియా, “అవ్, కావ్, భానా కాయా? కోనబనీ” ఇదికూడా పలికాను. అట్లానే కూచుంది. మళ్ళీ ఏవో ఆలోచనలో పడి నలని గట్టకేసి చాటిలోమెరిసే మిణుగురు పురగులకేసి చూస్తో కూచున్నాను. ఏదో లాకులవద్ద పడవ ఆగింది. రాత్రి యిట్లానే గడుపాండే? నా పెని యెంతో మోహం చూపవలసిన యీ పిల్ల మూటాగు మూల కూచునివుండే? నిద్రవ్వాపోదు. ఇంత త్యాగమూ వృధా కావలసిందేనా? నిద్రరాదు. ఆ మోహంచేతే గాలిలో పడవ సాగగానే ఆమెదగ్గరికి వెళ్ళి చూచుచున్నా కాగలించుకున్నాను. మెరిగా నా మొహాన్ని పెట్టేసి, తల తిప్పుకుని కూచుంది. ఎందు కంత సిగ్గు! మళ్ళీమళ్ళీ సమీపించాను. రెండు నిమిషాలు వోర్చుకొని తరువాత నిరాశరిగింది. మొదటో ఆ అధ్యంతరం కూడా ఆకరకంగానే వుంది. వు లేదేయిం. మొగాణి నేను చొరవచెయ్యకపోతే యెట్లా? వెళ్ళి కామంతో మోటుసరసం ప్రారంభించాను. శ్రీని ప్రేరేపించేందుకు వాచ్యాయను చేసున్నాడా అని యోచించాను. నన్ను వోడులుకొని గదిబైటికి వెళ్ళింది. ఏమి అనసరమోని కూచున్నాను. ఎంతసేపటికీరాదు. వెళ్ళిచూస్తే టూపుమీద యెటో కాపు చడవాళ్ళ దగ్గరగా కూచుని వుంది. ఎట్లా తీసుకురాను లోపలికి? యాదుని పిలవను? వెళ్ళి దగ్గరగా కూచుని వాళ్ళు చూడకుండా చెయ్యిపట్టుకు లాగాను. కాని ఇంకా వాళ్ళదగ్గరగా జరిగింది. వాళ్ళు నవ్వుకున్నట్టు తోచింది వాకు. అధికకోపంతో వోచ్చి గదిలో కూచున్నాను. దాన్ని కాలహా తోయ్యాలనిపించింది. కృతఘ్నురాలు! వివా వా చేతుల్లోంచి యెక్కడికి పోతుంది లే! కాని ఆ రాత్రి వృధాగా గడవవలసిందేనా? నా బ్రతుకు పోగొట్టుకున్నదీ, కాన్య రెన్నుకి వెళ్ళడం మానేసిందీ, ఇందుకేనా? డబ్బుతినుకుని, వాగ్గ తంచేసి, మోసంచేసి నిరాశరించే బోగదానిమీదవలె ఆగ్రహంకలిగింది దానిమీద, దీన్నేచేస్తే యేం తప్ప? అనుకుంటూ ఆకోపం

లోనే నిద్రపోయి, యెప్పుడో ప్రతిపదిలేచాను. నలులు కుడుకున్నాయి. ముఖంగా లక్ష్మణరావుతోనూ, అరిని చెల్లెలితోనూ, మన కుబ్జరావుతోనూ, 'కాన్సర్వేటర్'లో తిరుగుతో, రామలిలాన్ నాటకాలమాసో వుండవలసినవాణి, ఇట్లా యీ చెక్కలమీద, వొంటరిగా పడి రాజమండ్రివేపు పోతో వుండేగతిపట్టింది! ఇంతమూడుజ్జా వివాదం? ఈ పరిణామం నెట్లా సమాధి? శ్రీలమీద కోపంతో భ్రాతాగ్లా రావిన సంగతులన్నీ జాపకానికి వచ్చాయి. కాని ఆ అమృతం రెల్లా యెంత ప్రేమచూపింది! నన్ను నమ్మి, ఆ ముసలివాణి వొదిలి—యిప్పుడే ఆమె నాప్రక్కనే పడకుని వుంటే—ఇరవై కాన్సర్వేటర్లు, ఇరవై కుబ్జరావులూ, ముప్పై సోనం నర సింహరావులూ, యెందుకు ఆ అనుభవం ముందు? నే ననుభవించ లిగి వుండే ఆనందంమంతా కురుణకువచ్చి కోపమొచ్చింది! నన్ను చూసి నాకే బాలి వేసింది! నన్ను కోరివచ్చిన పిల్లని పోగొట్టుకున్న నిర్భాగ్యుణ్ణి. ఆ ముసలాడి మూత్రం చెయ్యలేకపోయాను. వాడట్లా జుట్టుపట్టుకుని యాడ్చి గుడ్డితే బాగావేపుంది! నే నింత గౌరవంచేసి కోరితే పెట్టుచేస్తాంది. ఇట్లాకాదు పిళ్ళని పొందించేమార్గం దొరక్కనే! వెటికలి ట్రాపువై చూశాను. శ్రీలం దనూ నిద్రపోతున్నాడు. ఆమె మూత్రం మేలుకుని కూచుంది దగ్గరకి వెళ్ళి చెయ్యిపట్టుకుని మెల్లిగా లాగాను. వెక్కిలాత్తుంది. నడుంచుట్టా చేతులు వేసి గారాబంచేసి రన్యన్నాను. వెక్కి జరిగింది. నాకు చాలా కోప మొచ్చింది. ఇంత ఇవ్వలేంది నన్నెందుకంత మోసపుచ్చాలి? నవ్వున జుట్టు పట్టుకుని కిందికి లాగాను. చెక్కిమీడికి బారింది. మెడపట్టుకుని ఒక్కతోపు తోకాను. మోకాళ్ళమీద పడడి. వ్యవధానమివ్వక వెంటనే లోపలికి తోకాను. తప్పరిలడానికి, అరవడానికి వ్యవధిలేక గదిలో వెక్కిలమీద పక్కగా పడడి. వెంటనే వెలి వెలికిలా తిప్పి చంకలెడార చేతులు అదిమి మోహంతో ఆమెను సమీపించాను. చేతులతో బలంతోనింది నన్ను. ఆధ్వర్యంలేమోమో కినుక్కునే వీలులేదు. ఎంచెయ్యను? ఈ పెంకతనానికి, అనాధయానికి కోపం యెక్కువవుతోంది నాకు. నా బలమంతా వుపయోగించి, ఆమెచేతుల్ని విరిగి, ఆమెను అక్రమీరుచుకున్నాను. కాని ఒలమైన ఆ చేతులు సోకాకపట్టిన స్వాధీనమాత్రాంతా? ఆ స్పీట్లో ఇంక నాఅమ్మయీ

నేనూ భీమకేసకులవలె మల్లయందం మొదలుపెట్టాము. ఆమెదిగొట్టెలబలం, నరికన్నంగాణ్ని యెంత మొగాకొన్నారేమాత్రం గెలవాలవా ? ఏం చెయ్యలేక కోవమొచ్చి, తలకాయ పెక్కుల్ని వేసి కొట్టాను. నాచేతుల్ని తన చేతులో ఒడతీసి పట్టుకుని, ఇంక యెంతసేపానీ చూస్తోంది, కిక్కిమీద పడజాట్టులోంచి. చప్పున చేతులు వొడులుపుకుని మళ్ళీ కలియపడాను. వోగిరుస్తో, మధ్య మధ్య పెరిగి యేజో అంటోంది తన భావలో! తిట్లతోనని నాకు నీగేసింది. మీద కూర్చున్నాను తోసేసి లేవబోయింది. ఇంక నాకే ఆగదని తోచిందినాకు. ఇంక అన్యాయయందం ప్రారంభించాను. ఇన్నమొచ్చిన బూతులన్నీ నోటినిండా తిటుకున్నాను. ఆ పడవెక్కులన్నీ విరగేటట్లు పూగాయి. యామెకేసం నలులన్నీ చచ్చివుంటాయి. కింద అసహాయంగా పడివున్న ఆమెని జాప్యం కాకాను. బుజాలూ, చెంపలూ, తొమ్మి కొరికాను, గోళ్ళు గుచ్చును. రెవిక ఒక్కపూవుతోచించి ఆ వజ్రాన్ని చూసి జయభేరి మోగించి నవ్వాను. నేను చేసిన గాటరకిం నానోటోనే చిమ్మింది. అరవదు, మాట్లాడదు పూరకే వెనుగుతుంది. ఆ మొదుభావలో యేమిటో తిడుతుంది. విశద్రుచిన ఆమెని చూడగానే, సానిగబాడే ఆమె తొడలూ, అంటుకునివున్న ఆమె నడమూ, చూడగానే నాకు మళ్ళీ కోపంపోయి కాపు మెక్కువయింది. మళ్ళీ చివర సారి గట్టిగా ప్రయత్నించి, మెలికే వేసి విగబడిన ఆమెచేతుల్ని కాని, కాళ్ళని గాని కిదిలింపలేక యెంత ప్రయత్నించినా వుండవలె ఆమె అంతా దొగ్గడం చేత నిరాశపుటి నిస్సహాయుణ్ణి చూస్తూవున్నాను. నాపుడుతం తగ్గి పకువుతల ప్రయత్నించిన నా క్రూరత్వానికి, లజాహీనత్వానికి నేను నీగుపడి, ఆమెకి మొహం చూపలేక లెటికించాను. కాని ఆమెమీది కోపం పోలేదు. తలుచుకున్న పూడలా నాకు మండిపోతోంది ఇంకెలా ఆమె సామెంపోయింది ? అనే భావం వదలదు. పడవఆగింది. దూకేసి వెళ్ళిపోయానాను పూళ్ళకి. పూరివేరన్నా యెవర్ని అడగలేదు. ఆమె ? ఆమె యెవరయిందో! రుకా, చీరా, లేదంటావా ? నే నేం చెయ్యను ?

మ చ్చలు

ప్రతినిడు సభ ఎన్ డ్విక్టరు భవానిరావు 'డ్యూటీ'మీద పెద తోపుంటే, నేనూ వెళ్ళాను. బ్రాహ్మణ వీధులలో చిన్న పురాతనపు ఇంట్లోకి వెళ్ళి దాని ముందు పెద్ద గుంపు పోగయింది. పోలీసులవాడు అడ్డంకుంచుని ఎత్తన్న లోపలికి పోనివ్వకుంటేడు. మేమిద్దరిమూ సడవాలోంచి లోపలికి వెళ్ళాము. కిటికీలంద మూలనున్న పెద్ద నవారుమంచమీద ఆసీల కేవల పడివుంది. మానీ పోయిన చంగాచీరా, నల్లనిరెబకా ర కింతో కడిసివున్నాయి. మెడకింద నాడు పళ్ళితో చీల్చిన గాయం కనపడుతోంది. ఎదిగిన వాళ్ళవరిలో అంతి విన్నపిలను నే నెన్నడూ చూడలేదు. ఆ అమాయకిమూ, విశ్వాసుమూ, ఆత్మరక్తమూ, కిళ్ళ మూతలుండివున్న ఆదిన్న పెదని వొంపులో, ఆ గడ్డం కోసలా, ఆ కనుబామ్యలు కిలుగుకోడంలో నాకు కనుపడ్డాయి నిద్రలో భయమేసి యెదుగున్నట్టే ముదుగా జాలిగావుంది. భవానిరావు నోట్సు తీసుకుంటున్నాడు. నన్ను బాధించే జాలిని భరించలేక వెంటికి వెళ్ళాను.

ఆరుగుమీద కూచున్న ఒక క్షుద్రాడి మాత్ర సన్నతనివేళ కనిపెట్టి చూసేట్టు చేసింది. అతని మొహంలో విచారమూ, నిరాశా, ద్వేషమూ చెప్ప లేనంత గాఢంగా కనబడుతున్నాయి.

“ఎవరు సుప్రసాదం?”

నామాటు నిరక్షయచేసి

“వాణేం చేసారండీ?” అన్నాడు.

సడవాలో కూచున్న కెడివంకి చూశాను అక్కిడ జిగే న్యవహార మంతా తనకేమీ సంబంధం లేనట్టూ, తనేత్రో తన తపస్సులోనో యొగం లోనో వున్నట్టు కూచుని వున్నాడు.

“మీరు పోలీసులేగావును. అందుకిని అడిగాను. అయినా వాణేం చేస్తేమీత్రం మీకేం పట్టింది. మీపని మీరు చేసుకు పెడతారనీ.”

అని పూకున్నాడు. అతని మాటలో బాధా అంబుమంటున్నట్టు వంటిమహాదాహము, చూసి ఆత్మరక్తపోతో నుండున్నాను. మళ్ళీ అరిచాను—

“వాణ్ణోచేసారు తప్పదు. ఉరి తీసారేమో! కాని వాణ్ణిప్పుడేం చేసి ఎంతాలో? పోయినప్రాణం, మధురమేనదీ, అమాయకమేనదీ. ఆ ప్రాణం తిరిగిరాదుదా, అమె మళ్ళీ మెల్లిగా, దీనంగా, సజుస్తో, దెదిరిదెదిరి చూస్తో, ఇంకా కనపడదుదా? ఎవరన్నా ఒకరు దయగలవాగు ఈకోసం అనుంపపడేవాళ్లు ఈ లోకంలో వున్నారా అని వెలికివెలికి, కనపడక, నిరాశపడి, పరులోకాన్ని వెదికిపోయింది. ఇప్పుడు అంతా మిగిలిపోయింది తరవాత, అందరూ కనికరం చూపేవారే!”

“అన్యాయం జరిగిందనేవారే! కాని ఆతళ్ళనించి వాళ్ళ కళ్ళముందే యీ హత్య జరుగుతోవుంటే, వొక్కడూ—వొక్క అడవి—ఒక్క దయ గలవాడు మూగడినవాళ్లు లేరు. కనంమీదవున్న కగణ వీళ్ళకి మనుషుల మీద వుండదు. మీరందరూ ఇప్పుడు—హత్య జరిగింతరవాత వోసారు, ఘనుల మని—ఏం చేస్తోందో యీ పోలీసు పిచ్చి అంతా ఇన్ని కోపాలూ! బతికి వున్నప్పుడు కాపాడేందుకు ఒక్కడూ కనపడరు. కనమట్టా రాబందులాగు వాలారయ్యో! ఇదంతా వాణ్ణి వురితినేండుకు, ఈ అటహాసం! ఏం లాభం? ఎన్యాయం? ఆ పిచ్చివాణ్ణి చంపి? వాడి కం తెలుగు?” అన్నాడు.

“వాడికి పిచ్చా?”

“పిచ్చా! ఏమో! నాకు తెలీదు. మీరాళ్ళన్నడగండి” నేనింకా అడగబోతుండగా, చివాలనలేచి గుంపు వెళ్ళిపోయి మాయమైనాడు.

అతాళ సాయంత్రం కాజవొడ్డన చాలాదూరం పోయిపోయి ఇంటికి తిరిగివచ్చాడు. అకిలివేసోంది. పంటవి సిద్దంగానే వుంటుంది. గాని, ఇల్లుదేరగానే మెతుకులురావు. కాళ్ళు కడుక్కుని, మడిపించిటి, సంద్య వాల్చినట్టు పటిసేనేకాని, మా అత్త అన్నంగిన్నె చాయాకుపోదు. నా అద్దవుం తొడి, ఏ మేనమామ సునితలి మరదలమ్మతో నామీద ప్రేమచాత వచ్చి మడిగిటి ముక్క-మూకాడంటే, పదిగంటులకిన్నా తిండి దొరికినట్లే. అదేమి ప్రాచీనమో మాయంటికి వచ్చింది అతిథులందరికీ, మొదట ఆచారమూ, భక్తి, అధికమాతాయి. రెండోది అతిథిమండగిస్తుంది. కాని భోజన తక్కువైతే అమందం, భోజన ప్రారంభములోనే అమందం మాయమై, చప్పున మొదట

అన్యధారితోనే జతరాన్ని ధిగురుని, నను పదారాలని ఆహుతిచేస్తుంది, నాకు మారు వడ్డనిన్నా మిగలదిరా.

రినియ చెల్లదవం రింతో తడిసిని నాకిది తిలగు పడమట నాని తోడి. గాలి నెవ్వన చుట్టినట్టిలోచీ దూగుకుపోతోంది. కాలవ రెండో వొడ్డన శృంగారంలో శవం కాలిపోతోంది. ఎక్కడా అలా అగాలిలో నాలికిల వలె యెగ్గనిబ్బలు గిరిమినినించిలేచి పక్షివన్న నలుగురు మనషులని కూడా అందుకోవాలని చూస్తున్నాయి. అపేక్ష శవమే అయివుంటుంది. పొద్దున్న నేను చూసిన ముడతలలేని అద్వైతములో ఎడమన్న ఆపనిబిడ్డ నోరూ యింకి లోకంలో యెడరికి ఎన్నటికీ కనపడవు. అంత అందింగా హృదయాన్ని కిరిగించేట్లు అంటిచూపుని, పెద్దన్నా అంత న్నికిల్పించి యిట్లా నిర్లక్ష్యంగా నాశనం చెయ్యడంలో యీ సృష్టి వుద్దేశ్య మేమిటో? లోకాన్ని మునిమిట్లు గొలిపి నాంద్యవతులు అహత్య బ్రూయ పాలన, క్రియపాత్రా బ్రహ్మత, నాశనం, వీశ్వంకర సాంద్యము, ఇలానే కాలి పోయింది, చీకిపోయింది, మన్ను బూడిదా అయింది. ఎందుకో అలా! ఈశ్వరుడే సుందరుడూ, అనందరుడూవులే, లోకమంతా యిన్ని వికార రూపాలెందుకో, రూపాలేకాదు—మనసులు. ఆశ్రయ—అన్నీ అనే— ఎక్కడో ఒక్కసుందర మెనముఖముద్రుని, హృదయమూపుంటే, అవి ఇట్లా నలిగి, చిరిగి, నాశనమౌతాయి. నాగుండెలో చెప్పలేనిదిగులు ప్రారంభించింది.

కాలవ పక్క— కూచున్నాడు ఎవడో! ఏక గున్నాడు. అగాను, అ సన్నని వెన్నెల ఒక వేళూ అచితిమిది యెగ్గనివెలుగు రెండోవేళు ముఖం మీద పడతోంది. కెర్రచూపు. వోళ్ళంతా తిడిసింది. వెక్కి వెక్కి యేడుస్తున్నాడ, పొద్దున్నటి క్షరాడ. నాశనంకూడా అవిధంగా తిలపడేకోణ నాశిశ్వయదట భూమిమకుంట్లు నాకు అనుయంలో నాదుగ్గిమూనము, అధికార గర్వము, విద్యాధిక్యతా ఉన్నీపోయి, అను సతీతరాసులతోటి నమా నత్వం తట స్తించినట్లు తోచింది. ఆ అబ్బాయి దగ్గరికి వెళ్ళి, బూచిమిద చెయ్యి—

“రమ్యమా! అబాధయ్యేమిటో నాతోటి చెప్పరామా?” అదయగా అడిగాడు. వెంటనే హృదయకపరాలు విడిపోయిట్లు—

“కాలిపోతోంది. పోతుంది కాలిపోతుంది.” అని నిద్రగా ఏడ్చాడు. అతని చెయ్యి పట్టుకుని దూరంగా నడిపించుకుని తీసి కత్తాను. చంద్రుడై మించాడు. గట్టియకూడున్నాయి, కాలవనీళ్లు తూముక్రిందనుంచి ‘లబ, లబ’ కబం చేస్తోపోతున్నాయి. చీకట్లో భయంలేకీ మరాళ్ళు కబం చేస్తున్నాయి.

“గంజేమిటి? ఆపిల్లనీకు బంధువా? ఇట్లా గహస్యంగా యెందుకేడుస్తావు?”

ఆప్పటికీ కాలివచ్చే వచారాధిగతి తగ్గింది. కన్నీళ్ళు శుభుయకుంటో యాకథచెప్పాడు. నా ఆపిల్ని, భార్యనీ, మేతికెనుననీ, కంకిచ్చడినీ, బంధువుల్నీ మరచి విన్నాను - ఏరాత్రిదాకానో

“నాళ్ళని చీదకుటుంబం. ఆ పిల్ల ప్రతిగమూ మా యింటికి మళ్ళీ వచ్చేది. నాభార్య ఆమెతో సాధారణంగా సుసాలాడుతో దయగా ఊళ్ళనచేస్తోవుండేది. నేనూ అక్కడ వుండడం తట నిందితువుడు తమాషాకి మాటులు కలిపి నవ్వేవాణి. ఆమె చచ్చిని చిన్ననవ్వునవ్వేది. అనవ్వు మాడాలనే నడదలా, ఏనో వొకటిచెప్పి నవ్విస్తాను. ఒకరోజు ఆమె బుగ్గ మీద నెడమచ్చతో మాయింటికి వచ్చింది. నాభార్య అదేమిటని అడిగితే, సిగుతో మాకు కడబడపడి, మంచంకొడు తగిలించని చెప్పి తప్పించుకోవాలని చూసింది. నాభార్య వొదలకే ఏమిటో చెప్పమని ఆ మచ్చనిపట్టుకు పరియాచ కాలాడతోంది. నేను వెళ్లాను.

“దురమ్మా—”

ఆ పిల్లమేరు దురమ్మ.

“దురమ్మ, వారంతోజాలకెందుకీ నినిభజించిద ఎర్రనిమచ్చ వొటి పడేది. నీకుపోస్తో చీళ్ళఅమ్మ అదేమిటే అని అడిగింది మాదాను. అదెట్లా వచ్చిందో అడుగు” అన్నాను.

నాభార్య “మరి అట్లావా?” అని నెడనవ్వు నవ్వింది. దురమ్మ బుగ్గ చూసి, దురమ్మ ప్రకుతుకుని, కళ్ళనీళ్ళు కుక్కిరుంటో, మళ్ళీ తినుకోకుండానే వెళ్ళిపోయింది.

తరవాత—అరోజు అటువైది రోజున—నాభార్య ఆ పిల్లని ప్రయ్యల మీద కూచోపెట్టి భూమిస్తో నడుంబిగ్గిర పట్టుకునేటుప్పటికీ నెప్పి అని అరిచింది

అవీల. రెండుమాడుసారు అట్లానే జరిగేటప్పటికి అందరు పిల్లలూచేరి విమిటో చూపమన్నారు. ఏమో కురుపులనీ, చెప్పలనీ, చెప్పిలే నమ్మక చీర బలవంతంగా తొలిగించి చూశారు. ఎర్రని పెద్దమచ్చ కనపడ్డదని నాభార్య చెప్పి ఒకటేనబ్బింది.

కొన్నాళ్ళ తరవాత నాలుగురోజులం మళ్ళికీరాలేదు. ఏమా అనుకున్నాము. భావిదగిర నాభార్యకి తలకి కట్టు కట్టుకుని దురమ్య కనపడి, వీరి చినా రాశందా చెప్పిపోయింది. రెండు రోజులతరవాత అట్టిటతో వచ్చింది మామూలుగా!

“రాటుంటేదేం? దురమ్య!” అన్నాను.

నవ్వి “కట్టు కట్టుకున్నానుగా!” అంది.

తమాషాకి కట్టు కుందనుకున్నాను.

“మరి విప్పంజే వచ్చావేం?”

“విప్పిందాకావుంటే, మళ్ళిలేకి యీలావున కాకచేసి చస్తామని భయమేసింది, అదిగాకి అన్నంలాకే యింకేం గతిలేదు.”

“అకట్టుతియ్యి”

“అమ్మ! అక్క!”

“ఏమింది?”

“రత్నాలనీ వొలికిపోవు?”

“నేను రెండేగుకుంటాను.”

అని చప్పున కట్టు లాగేశాను. చి తరపోయింది ఆమెనీ. రెండు బుగ్గలమీదా, రెండువరసలంపు దిగపడ్డ గంటున్నాయి. కళ్ళకెంటు నీళ్ళు పెట్టుకుంటూ కొంగు ముఖమీద కప్పుకొని దురమ్య పొరిపోయింది. ఆ గాయంచూస్తే వాకు భయం, జాలి, ఆశ్చర్యం, ఇన్ని కలిగాయి. పొదున్న చూడలా, వాడే రతయ్య, ఆమె మొగుడు. వాణి నేను మొదటినించీ యెరుగుదును, చిన్నప్పుడు వాణి పిచ్చిరతయ్య అనేవాళ్ళం. ముంగి. చిన్నప్పుడు కూడా అటులాడడు, నవ్వుడు, గంతులేయ్యడు. గుడ్లగూరిలాగు చూసోకూచుంటాడు. వాణిచూస్తే అందరికీ అనవచ్చు, ఏదో మురిగిగానపడేవాడు. పెద్దయినాళ మొమెవరీ వాడితో మాట్లాడడం మానేశాము. వాడూ ఒకరితో

మాట్లాడడు, ఒకరి కోరికిరాదు. పనిచెయ్యడు. అట్లా కూచుంటాడు చుట్ట కాలుసో.

వాడప్రకారం, ఆ పిట్టలగుండే దుర్గమ్మను, యెందుకు బాధించాలా అని అలాగిచ్చాను. వాడేవా? వాడుకాశ ఇంకెవరు? దుర్గమ్మపంటి భార్యవుండడం అధికమైన అవ్వవ్వం, ఆకలికి క్రోధం తెప్పిస్తుందని అనుకోడం కూడా పాపకరమైన విషయం. దుర్గమ్మనే అడుగుదా మనుకున్నాను. కాని అంతవరకు సాధారణ వెనకనుంచుని పరిచాసారేగాని, ఎన్నడూ నేనాపిల్లతో సరిగా మాట్లాడలేను. అందుకని సాధారణనే అడగమన్నాను.

ఒకరోజు దుర్గమ్మ కండ్ల వాళ్ళ పూయించి దుర్గమ్మని చూడనికి వచ్చి మావాన్నగారి దగ్గరికి వచ్చాడని తెలిసింది. మావాన్నగారూ ముసలూ, ఆ పూరికి పెద్దా. ఆశన మావాన్నగారితో, తన కూతురికి పుట్టింటికి రావాలని వున్నదనీ, రత్తయ్య పంపడంలేదనీ చెప్పటని ఏడ్చాట్ట. తరవాత వారంతోజాలో రత్తయ్య పెళ్ళాన్ని కొడుకున్నాడని పుకారు పడెడి. నాకెందుకో ఆ పిల్లసంగతి మొదటినుంచి నాస్వంత వ్యవహారంగా కనపడేది. పుకారు ప్రబలమయింది. నాకు దుర్గమ్మ కనపటం లేదు. నాకు జాలితేనే ఆ పుకారు యెట్లా వచ్చిందని విచారస్తే, రత్తయ్య యింటిపక్కన వున్న నాగన్న పుట్టించాడని తెలిసి వాణి దబాయించాను. వాడు రుజువు చేసానన్నాడు. మర్నాడు తెల్లారకట్ట వచ్చి, నన్ను లేపి రత్తయ్య ఇంటి పక్కన నువ్వో పెట్టాడు. లోపల్నించి జాలిగా మూలుగు వినిపడుతోంది. క్రమంగా పెద్దదే యెడవుగా మారింది. కాని కోపంతో తేకలు లేవు. మళ్ళీ విన్నాను. వేసో విధంగా అర్ధంచేసుకున్నాను. పట్టరాని నవ్వు వచ్చింది నాగయ్య యేమిటుంటాడు.

“ఏమిటా? అది కొట్టడంరా? నీ మొహం? నీ కూ పెళ్ళిగానీ ఆ మూలుగు అర్థమవుతుంది. ఇట్లాంటి పెద్దవపుకారు పుట్టించకు. తన్నేను.” అని వాశోతోపుతోనీ యింటికి వచ్చి నిద్రపోయినాను. కాని దుర్గమ్మ వొంటిమీద చూసిన గాయాలూ, ఆపిల కళ్ళలోచూసిన బాధా నా మనసుని కలవరపెట్టి, ప్రశ్నలడుగుతోనే వున్నాయి.

వారం కోటలో దుగమ్మ మా ఇంటికి వచ్చింది. అన్నాకు ఎందుకు రాలేదంటే జవాబు చెప్పలేదు. అప్పుడు నేనూ నాభార్య కలిసి అడిగాము. “నిన్ను రక్షయ్య, కొడతాడా?” అని. కొడుతోవుంటే, వాడు మా నేటులు చేసినవాడు. అమాటులకి చెప్పరాని భయమూ, సిగ్గు, కలిగి దుగమ్మ లేచి లేచి, ఏదో వికారంగా అని వ్రాసుకుంది. ఎంత అడిగినా చెప్పలేదు. అటు తరువాత దుగమ్మని చూసినప్పుడల్లా నవ్వొచ్చేది, వాళ్ళిద్దరి సరసాలూ అంత తీవ్రంగావుంటాయిగావున అనుకున్నాము. “ఏం దొంగమార్క! ఎక్కడన్నా కొత్తమచ్చలు!” అని మొరల్లో నాభార్య తరవాత నేనూ అనడం మామూలయింది.

నాభార్య ప్రసవానికిని పుటింటికి వెళ్ళింది.

ఒక సాయంత్రం మాదొడ్డి దుగమ్మ గోంగూరకొనుకుంటూ వుండగా నేనక్కడికి వెళ్ళడం కంటిపించింది. దీదీదీరగా తెలవీ పచ్చబీ, చంద్ర కాంతివ్రాలు వికసించాయి. ఎండలో వొడిలిన గోగువ్రాలు సాయంత్రపు గాలిలో ప్రాణాల్ని నింపుకుంటున్నాయి. కొటుంమందుకట్టిన ఆవులు నన్ను చూసి మెడలుచాగున్నాయి. ఉండుండి అంటూ అని పిలుపు విససడుతోంది. రాత్రి కొంత అప్పుడే భూమి వాదించింది. దుగమ్మ వొక్కతా గోగుచెటు నడుమ, దిగులుగా మంచుని, ఒక్కొక్క ఆకలి వొళ్ళో చేసుకుంటోంది. నా మృదయంలో అపరిమితమైన దిగులు ఆదరించింది. ఆ మెదగినికి వెళ్ళి

“ఏం కొత్తమచ్చలు లేవు?” అన్నాను.

సిగ్గుపడక, చిన్న నవ్వుతో “లేవండి” అంది.

నా మనసులో కొత్తవికారం వుడయించింది. భార్య ఇంకో లేక పోవడమే కారణమనుకుంటూ ఇంకా దగిరిగా అడుగులేసి, కొంటేగా, “కొత్తమచ్చలు లేనేలేవా?” అన్నాను మళ్ళీ.

“ఉంటే, కనపడవు” అంది ధైర్యంగా.

“కనపడనివోట వున్నాయా?”

కళ్ళూ తలా తిప్పేసింది. ఆ నిమిషం ఆ పిలవిన నిమిషాగలమైన జాలీ, వున్నతమైన ప్రేమ కళ్ళిగాయి. ఆ చూపులో యితరుల సహాయం అడిగే జాలీవుంది. నేను చెయ్యగల సహాయం ఒక్కటే కనపడ్డది వాడు.

ఆ సమయాన 'సృమకీ, కామానికీ, జాలికీ ఎంత సన్నుహితమో! మోకాళ్ళ వరకు ఎగిరిపోయిన ఆమె చీర, తొమ్మిదవ దాచడానికి శ్రమపడే ఆ రవికా, గాలిలో పూగుతున్న ఆ మెజాటూ, నన్ను వెలిపోనీక ఆటంక పెట్టాయి. ఈ గొంగూర ఒక్కొక్క అకే కోసి, ఏది, వొండే, ఆ చీకటి బుజాయింటో, అయ్యాల, ఆ ముంగి పెదవకి తినిపెడుంది. ఒక్క అకిన్నా మిగల్చక తిని, యీమె వంక తలెత్తి చూడక తేదీపోతాడు వాడు. నా హృదయంలోని ఆ కరుణాభావాన్ని భరించలేక పోయినాను. ఎట్లా సంతోషమివ్వగలను, ఆ తేలహృదయానికి? మచ్చలేని? చూడనీ" అని ఆమె బుజుమీది రవికను పక్కగా లాగాను. దురమ్య మెలగా నావేళ్ళను తొలగించి మళ్ళీ కప్పు కున్నది. అదే పట్టులతో రెండోచేతి పక్కన చూశాను.

అక్కడో పెద్ద మచ్చవుంది. ఇంకా కొంచెం కిందగా యెక్కుగా మొదలు వెచ్చిపోతు యింకో మచ్చవుంది. "పాపం, దుర్దమ్య!" అని ఆమె తలని నా కొమ్ముకి అడుకున్నాను.

"ఎందుకు నా మచ్చలకోరి నీకు? ఎప్పుడూ నవ్వుతావు? వొళ్ళంతా అజే." అని మోకాలి మీద చీరెరిపి చూపింది. నేను చప్పున యింకా వెకిలాగి "ఇంకాలేవా?" అన్నాను. తలయెత్తి నావంక తెల్లల్లయిచూస్తో నుంచుంది. ఎర్రని పడమటికాంతి ఆమె కళ్ళమీద మెరిసింది. నేను ఆమె బుజాన్ని పట్టుకుని వొంచబోయినాను. అప్పుడు కలిగింది జ్ఞానం ఆ అమాయక కళ్ళలో. భయంతో - వొణుకుతో - ఆ చిన్న మొహం - కాలి పోతున్న ఆ చిన్న మొహం-చెప్పమలేను ఆ బాధ మెడకాయ తెగుతున్న కోడి కళ్ళలోకి వచ్చే చూపు.

"నీకు చెల్లెల్ని, అన్నయ్యా, కొరక్క-ఆ పని తగదు నీకు. నన్ను కొరక్క. నీకు ఆ బుదికూడదు నీ కాళ్ళు పట్టుకుంటూ, కొరక్క" అని సన్నగా కీచుమని అరిచింది.

నామోహం పటాపంచలయింది. భరించలేని పిగుతో, జాలితో, ఆశ్చర్యంతో వెలిపోయినాను. నామీద, నా కామంమీద, వరమ అనవ్యం కలిగింది. ఆనాటినుంచి యంతపరకు పరాయి అడదాన్ని తాకలేదు. అచూపు నన్ను దయ్యంతరె తెంతు తరుముతోంది. ఆ కళ్లు, దీనమైన ఆ కళ్ళు-ఎవరి

తోను చెప్పకోలేని బాధతో కుంగిపోయిన ఆపాపలు, రక్తధారలు కార్చిన ఆ పాపములొగ్గయిపోతున్నాయి. తననే కాకుండా, లోకాన్నింతా నాకు చెల్లెళ్ళని చేసింది దుర్గమ్మ. తల్లి 'కాలి పోతోంది.

అలాగించాను, కొరకవోదని అరిచిందేమిటి? ప్రేమఅన్నా, లాలన అన్నా, దుర్గమ్మకి కొరకడంతో ప్రారంభమని అభిప్రాయం. వాడూ ఆర కతయ్య కారణం. వాణి వెళ్ళి 'ఇదేం, లోగంగా!' అని తండా మను తున్నాను. కాని నా కెట్లా తెలిసిందని వా డనుమాన పడడా? వాడి భాగ్యమీద అట్లాంటి కోర్కెపడి, పైగా వాణి యామని తన్నను? ఏం చెయ్యను? దుర్గమ్మని వొచ్చేసి మాయలతో వుండమంటే, పారిపోవ్వంటే, లేక నేను యెక్కడన్నా ఆమెని కాపరంపెడితే — ఇట్లాంటి చాతకాని అలాచనల్ని చూసి నేనే నవ్వుకున్నాను.

దుర్గమ్మ మాయలతో ఇంకరాలేదు. ఒక్కసారి ఆమెతో మాట్లాడా లని వుండి నాభార్య నెలరోజులయిం తరువాత వచ్చింది పుట్టింటింది. రాగానే ఆమె చాత కబురంపి వీలిపించాను దుర్గమ్మని.

“దుర్గమ్మా, ర కతయ్య రాక్షసి. నువ్వా బాధలు పడలేవు. ఎక్కడి కన్నా వెళ్ళు. నేను సహాయం చేస్తాను.”

“నేనా? ఎక్కడికన్నా వెళ్ళేవా? సంసారం వొడలుతుని! మంచి మాటలు మాట్లాడకున్నారు. నేనెందుకు వెళ్ళాలి?” అని ఒక్క విసురున వెళ్ళిపోయింది.

నాకు దుర్గమ్మమీద కోపం వచ్చింది. సహాయం చెయ్యపోలే యిదీ! కాని నేను ప్రయత్నించిన దుర్మార్గమూ, ఆమె విశ్వాసాన్ని పోగొట్టుకున్న సమాచారమూ చక్కగా మరచి పోయినాను.

ర కతయ్యమీద పూరంతా పుకార్లుగావున్నాయి.అతనికి పిచ్చెత్తించంటు న్నారెళ్ళందరు. ఇద్దరు ముగ్గురు యాడీగఅడవాళ్ళనివెంటడించి బలంతంచేసి పట్టుకుని కిరవతోలే, దొంగ అనుకుని తన్నారట. దుర్గమ్మ చెండుసార్లు ఇంటోంది పారిపోలే పూరివాళ్ళు లాక్కొచ్చి దిగడ్డారు. ఈసంగతులన్నీ వింటున్నా నేను కోకొంగల చెడుకోలేదు. నాకేం? అడవికృణీకరించి తరువాత మళ్ళీ ఆమెతోయం కనుక్కుంటానా? అని అభిమానపడ్డాను.

ఒకరోజు రాత్రి నాపడకగదికలుపు కొట్టారు యెవరో. తెరిచి లోపలికి వచ్చింది దురమ్మ. నాభార్య పందిరిపట్టి మించంమీద, చామంతి పూలతో, పట్టు దిండుమీద తలవెట్టుకుని నిద్రపోతోంది. నేను కుర్చీలో పడుకుని, పల్లెచీరల కిధలు చదువుకుంటున్నాను. కొత్తగాపుట్టిన మా పాపవాడి అమ్మమ్మ యిచ్చిన పుయ్యాలతోలైలో పడుకుని, దీపంకేసి చేతులు జూచి పూజాడుతున్నాడు. సార్వభౌమి వొక్తులు కొనవరకూ వెలుగు కున్నాయి. మాగడినీ, మా పొభాగ్యాన్ని గావున చూస్తే నుంచుంది దురమ్మ.

“ఈరాత్రికి, మీ యింటో....ఆ వసారాలో....యెక్కడైనా సరే పడుకోనియ్యండి” అంది కవంగా.

కారణం తెలుసుకోవాలనే ప్రబలమైన నాకోర్కెని దిగమింగుకుని,

“దానికేం? పడుకో. మీ ఇంట్లో వీలులేదా?” అన్నాను. గుడ్డ నీళ్లు కుక్కుకుని మాట్లాడలేదు. వరండాలో మంచం జంపకానావేసి పడుకోమన్నాను. నా వెంటవచ్చి మంచమీద కూచుని, వెళ్ళబోయ్యే నా చెయ్యి పట్టుకుని, కళ్ళవదుకుని చెక్కిచెక్కి యేడ్చింది. కానీ ఏమీ మాట్లాడదు, ఎంత ఆడిగినా— “నిర్భాగ్యురాలిని. నా సంగ తెందుకు—వెళ్ళి పడుకోండి” అంటుంది ఏం చెయ్యను?

జీవితంలోని దురదృష్టవంతులు, మన పక్కనేవుంటారు, మనలోనే, స్నేహంగా తిరుగుతోవుంటారు. బాధపడుతో గాయాలు పడుతో, మన కళ్ళ యెదటనే ఆకాలమ్మక్యవుచేపు నడుపోవుంటారు. మనం గురించం. గురించివా, మన అనందంలోంచి కప్పకుని వాళ్ళకోసం చెయ్యిచాచము. చాచినా, సహాయాన్ని తీసుకోరు. సహాయం చెయ్యలేము. నిస్సహాయులు. సహాయం తీసుకోదం వారి చాతకాదు. దొర్భాగ్యులు, నిస్సహాయులు, విచిత్రమైన లోకం—భయంకరమైన జీవితం—

“నేను కప్పపెట్టి నలగకొట్టెలుచుకొన్న వాళ్ళకి నువ్వా, ఓరి అల్లుడా, నువ్వా, సహాయం చేసేది! కానీ!” అని మొహాన నవ్వి నట్టుంటుంది, యెవరో రాక్షసి!

తెల్లవారి నేను లేచేముందే వెళ్ళిపోయింది.

రెండురోజుల తరువాత ఒకనాటి మధ్యాహ్నం, నేను వసారాలో పడుకుని అల్పాన్ని గిరిగింతులు పెట్టి నవ్విస్తూ వుండగా, దుర్గమౌచ్చి మంచంపక్కన కూచుంది.

“అన్నయ్యా! ఆనాడు నన్నెక్కడికన్నా బామ్యన్నారే! పోతాను. ఎక్కడికి పోను?”

అన్నా నన్ను మాటే గాని ఎక్కడికి పండును?

“మీ అమ్మదగ్గరికో, అన్నయ్యదగ్గరికో వెళ్లకూడదా?”

“అయింది. మళ్ళీ లాక్కొచ్చాను.”

మాయితో వుండమనడానికి ధైర్యంలేదు. రతయ్య వచ్చి గోల చేస్తే మానాయన వొప్పకోడు. నేను మూత్రం అపవాదుపడగలవా?

“ఎక్కడన్నా నేను వుంచుతాను, యీవూలో.”

“ఓకకనీకు.”

ఇంకేం చెయ్యను?

అలాంటిదానూ. ఏమీ తోచలేదు. ఎందుకు నన్నీట్లా బాధపెడుతుంది! పోదేమో అనిపించింది. ఆమె బట్టలు, వొళ్ళూ, భరించలేని వాసన వేస్తున్నాయి. నావీలవాడి కెక్కడి పట్టుకుంటుందో ఆమెనింది రోగం.

“సరేతే, చూసాలే, దురమౌచ్చి వెళ్ళు.”

కాళ్ళిడుపుకుంటో వెళ్ళింది. అప్పుడొన్నా నాకర్థంకాలేదు ఆమె బాధ బయట.

తెలవాతేటప్పటికీ చచ్చివుంది. రాత్రంతా ఆమెకేలు మూలుగులు విన్నవాళ్ళే అంతా, ఒక్కరూ కదలేదు. కిటికీలు, తలుపులు, చెవులు, మనసులు, విగించుకుని హాయిగా పడుకున్నారు. ఏం జరిగిందో ఎవరికీన్నా తెలుసుందా? ఎవరు చెప్తుతారు? బాదా? వాడేమీ చెప్పడు. చెప్పినా అబద్ధాలు. ఆ కాలిపోయిన పెనిమలు యిదివరకు చెప్పలేదు. ఇంక చెప్పవు.

ఆర్థ్యమెంటు

‘యాచార్య జడేగారు, నాకు శిక్షవేసేముందు నేను చెప్పే సంగతులు యోచించుకోండి. నాకు మల్లేశే మీకూ నమస్కరాలున్నాయి, నామాదిరిలే మీశరీరమూ, ర కిమూ, మాంసమే—ఇనుముకాదు. నాలోనూ అందరి లోనూ వున్న ఆత్మే మీలోనూ ప్రకాశిస్తోంది. ఎంత రాయి బేగుతున్నా వృద్ధుడనూ మీలోనూ తాటుకుంటోంది. దోషమిన్ని తూచి శిక్షను తయారుచేసి నా మొహాన పారనీ మెప్పింపకాదుకదా! మీరు వినండి—నేను చెప్పేదంతా విని, న్యాయమనితోనే విడిచిపెట్టండి. వొదలిపెట్టడానికి స్వతంత్రం లేదా! యీ ఉద్యోగం మానుకోండి ధైర్యంవుంటే. ధైర్యంతో నిరోషిని శిక్షిస్తారా? కానీండి.

నేను నిరోషిని, దోషిని నాతో వాదించి దుఃఖితులైతే, ఆ పీడనని పూయకోమను. వాళ్లకు నిజంతో పనిలేదు, ఫీజుతోతప్ప. నా సేరం నేనే ఒప్పుకుంటున్నాను. సాక్షులతో పనిలేదు, నీకు మెదడువుంది. నాకూ వుంది. ఇద్దరం కలిసి యోచిదాము.

అవును, నిడ ప్రతిబంధా నేను గర్భం తీసేసుకున్నాను. అట్టట్లా నేరమో చెప్పి?

పుస్తకాల్లో తప్పని రాసివుంది అలా తప్పనకు. పుస్తకాలు పురాతనాలు. ఆ వ్రాసినవాళ్లు దుర్మార్గులు. బుద్ధిహీనులు. వాళ్ల మాట ప్రకారమే నడచుకుంటే, మనకు చేరే మెదళ్లెందుకు? తెలివెందుకు? పుస్తకంలో అక్షరాలకు లొంగిపోతావా? నేను తిరుగుదాను—లోబడతావా, నువ్వు నాకంటే పిరికివాడివి — స్వతంత్రయోచనలేనివాడివి — దోషివి — నీకేం అర్థం వుంటుంది నన్ను శిక్షించడానికి?

వినుమరి—నేను మొదటచేసింది తప్పంటావా? ఆపనిచేసే శిక్షలేదు. మీ పుస్తకాల ప్రకారమే ఆ పనే తప్పంటావా. అది నువ్వు చేస్తున్నావనీ. భర్తలేనిది చెయ్యడం తప్పంటావా? భర్తవుండి శిక్ష పుడచినా, కడుపు తీసుకోడం నుర్రేవా? అదిగాక శిక్ష పురాణండా ఏంటేనా తప్పలేదు!

వొన మొదటినించి అంతా తప్పా! కడుపురావడం వాతస్సు కాదుకదా! పెళ్ళినికీ పిల్లలు పుట్టకపోలే అది ఆమెది తప్పుగాచూసే మీరు వాకు కడుపు రావడం తప్పటారా? గర్భం కలిగిం తరవాత యెందుకు తీసేసుకున్నా వంటారు? వాకు అనేక కారణాలున్నాయి. నన్ను పోషించేవాడు వొదిలే సాడు. ఎట్లా బతకను? వాకింకేమీ కిషంపని చేసుకుని బతికిడచూచేతకాదు. మౌలిచేసుకోరాదా? వంటచేసుకోరాదా? అని ములభంగా అంటారు. అంద మైన మౌలిదాన్ని గాని, వంటదాన్ని గాని బతకనిసారా మొగాగు? ఇక్కడ వున్న వాళ్ళందరూ అట్లాంటిచూచేసుకున్నావులే, కోటూ, తలగుడలూ పెట్టుకొని కలిగి నవ్వులు దాచుకుంటూ మీసాలు మెలేస్తూ వావంకి అతిక్రిందంగాచూస్తూ కూచుంటే సరా? మీసంగతి ఎవరికీ తెలియ? మొగాగు బలవంతంచేసే నీ నీతి ఏమయిందంటావు? తనుకు లోబడకపోలే తమ పెళ్ళాలతో సాటిలు చెప్పి పదిలోంచి తీసేయిసారు. ముందు మొగుళ్ళమీదనే పాడిబుచ్చెప్పిలే మొగుళ్ళలో పోట్లాడినా, చివరికి అడవాకూ వన్నీ పామ్యంటారు మర్యాదగా! నేనూ బతకాలి, ఎందుకు లోబడానని అందరూ తిట్టినా! మీభార్యల్ని అట్లా గడులో దాచుకోకండా, కానీలేకండా, వాకు మలే, వీధుల్లో పారెయ్యండి. చిరంకువులుకాగానే ఏ బంధువుల ఇళ్ళల్లోనో చాకి రీలకి చేర్చారే? అభిమానమున్నదాన్నిగనక ఆ నీచత్వంన్న ఈ స్వతంత్రమే నయమునుకున్నాను. స్వతంత్రంగా సంపాదించునండి ఒకమ్మడి మీభార్యల్ని తెలుసుంది. ఆ కుటుంబ, ఆ పాశ్చర్యత్వం అన్నీ యామవుతాయో! రెండు కోణాలు యింట్లోంచి పెళ్ళి బైట బతికి రమ్మందురూ తెలుసుంది, సంగతి!

ఆ సంగతి పోనీండి. గర్భంరాగానే ఆయన నన్ను వదిలేశాడు. ఆక రెక్కవయింది ఒక్కో బాగాలేదు. మందులుకావాలి. ఏంచెయ్యను? మీ గుమ్మలాళివనే తరుచుతారు. అవునా? పత్తివ్రాలు మీ భార్యలు గుమ్మాలు కడుక్కుంటారు. మెలపడానుని వానిడ తాకినవోకు పాత్రలు చల్లి కుదిచేసారు,

వీడను కంటాననుకోండి. దాన్ని నవ్వు వెంచుతావయ్యా? పోనీ దానిపోషణకి కర్మయిసారా? క్షరణాలయలున్నాయి. కాని నీతియు కంగా కన్న పిల్లలకు తల్లిదండ్రులువనే తీసుకుంటారట ఆ కరణాలయలు పెట్టిన

వాళ్లు. నీతియు కంఠా పుట్టారేమో అనలు! పెద్దముండకొడుకుని అందరూ
యేదీమీనే ఎవరు పీదారుసారు? నీవీలలతో ఆడుకొనిసామా? నన్ను పోషిం
చడమే మా ఆయనకి ఇంకకవ్వంగా వుంది. కోబాకు మూడుసారు పొమ్మం
టాడు. వేసలే మాడిచసాను. వాణి ఎటూ చంపుకోను? వాడిబాధ
చూడలేక వాణి ఏ భావిలోనో తోసి నేను వురకాలి. వేపకో చదువుతారు.
ఒక శ్రీ పిల్లనిచంపి తాను చచ్చిందని. దీనికేం వుట్టిందని తిట్టుకుంటారు.
వేపరు మడిచి తీపమార్చి పడుకుంటారు.

మరి ఆ 'లూ'ని యేర్పరచినవాళ్లు మీలో మీతాళలో నాకు తెలిరా
కుండా నాదిదే అమర్యాదలాకుండా కాపాడతారా? అసంగతి మీకేమీ
తెలియదు. మీకు తెలిసినదలా నన్ను కెదులో పారెయ్యడమే.

అప్పుడు నాకువేయగతిలేక అదిక్కుమాలినట్లు! ప్రాణమిచ్చి ఏదీపించడా
నికే కాశిస్థిత కక్కుతే, కలినిగనక యీపనిచేశాను. మీ అభ్యంతర మేమిటి?

మొదటిది—ప్రాణంతి కానన్నారు. అది నాలోభాగమా వేరే ప్రాణా
మా? నాలోభాగంఅయితే దాన్ని తీసేసుకుంటే మీకేం. నాకోకురువులేనే
కోసేసుకోనూ? నాచెయ్యి కోసేసుకుంటూ మీకేం? వేరే ప్రాణామా?
నాదికాదా? అయితే నాలోపల దాన్నెవరు ప్రవేశించమన్నార, నా అనుజ్ఞ
లేంది? లోపల ప్రవేశించి నన్ను బాధించ మన్న దెవరు? మీ అనుజ్ఞ లేకుండా
మీయింటో? ఎవరన్నావ నే మీరంచేసారు? అటునే నేనూ లేటికి కరిమే
కాను. చనే నేనేంచెయ్యమ? నేను రప్పించానా? లేదు. నాకువిడపుట్టాలని
యేమూత్రమూలేదు. నాలోకివచ్చి నా ఆలోగ్యం, నా సౌందర్యం చెడగొట్టి
నామానం తీసేనే బాగానే వుందీ? నేనెందుకు దాన్ని కాపాడాలి? దాని
కోసమా? అదిపుట్టి ఏం కుభపడుకుంది! నాకోసమా? నాకేం కుభయింది?
మీకోసమా? అప్పుడు మీకోసములాగేవుంది. మీరందరూ దాన్ని తిట్టి తక్కు
రించి మీపతిరకల్ని మీపిల్లల పవిత్రపు పుటకల్ని సమర్థించు కునేందుకు.

నాయువంబచ్చినమందు నేను మింగుతాను. దాన్ని చాచమన్న దెవరు?
మీపాట్లలో పోములులేలే అని చాచడానికే బాగానే మందులు తాగుతారే?
దాని కలుష ప్రాణమున్నదని మీకెలా తెలుసును? భూమిమీదివడపంది
పురికన్నా పీటదు. ప్రాణమున్నదని నీకేం తెలుసు? నువ్వెప్పుడన్నా

ఓడువుతో ఉన్నావా? జడీ నీకంటెలుగు? పుట్టినబిడ్డ తిండిలేక మూడి చన నీ ప్రాణం గుఖంగావుంటుందా? నీకేగు చలగా వుంటాయా? మరి ప్రాణం తీసివేశాల్సి వుంటుందా? అది వెయ్యేరం నాకు? అంటే పూర్తి ప్రాణం కాదన్నమాట. అర్ధప్రాణం, పావుప్రాణం వుంటుందా? అరటికొక్క పావుఅక్క వుంటాయా? నిండుఅక్కలు మీకున్నాయా? వుంటే నన్నెందు కిట్లా యేడి పిసారు? మిక్కిల్ని చంపినా తప్పులేదు అయితే!

కోడిగుడ్డికి ఎన్నోవంతు ప్రాణం? గొర్రెకి వాటికి ఆర్యవునా లేదా? అగ్రాచూస్తావే? నీకంటెలుగుననికూచున్నావు నన్ను శిక్షిస్తానంటే—

నాఆర్యం చెడిపోకుందంటారా? కాఫీహోటల్లో చెడతినేవారిని, పసిభార్యలకోసం మందులుతీసే ముసలివాళ్ళనీ దండించలేం! సలభయేళ్ళకే మూలకంకలూ ఆరియ్యారాలూ తెచ్చుకొనే జడీలని దండించలేం! దిక్కు చూసినదాన్ని సేమ దొరికావా? నాఆర్యంపోతే ఎవడికే? నాప్రాణం పోతే ఎవడికే? దుర్మార్గులలోపడి యెట్టాచచ్చిందో నని నన్ను చూసుకు సంతోషంతో కడుపునించు కుంటారు మిత్రార్యులు.

దీన్ని చంపినందుకు లోకంలో మనుషులు తక్కువవుతారంటారా మీరందరూ? పుణ్యాత్ములు మీరున్నార చాలమా. కనకుండా వున్న ప్రతి అడవాన్ని శిక్షించండి, నితంకువుల్లుందన్నీ కనిపించండి బలవంతంగా!

మీ జనసంఖ్య పెరగడానికి యింకోశివాన్ని నన్ను మోయమనడానికి మీరెవరు? సృష్టి సాగిందంటారా? నాకేం. నీకు సృష్టిసాగిస్తానని పూజీకకు నిచ్చావా? ఆసలు నన్ను కనవదని సంఘం అజ్ఞాపించిందిగా. అూ కనమం టోంది. కంటే సంఘం, కనకపోతే అూ శిక్షిస్తాయి. మరి సంఘమేగా అూ ని ఏర్పరచింది.

సృష్టి నాలో యింకోశివాన్ని పెట్టింది, దాన్ని తీసేసుకునే కత్తిని యిచ్చింది. మధ్య మీకెందుకు?

ఏమంటావు నన్ను వొదులుతావా? నీవుద్యోగంపోకుండాని భయమా? నీవుద్యోగంకోసం నన్ను నిర్దోషిని శిక్షిస్తావా. ఇదేనా నీతి, యిదేనా పుణ్యం, చెప్ప జూచు?

ఒ రే య్ వెంకటచలం

నేను రైలుపై యెక్కో యెక్కడంతో ఓమూలనింది,
'ఒరేయ్ ?' అని తేలి వివపడది.

నన్ను ఒరేయ్ అని పిలిచేవారిదరే వ్రువ్నారు లోకింలా. వాళ్ళు నాకు ప్రేమాస్పదులై నందువల సంతోషంతో తలెత్తి చూశాను. వాకేసి పరమా సందంతో చూసున్నాడు తెలిసినవాడు దొరకాడు కదా అన్నట్టు. ఆయనవరో నాకు తెలిదు, నన్నేనా అని అనుమానపడుతున్నాను.

'ఇట్లా, వోటుంది యిక్కడ.' అంటున్నాడు వెగా.

ఇన్నేళ్ళూ నన్ను వెలికిన బంధువు దెయన్నా దూరదేశంలా చూచిన ప్రేమచేత పలకరిస్తున్నాడా యేం ? అనుకుని వెళ్ళాను. ఒక ట్రంకుని బలమీదనింది తీసి, ఓ గుజరాతివాణి మనిషికి కావలసినంత ఫలమే ఆక్రిమించుకునేట్లు తోసి నాకు వోటుచేశాడు.

'అట్లా చూసావేం ? నన్నెరుగవూ ?'

రైల్వేగానే బంధువుడు దొరికిన వా అదృష్టానికి గావున, అందరూ నావంకి చూసున్నారు. లోకింలాకీలా నాకు యిబ్బందిన విషయం రైలు పెట్టెలో అందరూ నావంకి చూడడం.

ఈయన్ని 'సువ్ర' అనాలో 'మీరు' అనాలో తెలిగు. ఇంత పెద్ద రైల్వే యీపై నాకు ఎట్లా తటస్థపడది ?

'ఎరక్కేం ?' అన్నా.

'ఇతే నే నెయ ?'

నామీద అంత సమృథం లేకపోతే, నన్ను పిలిచి పక్కిన కూచో పెట్టెకోమన్న దెయ ?

'ఏం చెయ్యవ ?'

'మరిపోయినాను'

'నిజం చెప్పు'

అవలం యెరుగనేనా ?

‘తెలియ’

‘ఈ డాబులకేం లే’ నవ్వు నన్నెరిక్కేం ?’

‘ఏలే జావకం రావటంలేదు’

‘వెటైంకా అదిరేటు నవ్వాడు.’

‘నన్నెరగవులే నిన్ను నే నెరుగుదును’

ఎవరో చెప్పు అని ప్రశ్న చేసానేమోననే ఆకటో ఆగాడు. నేను కొరచెప్పు కాల్చి కరిచినవోట చూసుకుంటున్నాను.

‘నువ్వెవరో చెప్పనా ?’

చూస్తున్నాను. మరి సరిగావుందా యీయనకి ? అని. వొద్దని యెట్లా అనను ?

‘నువ్వు వెంటచలం’

‘కాదండీ, నేను మువ్వనారాయణని?’

‘డాబులు కొయ్యకు. నవ్వు వెంటచలం.’

‘ఏ వెంటచలం.’

‘ఇంకెవడు? కథలువాసే వెంటచలం.’

‘కాదండీ ఆయన్ని నేనెరుగుదును’

‘ఈ మాటలకేంలే ? నిన్ను నవ్వెరగవా ?’

నన్ను ఎగాదిగా చూశాడు.

‘ఒరే, ఏమిటా ఆకథలూ నవ్వాడూ’

‘వాకు తెలిదండీ ఆ కథల సంగతి.’

‘ఆ సంగతి సరేలే.....జరిగాయే అనుకో జరిగినంత మాత్రాన బ్రాయాలా? రిప్పు కాదూ? భోజనంచేశామనుకో, రిరవార సంగతికూడా బ్రాయకుంటారా ?’

‘నన్నుడుగుతారేమిటి ?’

‘ఆ సంగతి సరేలే. వ్రాశావనుకో, ఏమంటావు?’

‘అర్థ సరేలే, వ్రాయవొద్దనలేదు. జరిగినది వ్రాయడం ఎందుకు’

చూస్తున్నాను ఆంగాక!

‘పాపం, వాళ్ళమనసులు నొయ్యకుంటాయలేదా ?’ అన్నాడు,

నిట్టూర్పు విడిచి.

‘ఎవరి మనసులు ? తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ

‘ఆ ఆడపిల్లలని ?’ సభాలయం

‘ఏ ఆడపిల్లలని ?’ మాన సంఖ్య.....

‘చినుకున్నాడు.

కొడకొడనుకున్నాను. 31.....

‘అదేరా. ఏదో నిన్ను నమ్మి వచ్చారనుకో. వస్తే ? బట్టబయలు చెయ్యాలా ?’

‘ఆడపిల్ల తెలుగు ? నన్ను యిప్పుడే రావడమేమిటి ?’

అంత అద్భుతమూ అనుకున్నాను, స్వర్గంలో

‘తెలుగులేరా ? ఇంక అలాంటివనులు మానుకో’ అని.

అలాచూగా. ‘నీలో యేంచూసి వచ్చాకో ?’ అనుకున్నాడు నన్ను బాగా పరిశీలించి.

‘ఎవరూరాలేదు. రారు.’

‘మరి వొప్పుకుంటూ వనుకున్నావా ! నాకు తెలుగులేరా ?’

‘బాగానే వ్రాశావుగాని, నువ్వు వ్రాసినవి ఒక లెక్కా జమా ! ఈనాడు ఆసులు కొమాన్సు అనేదివుందా ! ఒకే, యిప్పుడున్నదల్లా కొమాన్సు కావాలనే ఆశపట్ట పుట్టిన జాడ్యం. అంతే కాని చూడు. ఈ కొక ఆడపిల్లలు...మరి వెంటపడుకున్నా రంటావు !— ఈకొక కాలేజీ క్షుర్రాళ్ళ వెంట. కవిత్వాలు, కథలు వ్రాసే క్షుర్రకుంకలవెంట. వోరే ! కథ చివరిదాకా వ్రాసేందుకు కలంపట్టుకునే బలంలేదే, చీళ్ళకి ! కథలు వ్రాసిననాడు కథలోమీదే చెయ్యగలడేలే యీ పెరిగుంటల వుదేశ్యం ! బాడుగుజ్జాటూ, ఫ్రెంచి మీసాలూ, సీడ్లూ, వొల్లెవాటూ, యివీ ఈజ్లాంటి పురుషులక్షణాలు. చొక్కాకింద వెమిలకుప్పలు, ఏదీ నీచెయ్యి ! చూడు, ఏములన్నా, ఓక్క రవ్వ కండ.....’

మయ్య మని చెయ్యి లాక్కున్నాను.

‘ఏం చేసున్నావురా, యీన్నాళ్ళూ, యివ్వేళ్ళూ ? ఏమిటా వు సరి... షా.....అంతే షా లూ, లాగున్నా చూపుకున్నావు. నీ ఒకటకంతా,

మరి యీ పుస్తకాలతోనే పూర్తగు. అడవీలైందుకురా నీకు? ఏం చేసుకుంటావురా? వాళ్ళనీ విప్పి చదువుకుంటావా? ఏంచేసారు రాత్రంతా 'మీ' చదువుకుని, క్రియలకి స్వతంత్రులైనవి తర్కిస్తారా? ఈ సమూహాన్ని సంస్కారం ఎట్లా చెయ్యాలి, యే కాన్ ఫరెన్సులు పెట్టాలి, ఏం లెక్కరియ్యాలి అని యోచిస్తారు తెలూ—ఒకే పక్కమీద కూచుని ఓరి జోగులారా? ఎందుకురా స్వతంత్రుల మీకు. ఓ మొగుడూ, ఓ పెళ్లాం చాలరారీ మొలకుకులకి?

అకాశం. చుట్టూ చూశాడం. ఎక్కడికిన్నా పోదామని నేననుకుంటున్నానని కిటికీలోంచి నేను చూస్తున్నాను. పోలే తంతానంటే...

'నీ యీదున్నప్పుడు ఇట్లా చూడు, నా బిళ్ళపట్టి చూడరా'

నాకు మొగవాళ్ళని తాకిడం రావుండదు.

ఏం చెయ్యను?

'ఇంకావొకు - అంతేనా?'

విగ్ధంగా నవ్వుడు.

'చూశావా? నీ యీదున్నప్పుడూ, పగుగలే దున్నపోతు తోకి పట్టుకు వెనక్కి లాగితే, దున్నపోతు అగేదిరా. మరి నువ్వు ఎన్నడన్నాడతాలు తీశావా? చెడుగుడు అడవా? మరి ఏంచేస్తున్నావు? ఓ మెలు పరుగకుతావా? పరిక్షలు పాసవుతున్నావు. Love letters వ్రాసున్నావు. రోడ్డుమీద అడవీల కవపడితే వెంటపడతావు—మరి ఎవరన్నా తన్నువో నే పగుగ తకలతూ? రాత్రిపూట మూడడుగులగోడ చాటుగలవురా? ఇంకేం రోమానుస్తూ? నీకు నీ మొహం.'

అది మహారాష్ట్రదేశం గనక తెలుగు తెలిదుగనక సరిపోయింది. తెలుగు రెండుపెటెలో అట్లా ఆరింది అమాట లంటావుంటే నన్ను!.....

'టెన్నిస్ కు కనికర్, హానీబాల్ కార్టూ, కృష్ణదేవరాయడి బలమూ, కాళిదాసు రఘువంశమూ, మీకాబేటి పోల్ల మెట్టూ స్వరాజ్యం బహన్ వాడితో నువ్వో పోట్లాడేది?'

అగి చుట్టూచూశాడు. 'నా వెళ్ళున్న పోట్లాడగలరేమో, అన్నట్లు.

'ఇంత చాతకాని వాళ్ళు గనుకనే శాస్త్రధియోలు పెట్టారు -

మాపోనే వున్నానురా, మీ వ్రాతలూ—అధ్యాత్మిక ప్రేమలూ, స్టేట్‌నిక్ లవ్‌లూ, మానసిక సామర్థ్యాతీ, పవిత్రతా, కళా ప్రపాసనా — మీ వ్రాత లట్లా వున్నాయి గనకనే మీ రాత లిట్లా యేడికాయ్..'

'వెంకటవలంగారు వాటిని వొప్పకోరండి'

'నువ్వు వొప్పకోవులే. కాని నువ్వుమాత్రం—విన్నావు, ఆ పీకాయా సవ్వులూ, టీఫార్టీ, బోటుమీదా రైళ్ళమీదా గంతడాల్సా.....అడ పిల్లల్ని కోడల్లాడ తిప్పడమెందుకురా! అలిసిపోవాలనా? అవునులే, అంతకన్న చాతకాశ్చదు ఏం చేసావులే?'

ఒకే నామాటు విని ఆ కథలు మానెయ్యి. ఎందుకురా నీ అనుభవాల్సా నువ్వును. నన్నెరుగుదువుగా!'

'అవన్నీ పూహించి వ్రాసినవండీ. ఆయన అనుభవాలు కావు ఆయనెరుగుదును నేను'

'ఒకరే ఎవరిమండన్నా బొంతుగాని, నా ముందుకాదు' నాకు తెలిసి దేమీలేదు. మహామహావాళ్ళని చూశాను. ఏం తెలుసురా నీకు ప్రేమంటే? నీకేం తెలుసు? నన్నెరుగు చెప్తుతాను. ఎప్పుడన్నా మామూలురా, నేను దాదిన వుత్తరాలు చూపుతాను. ఫోటోలూ వున్నాయిరా? నేనే నా కథలు వ్రాస్తేనా? ఇట్లాంటి అడవాల్లా? ఇంతంత కిక్కు, ఇంత జాటు, ఇంతంత.....'

వెళ్ళిపోతోంది ప్రవాహం. నుంచున్నాడు. ఆ జాటునీ కళ్ళనీ చేత్తోచూపుతో వర్షిస్తున్నాడు. పెట్టెలోవాళ్ళు తెలుగువాళ్ళు హిందీ ఫిల్మ్స్‌ని చూపిస్తున్నానీ అనంతున్నాడు. ఒకళ్ళిద్దరు గోటి అడదానికీ సిద్ధ మయ్యేట్లున్నారు. 'పాటు పాటు' అంటారు కొంతసేపు పోతే. ఇదేం ఖర్చుం నాకు?'

'మరెవరో చెప్పారాయ?'

'నేనా!' కూచున్నాడు. 'నన్నెరుగవు?'

'ఎరగను'

'ఎరక్కం. నేను యవ్వనంలావుండగా ప్రతి పుత్రికలోనూ నా

ఛాట్! ఔయ్యమని యీ పులికలవాళ్లని ఆశ్రయించే వాణా నీకుమరే! వారే నా గుమ్మంమందు పడివుండేవాళ్ళు, ఏమనుకున్నావో? విన్నావుగా? వ్రతేశ్వరేశ్వర వాపేరు?

'మీరా అండీ! చిన్న క్షుర్రాణ్ణి నేను, మీరు మా కాలేజీలో డిమాన్ స్ట్రీషన్ యిచ్చినప్పుడు.....'

నాకు జాపకమొచ్చింది, ఆ పటం.

'యెయ్యి కిదిలివవా, కాలు కదిల్చినా తామసాములాగ పెనవేసుకునే నిగనిగలాడే కండలు చల్లని చర్మంకింద వుట్టి కళ్ళను చెదరగొట్టే బలం.....'

అంత 'రాట్' అయిన మాటాడినా, నాకు అద్భుతమైన అభిమానం కలిగింది. కరీరబలానికి ప్రజలుయిచ్చే ఆప్రయత్నమైన గౌరవం.

'ఎరుగుదువుకద! మాకాలంలో నా యాష్.కారూ యీ కివిత్వాల్నా ఏమీలేవు. ఓక్కి చూపు, ఓక్కిమాట— చాటుకో టీలకు పిలవడాల్నా, యీ పేరులేని చీట్లూ, యీ పుస్తకాల్నా పర్యాలకే పెనపెట్టిట్నా, యీ గూఢకవిత్వాల్నా, భావగీతాల్నా, భావోద్రేక కథల్నా, ప్రేయసుల్నా, హాంసల్నా, కోకుల్నా, కోయలల్నా—ఏమీ లేవు. అసలు మా పశేమిటో అది జాగ్రత్తపడేవాళ్ళం. కోయలల్నా మందమానతాల్నా వాటి జాగ్రత్త అవి పడేవి. పెతకడాల్నా, చుంబనాల్నా, మా చాతకావు.

'ఎందుకురా పెథవ చదువులు! పదిగారెలు తినలేని, ఇద్దరు ఆడవాళ్ళకి జవాబు చెప్పలేని చదువులు యెందుకురా అవి? ఆ జాగ్రత్తల బహులు దేశ మంతా తిప్పకూడదా? ఆ పీ.ఎస్. బహులు పాఠ చాక్యాలకోసం గోకులు తన్నిస్తే, వృక్షశాస్త్రం బదులు దున్నిస్తే, జంతుశాస్త్రం బదులు గాడిద టైక్కిస్తే, గంటకి యెన్ని దండాలు తియ్యాలకో ఆ రెక్కలు చెవిలే బాగుపడతాయ మీరు. లెరక్ చదివి, ఎంటీపాటులు పూడి పూని కోట్ చేసి, కథలరాసి, ఆడపిల్లల్ని మరిగించి, తీరా భృమసి వొస్తే నవ్వుకేసే డేమిట్రా! ఓటిన్నర కులం తాడు లిస్సుటు ముక్కా, అరకప్పు టి యిసావా వొయ్యారంగా? తీరా సమయం వచ్చేప్పటికి మేమ్యుమ్యే అనడం— లేకపోలే ప్రేమమీద లేవైన కొట్టడం, తప్పించుకు పారిపోవడం.

అయితే యింకోటిలే ఈ నాటి ఆడపిల్లలూ అట్లానే వున్నారు. చప్పీదవడ
లూ, కాలికీ కంటికీ జోడూ, వొంగిన నడుములూ, పొచ్చుటి చేతులూ—
ఎందుకురా వాళ్ళూ.....అన్నీ వున్న పిల్ల ఒక్కతై కనపడడే, వొడ్డి
వాళ్ళలో తప్ప! సరిపోయినాయితే ఒకరికొకరు!

‘ఇదేనా పోలూయో?’

రెలు వేగం తగిందింది. ఆయనలేచి నలగురిమీద నుంచి పెట్టా
పక్కా సైదుకున్నాడు. మాటలు మాత్రం ఆగలేదు.

‘అయినా బొంబాయి యెందుకు నువ్వు? అంధ్రదేశం చాలేదా? విన్నారే! ఆ పెనునూరుపాకు సంగతి ఏం?’

‘ఏమిటది’

‘తెలీనటు చూడకు. చేసి పెగా దొంగచూపులు పెడతావా? ఆ పెధవమేమే మండలాచ్చేది. మనలో మనకేం? వొప్పకో? కూడదూ అరిమృతం? ఆ కాఫీనోటులవాళ్ళే వున్నారు? చెప్పు నా, నా నా ‘అంధ్రదేశం చాలదా, మైసూరుమీద పడ్డాడా?’ అన్నారటగా! బలే వాడిని.’

‘అదేదో వెంకటం చలంగారేమా నాకు తెలీదు.’

‘ఒకే, అబద్ధం చెబితే, ‘జోకో’ కానేవు. పొడ సమయం అదేమాటా? అందుకునే మందుకొస్తుంది యీ కుర్రాళ్ళతో మాట్లాడేం? నీరికీ పెధవలు— నువ్వేదో నయమనుకున్నా, కథల్లో నీ డాబులు చూపి. అందరికీ వన్నా— ఆ న్యాయం నువ్వు. సరేలే, బొంబాయిలో జాగర. తన్నులు తీసేవు! మొగాళ్ళు కాదు ఆడవాళ్ళే అతారు. అంధ్రులకు అపరిచిత్తే తేకు.’

రెలాగింది. సామాను దిండుకుంటున్నాడు. చప్పున యేదో జ్ఞాపకం వొచ్చి తలుపు దగ్గర్నించే ‘ఒరేయ్’ అన్నాడు.

ఆ అరుపు! ముగురుపోర్లూ, ఒక గుమాస్తా, రెండు కంటి కిక్కులూ అగాయి అపెట్టి దగ్గర.

‘అయినా ఆ యూరేషియను పిల్లతో నీకేం పనిరా? కంఠటగా వాళ్ళదగ్గర?’

‘నాకేం తెలుసు?’

ఇంత వీరికి పెద్దవిప్లవం అనుకోలేదు. ఎంత పెద్దసపోయివాను! : : :

‘నేనా పెంకటచలం కాదండీ.’

‘కాదూ? ఎవరు నమ్ముతారు?’

మీరు నమ్ముతారా అన్నట్టు బండిలోవాళ్ళనీ పోలీస్‌లో వాళ్ళనీ
చంకా చూశాడు.

బండి సాగింది.

‘నేను నిటూర్పు విడిచి, ఆలోచిస్తున్నాను.’

